Seria de literatură universală a BIBLIOTECII POLIROM este coordonată de Denisa Comănescu.

Peter Ackroyd, *The Plato Papers* Copyright © Peter Ackroyd, 1999 © 2002 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere www.polirom.ro

Editura POLIROM
B-dul Copou nr. 4, Iaşi, P.O. BOX 266, 6600
B-dul I.C. Brătianu nr. 6, el. 7, Bucureşti, P.O. BOX 1 – 728, 70700
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
ACKROYD, PETER
Documentele lui Platon: roman / Peter Ackroyd;
trad. Şi note de Fraga Cusin, postf. de Mihaela Anghelescu Irimia-Iaşi: Polirom, 2002
204 p., 18 cm (Biblioteca Polirom. Proză XXI) ISBN: 973 – 683 – 876 – 5
I-Cusin, Fraga (trad.)
II. Anghelescu Irimia Mihaela (protf.)
82 l-lU-31-135.1
Printed in ROM – ania.
Peter Ackroyd
Documentele lui Platon
Roman
Traducere şi note de Fraga Cusin Postfaţă de Mihaela Anghelescu Irimia
2002

Figură marcantă a culturii britanice, prozator, biograf, critic literar, eseist şi poet, Peter Ackroyd s-a născut la 5 octombrie 1949 la Londra. A studiat literatura engleză la Clare Collège, Cambridge şi la Yale University. Redactor la celebrul *The Spectator* şi autor al multor recenzii de carte „cu răsunet" în revista *The Times*. Este unul dintre puţinii scriitori care au atins o dublă performanţă: atât biografiile, cât şi romanele sale sunt *bestselleruri*. Excepţionalele sale biografii, incluse în bibliografiile universitare din Marea Britanie şi SUA, desfiinţează graniţa dintre istorie literară şi ficţiune: *Ezra Pound şi lumea sa* (1981), *Viaţa lui T.S. Eliot* (1984, Premiul Whitbread şi Premiul William Heinemann acordat de Royal Society of Literature), *Dickens* (1990), *Blake* (1995) şi *Viaţa lui Thomas More* (1998, Premiul James Tait Black Memorial). Pasiunea pentru biografie şi, mai ales, pentru explorarea

istoriei dintr-un unghi nou se regăseşte în cele zece romane ale lui Ackroyd, dintre care cele mai cunoscute sunt: *Marele foc al Londrei* (1982), *Ultimul testament al lui Oscar Wilde* (1983), *Hawskmoor* (1985), *Chatterton* (1987), *Muzică englezească* (1992), *Dan Leno şi Golemul din Limehouse* (1994) şi *Documentele lui Platon* (1999). Ficţiuni scânteietoare, toate aceste romane au un personaj comun, căruia Ackroyd îi închină o epopee nemărturisită: Londra, fascinanta metropolă postmodernă a lumii. „Cine s-a plictisit de Londra s-a plictisit de viaţă, iar cine s-a plictisit de Ackroyd are nevoie de o altă planetă" (*Evening Standard*).

Ultima carte a lui Peter Ackroyd, considerată deja o capodoperă, este *Biografia Londrei* (2001).

Pentru Elizabeth Wyndham cca. 3500 î.Hr. – cca. 300 î.Hr.: Era lui Orfeu cca. 300 î.Hr. – cca. 1500 d.Hr.: Era Apostolilor cca. 1500 d.Hr. – cca. 2300 d.Hr.: Era Decăderii cca. 2300 d.Hr. – cca. 3400 d.Hr.: Era Iluminării cca. 3700 d.Hr.: Prezentul încerc adesea să-mi imaginez, în această eră nouă a comunicării universale şi instantanee, cum ar putea să apară planeta noastră în ochii unor observatori îndepărtaţi. Se vede probabil scânteind de activitate continuă şi mişcare, ca un diamant rotund pe cer.

Ronald Corvo, *O nouă teorie despre Pământ*, anul 2030.

Căzut în întuneric şi tăcere totul, şi toate prăbuşite. Colapstrofă.

Joseph P., *Jurnale*, anul 2299.

Noi, cei care supravieţuim, noi, care am trecut prin purgatoriu, în adâncuri de neagră descurajare, strigăm din noaptea lumii noastre, dusă cum o ştiam, cum o ştim.

Imn londonez, cca. 2302.

Fuioare de lumină. Fâşii de-argint. Mici lumini în formă de corn, călărind pe coama valurilor de întuneric.

Joseph P., *Jurnale*, anul 2304.

Myander, o londoneză, a scris istoria unei lumi în schimbare, începând din momentul tranziţiei, cu credinţa că ea va marca o epocă măreaţă, una mai demnă de a fi povestită decât oricare alta dinainte. Această credinţă n-a fost lipsită de temei. Lumea ştiinţei se prăbuşise, dar conştiinţa divină a umanităţii nu se afirmase încă. Toate strădaniile lui Myander se îndreaptă spre relatarea semnelor manifeste de dezamăgire şi uimire. Cum evenimentele antichităţii îndepărtate, ba chiar şi cele ce au precedat marea schimbare, nu pot fi limpede

înţelese, ea a socotit de datoria ei să cerceteze amănunţit împrejurările concrete. Myander, *Istoria*, anul 2310.

Cetatea sfântă, restaurată. Noi înşine, renăscuţi. Proclamaţie, anul 2350.

Componentele luminii au fost atent studiate. Pe lângă influenţele multiple pe plan uman, cum ar fi voinţa şi dorinţa, există semne de putere venite de la planetă însăşi. Cel mai mic teritoriu îşi poate exercita propria influenţă, acţionând asupra celor care ajung între fruntariile sale. Această cetate, de pildă, nu este nepăsătoare la bucuriile sau suferinţele locuitorilor săi.

The London Intelligencer, anul 2998.

Nu pot avea pretenţia că am fost de faţă la glorioasa restauraţie a luminii omeneşti, cea mai mare şi, probabil, cea mai însemnată scenă din povestea omenirii. Cu toate acestea, cred că sunt binecuvântat în alt chip, trăind în pragul unui ev nou. De jur-împrejur, încep să văd cum se înalţă măreţia şi belşugul, pe când cetăţenii noştri, cu lăudabil zel, se străduiesc să reînvie şi să depăşească lucrările îndepărtatei antichităţi. Când îi întrebi de ce se angajează în această întreprindere, ei îţi răspund: „De ce nu? Ce altceva e de făcut?” Acesta este noul nostru spirit!

Scrisoare de la Pop-corn către Mellitus, anul 3399.

Cetatea ne ţine. Cetatea îşi iubeşte povara. Îngrijiţi-o, la rândul vostru. Nu-i părăsiţi hotarele. Proclamaţie, anul 3506.

Întorcându-ne la originea tuturor lucrurilor, ne întâlnim destinul. Vedeţi perechile noastre, cum trec pe lângă noi în lacrimi? Aceasta este natura lumii noastre.

Pilde, Restituta, custode al Londrei, anul 3640.

A picta portretul unui singur om se consideră uneori a fi un capriciu supărător, cu toate acestea ştim din tablourile enoriaşilor, aprinse pe Zidul măreţei şi glorioasei noastre cetăţi, că o singură trăsătură sau privire poate întruchipa un moment crucial sau o acţiune epocală. Astfel că intenţionez să evoc într-o manieră asemănătoare chipul lui Platon, marele orator al Londrei. Voi practica arta selecţiei; ca şi demonstraţiile actorilor noştri, săvârşite necontenit dinaintea noastră, unele evenimente vor fi prezentate la scară mărită, altele la scară redusă. Convenţiile teatrului sferic vor fi respectate de la început până la sfârşit; revelaţiile şi lamentaţiile, de pildă, vor fi în strictă concordanţă unele cu altele. Prin aceste mijloace, vom putea vedea că

viaţa sa nefericit de scurtă a însemnat o permanentă căutare a adevărului. Va fi însă de datoria mea să relatez tot astfel şi ultimele zile ale lui Platon în cetate, pentru a demonstra cum o superstiţie crudă şi-a exercitat puterea fără margini asupra celui mai distins şi binevoitor dintre spirite.

Anon., *Documentele lui Platou*, anul 3705.

PRELEGERILE ŞI REMARCILE
LUI PLATON ASUPRA STĂRII ERELOR TRECUTE

Sparkler: Stai, Sidonia, aşteaptă!

Sidonia: Cu dragă inimă.

Sparkler: Te-am văzut adineauri în piaţă. Stăteai sub zidul cetăţii şi mi-am zis că asculţi prelegerea lui Platon.

Sidonia: Corect în toate cele, Sparkler. Dar eu mă aşteptam să te zăresc acolo, căci tu întotdeauna respecţi sărbătoarea lui Gog.

Sparkler: Mă pregăteam să traversez Pârâul şi să vin lângă tine, când m-a oprit Madrigal.

Sidonia: Ce voia?

Sparkler: Ceva în legătură cu o întrunire la parohie. Dar, ca urmare, am pierdut remarcile de deschidere ale lui Platon. Am auzit doar încheierea, când vorbea despre tristeţea pe care i-o trezeşte gândul la întunecimea erelor trecute.

Sidonia: Totul a fost foarte interesant. A fost o vreme când strămoşii noştri credeau că locuiesc într-o lume care se roteşte în jurul unui soare.

Sparkler: Să fie oare cu putinţă?

Sidonia: A, da. Li se spusese că trăiesc pe o planetă sferică ce se mişcă printr-un fel de spaţiu infinit.

Sparkler: Nu!

Sidonia: Au trăit în această amăgire. Dar se întâmpla în Era Decăderii. Platon spune că întregul pământ pare să fi fost comprimat şi rostogolit ca un bulgăre, până când a ajuns destul de mic să poată încăpea în teoriile lor.

Sparkler: Dar ei trebuie să fi ştiut… sau să fi bănuit?

Sidonia: N-aveau cum să ştie. Pentru ei, soarele era un zeu foarte puternic. Firește, o clipă am tăcut cu toţii, după ce Platon ne-a spus acestea, apoi a râs.

Sparkler: A râs?

Sidonia: Chiar după ce şi-a scos masca de orator, mai zâmbea

încă. Apoi a început să ne chestioneze: „Găsiţi că sunt prea mic? Ştiu că da. V-aţi putea imagina oamenii din Era Decăderii mult, mult mai mici? Capetele lor erau micuţe, iar ochii ca gămăliile. Ştiţi – zicea el – că la sfârşit ei se credeau acoperiţi de o mare reţea sau păienjeniş?”

Sparkler: Imposibil. Niciodată nu ştiu când spune Platon adevărul.

Sidonia: Exact ce-i place. Jocul. Tocmai de aceea este orator.

Sparkler: Noi care îl cunoaştem din copilărie…

Sidonia: …nu încetăm să ne uimim.

Sparkler: Dar cine s-ar putea lăsa convins de asemenea speculaţii fără noimă?

Sidonia: Vino să hotărăşti tu însuţi. Însoţeşte-mă la capela albă, unde se pregăteşte să-şi înceapă următorul discurs. 16

Vă voi vorbi despre un romancier, Charles Dickens1, care a strălucit cândva între secolele XVII şi XVIII ale pământului nostru. Au fost recuperate titlurile operelor sale, dar dintre texte n-a supravieţuit decât unul, din păcate şi acela incomplet. Au fost înlăturate şapte pagini, iar numele autorului este parţial şters, din motive necunoscute mie. Se păstrează totuşi o mare parte din naraţiune; ea ne oferă şansa unică de a cerceta natura imaginaţiei din Era Decăderii. Romanul se intitulează *Despre originea speciilor prin selecţie naturală*, de Charles D-2. Restul numelui a fost râcâit cu o unealtă grosolană, iar pe deasupra cineva a scris cu o substanţă pe bază de colorant „O porcărie!”. Evident, cititoarea n-a fost de acord cu ficţiunea! Era poate prea melodramatică sau prea romantică pentru gustul ei rafinat! în ciuda acestei ştersături, n-avem niciun motiv să ne îndoim că acest roman a fost

1. Charles Dickens (1812-1870), romancier englez.

2. În realitate, numele autorului este Charles Darwin (1809-1882), naturalist englez, părintele teoriei evoluţioniste.

compus de acelaşi autor care a scris *Marile Speranţe* şi *Timpuri Grele*.

Cartea începe cu o declaraţie a eroului naraţiunii – „Călătorind la bordul navei Majestăţii Sale *Beagle*, ca naturalist, am fost foarte impresionat de anumite fapte…” – care apoi purcede la relatarea remarcabilei sale istorii. Observând albinele şi porumbeii şi diferite alte creaturi din jurul său, el reuşeşte să-şi creeze înăuntrul minţii sale o întreagă lume de o asemenea complexitate încât, în cele din urmă,

ajunge să creadă că este reală. Lucru care ne trimite cu gândul la o altă operă literară pe care am recuperat-o, *Don Quijote*, în care protagonistul trăieşte aceeaşi amăgire. Totuşi, eroul donchişotesc din *Originea speciilor* este portretizat ca fiind, în chip morbid şi ridicol totodată, obsedat de „luptă", „concurenţă" şi „moarte prin selecţie naturală". El pretinde că este exact în calculele sale, pentru ca apoi să declare că „am adunat o lungă listă de astfel de cazuri, dar şi aici, ca mai înainte, mă aflu, spre nenorocul meu, în incapacitatea de a le prezenta". Această remarcă, încântător de comică, este urmată de o alta, nu mai puţin mustind de umor absurd. „Este imposibil, declară el, să încerc să conving pe cineva de adevărul acestui sistem fără a oferi lungul şir de fapte pe care le-am adunat şi care nu este cu putinţă a fi prezentate aici". Iată un personaj căruia, dacă ar fi fost real, nu i s-ar fi dat crezare!

Iese acum la suprafaţă caracterul subtil al ficţiunii lui Charles Dickens. Prin inventarea acestui individ absurd, acestui „naturalist" care călătoreşte la bordul navei formidabil botezată *Beagle*, Copoiul adică, el reuşeşte să parodieze indirect chiar societatea în care trăieşte. Chiar subtitlul romanului ne sugerează unul din obiectele satirei sale – „Păstrarea raselor favorizate în lupta pentru existenţă" – se referă la concepţia amăgitoare din Era Decăderii că toate fiinţele omeneşti pot fi clasificate după „rasă", „gen" sau „clasă". Găsim o dovadă interesantă despre aceasta în anecdotele unui comedian, Fratele Marx1, despre care voi vorbi mai târziu. Cu toate acestea, Dickens este capabil să ridiculizeze această ipoteză excentrică prin cuvintele nefericitului său narator, care sugerează că „specii larg răspândite, care au învins deja mulţi concurenţi… vor avea cea mai bună şansă de a cuceri noi locuri atunci când se vor răspândi în ţinuturi noi". Trebuie reamintit că în perioada de mijloc a Erei Decăderii naţiunile distincte se luptau una cu alta şi se colonizau reciproc; după cum ne spune eroul nostru cu obişnuitul său ton prevenitor, „formelor nordice li s-a îngăduit să învingă formele l-Confuzie voită, atribuită de autor lui Platon, între numele filosofului socialist german Karl Marx şi cuplul de comici americani cunoscuţi sub numele de Fraţii Max.

sudice, mai puţin puternice" în scopul „de a triumfa în ţinuturi îndepărtate, în lupta pentru existenţă cu parteneri străini". Printr-o supremă lovitură de maestru al ironiei, Charles Dickens îşi pune personajul să se prefacă solemn până la capăt a discuta doar despre

păsări şi insecte, când, de fapt, el ne oferă pe tot cuprinsul cărţii o minunată prezentare concentrată, succintă, deşi brutală, a societăţii din care provine!

Lumea lui este cu adevărat una întunecată, dominată de necesitatea muncii şi de apetitul pentru putere. Chiar şi albinele sunt „dornice… să facă economie de timp", iar protagonistul laudă „atelierele mai eficiente ale nordului"; natura însăşi este descrisă ca fiind frugală sau chiar parcimonioasă, vădind în permanenţă dorinţa „de a economisi"! Cu toate acestea, într-un capitol tranzitoriu al acestui roman, eroul încetează să mai fie doar comic, dând la iveală trăsături maligne sau sinistre. El sugerează nevoia de „distrugere masivă" şi anunţă, fără nicio ironie, că „trebuie să trăiască cel mai puternic, iar cel mai slab să moară", într-un pasaj remarcabil, el laudă spectacolul morţii violente„s-ar cuveni să admirăm, ne informează el, sălbatica ură instinctivă a albinei regine, care o împinge instantaneu să le distrugă pe tinerele regine, fiicele sale". Am dat peste fragmente de text – " moartea reginelor", „reginele au murit tinere şi frumoase" – care ne sugerează că el face aluzie aici la o tradiţie dramatică, astăzi dispărută. Dar nimic nu poate ascunde propriul lui interes pentru carnagiu.

De fapt, lupta şi măcelul devin componentele principale ale lumii ireale pe care a creat-o. Eroul îşi imaginează că întreaga viaţă de pe pământ provine dintr-un singur „părinte comun" sau „formă primordială"; din progenitura acestui „prototip" se dezvoltă apoi diverse specii de animale sau plante, care, la rândul lor, se luptă între ele pentru „a progresa spre perfecţiune". El numeşte asta „evoluţie". Fără râsete, vă rog. Este vorba doar de protagonistul unui roman! Ei bine, râdeţi, dacă nu vă puteţi abţine. Dar nu uitaţi că Charles Dickens însuşi satirizează pretenţiile absurde ale epocii sale. Şi mai reţineţi că nimeni, în acel trecut întunecat, nu avea cum să ştie că toate aspectele lumii se schimbă brusc şi că o nouă viaţă organică apare atunci când o cere pământul. Abia în Era Iluminării, de pildă, s-a înţeles faptul că formele pietrificate găsite în rocă sau gheaţă au fost create pentru a caricaturiza sau a imita forme organice omoloage. În aceeaşi perioadă s-a recunoscut că fiecare secţiune a pământului îşi produce spontan propriile creaturi.

Voi încheia această prelegere cu o temă introdusă chiar de roman. Sfârşindu-şi falsa şi incoerenta descriere a lumii naturale, protagonistul meditează în termeni lugubri la propria experienţă. „Cât

de trecătoare sunt dorinţele şi strădaniile omului, se plânge el, cât de scurt este timpul său!" Sunt sentimente tipice pentru Era Decăderii dar, de această dată, exprimate de un savant căzut în eroare, care susţinea că a înţeles forţa motrice din spatele unor astfel de „dorinţe şi strădanii" generale! îngăduiţi-mi, deci, să vă recomand *Originea Speciilor*, ca fiind o capodoperă comică.

Madrigal: Ţi-a plăcut prelegerea?

Ornatus: Nespus de mult. Chiar şi îngerii păreau interesaţi, mai ales atunci când Platon a menţionat acea teorie… acea… cum îi zicea?

Madrigal: Convoluţie?

Ornatus: Exact. Convoluţii. Mi-a venit să râd.

Madrigal: Toţi am râs. Dar de ce sunt atât de ridicole credinţele strămoşilor noştri? Nu mă îndoiesc că erau sinceri în convingerile lor.

Ornatus: Fără îndoială.

Madrigal: Poate cândva, în viitor, alţii vor râde – ei da, de noi, de tine şi de mine.

Ornatus: Nu-i nimic de râs în legătură cu noi.

Madrigal: După părerea noastră.

Ornatus: Bine zis. Trebuie să-l întrebăm pe Platon despre asta cât mai curând. Când te gândeşti că în anii de şcoală eram cu toţi în aceeaşi parohie – tu, eu, Platon.

Madrigal: Şi Sparkler. Cum ai putut să-l uiţi pe Sparkler? Cu roba lui lungă şi părul alb.

Ornatus: Şi Sidonia, cu părul ei roşu şi cu lumina albastră iradiind din ea.

Madrigal: îi ştiu de atâta vreme, că uneori îmi par foarte apropiaţi, iar alteori departe de tot.

Ornatus: Toate percepţiile omeneşti sunt doar un vis. Cel puţin aşa ne spune Platon. Chiar, uite-l acolo, lângă arteziana scribului. Pare că vorbeşte singur.

Madrigal: Imposibil. Probabil îşi pregăteşte viitoarea prelegere.

Platon: De unde ştiu eu că tu eşti sufletul meu?

Sufletul: De unde ştii că nu sunt?

Platon: Am învăţat, firește, că sufletele noastre sunt o realitate, dar este prima dată că te hotărăşti să te arăţi.

Sufletul: Este ceva neobişnuit, recunosc, dar nu cu totul fără precedent. Şi, că veni vorba, pot chiar să-ţi fac dovada că sunt sufletul tău. Priveşte.

Platon: Să fie cu putinţă? Mama mea! Pot s-o ating…?

Sufletul: Nu. Nu-i îngăduit. Na, uite ce-ai făcut. A dispărut.

Platon: Cum se poate? Cum ai chemat-o?

Sufletul: Sufletul ei mi-a fost tovarăş bun. Obişnuiam să tăifăsuim, să cântăm, pe când tu şi mama ta stăteaţi împreună.

Platon: Era întotdeauna drapată în alb.

Sufletul: Era culoarea cetăţii în acele zile.

Platon: Aveam o casă veche, clădită din lumină, nu din piatră.

Sufletul: Mi-o aduc aminte bine. Acolo a început totul, presupun.

Platon: A început?

Sufletul: întotdeauna pui întrebări? Poate deveni enervant. Obişnuia să-ţi spună poveşti. Fabule şi legende din vremuri de demult.

Platon: Aşa am deschis ochii asupra cetăţii şi a istoriei sale.

Sufletul: Aşa.

Platon: Şi aşa am studiat.

Sufletul: Aşa-aşa. Cel puţin ai fost ales orator.

Platon: Niciun alt cetăţean n-a râvnit acest post. Se consideră că nu e de bonton să te ocupi de trecut, ca mine. Nu-i elegant. Cu toate acestea, vin la prelegeri şi ascultă politicoşi.

Sufletul: Sau râd.

Platon: îmi place când râd. Sunt clovnul lor. îi apăr de îndoielile despre ei înşişi. Chiar atunci când rostesc adevăruri, sunt atât de mic încât ei nu acordă vorbelor mele prea mare importanţă.

Sufletul: Rosteşti întotdeauna adevărul, în măsura în care îl înţelegi.

Platon: Şi, probabil, măsura nu-i prea mare.

Sufletul: Nu-mi este îngăduit să stărui asupra acestor lucruri. Tu eşti în devenire, eu în fiinţă. Este o diferenţă. Aş vrea să te pot ajuta la glosarul tău de termeni antici, de pildă, dar este interzis. Nu pot interveni.

Platon: Cum de-ai ştiut de…?

Sufletul: Trebuie să-ţi fi dat seama de că există o foarte strânsă legătură între noi

Acum, însă, mă iartă, cred c-ar trebui să mă odihnesc puţin. Îngăduie-mi s-o şterg pe nesimţite.

Platon: Crezi că te-a observat cineva?

Sufletul: Nu, desigur. Ai fost văzut doar tu, privind în gol, vorbind cu tine însuţi. Atâta tot.

antibiotic: rază a morţii, din Ers Decăderii.

apă de foc: compus necunoscut, probabil asociat cu superstiţia primitivă că în miezu' tuturor lucrurilor se afla un foc. Vezi *electri citate*.

biograf: de la biografie, citirea unei vieţi prin semne grafice. Ghicitor sau cititor în palmă.

bombă cu ceas: explozia lumii din Era Decăderii.

bun simţ: teorie potrivit căreia toate făpturile omeneşti puteau fi capabile să împărtăşească simţirea celorlalţi, ca pe un bun comun, astfel că, în realitate, pe pământ ar fi existat doar o singură persoană.

CD: abreviere de la „cântec de deces", o formă de muzică ce urmărea calmarea sau decesul facultăţilor umane.

costul vieţii: expresie folosită pentru a indica semne de uzură sau debilitate; de pildă „Poţi socoti cât a costat-o viaţa?"

cronometru: un grup de observatori instruiţi, aleşi pentru a măsura ritmul activităţilor umane şi pentru a interveni dacă existau semne de încetinire. Se pare că viteza şi eficienţa reprezentau pentru toţi un scop în sine, existând teama că lumea şi-ar putea pierde din viteză sau chiar s-ar putea opri cu totul.

decadenţă: credinţă în recurenţa decadelor, de pildă anii '2090 semănau cu anii 1990, care, la rândul lor, aminteau de anii 1890. Este o teorie care n-a fost niciodată respinsă cu totul, păstrându-şi anumiţi susţinători chiar şi în Era Iluminării.

dumnezeu: în Era Apostolilor, considerat a fi conducătorul suprem al universului. În Era Decăderii, geniu mecanic şi ştiinţific. În Era Iluminării, principiul vieţii care ajunge dincolo de propriile sale limite.

ecologie: practica de a asculta sunetul propriei voci, ca şi cum astfel i s-ar fi amplificat importanţa.

economie: o ştiinţă străveche, dedicată reducerii tuturor fenomenelor la forma lor cea mai măruntă şi meschină. Deci, „a practica economia" era sinonim cu „avariţia".

electricitate: termen nesigur, dar unul care se crede în general că reprezenta elementul focului sau al căldurii, opus umezelii şi răcelii. Era, prin urmare, o variantă vulgarizată a magiei astrale. În Era timpurie a lui Orfeu, se credea despre corpurile cereşti că ar emana o „lumină spirituală şi divină" care „străbătea graţios toate lucrurile" fiind „receptată de fiecare potrivit capacităţii individuale". Natura

electricităţii sugerează că această credinţă a fost într-un fel moştenită de oamenii din Era Decăderii, într-o formă mai puţin sacră şi reverenţioasă.

epoca fierului: epoca maşinii. Numită popular „epoca întunecată", ceea ce a şi devenit în cele din urmă.

era spaţială: se credea că spaţiul dintre obiecte avea o eră a lui, în care îmbătrânea şi murea; era un mod de a atribui fatalitate întregului univers, socotit muritor.

farfurii zburătoare: joc pentru copii. Vezi şi *fast food*.

febra călătoriei: febra care îi împiedica pe anumiţi oameni să-şi părăsească locul unde se născuseră sau crescuseră. Se ştie acum că aceasta este o stare de graţie, creată chiar de Pământ, dar în antichitate era clasificată printre bolile care trebuiau vindecate cu medicamente.

friguri galbene: frisoane cauzate de frica de culoare.

fibră optică: un material aspru, ţesut din ochi, purtat de marii preoţi din epoca mecanică pentru a insufla spaimă populaţiei.

focul vechilor pasiuni: cândva s-a crezut că aprinderea lemnului uscat sau arderea unei case vechi stârnea inevitabil focul vechilor pasiuni. Dar cercetări ulterioare au dus la părerea că mai curând localitatea, iar nu materialul, este răspunzătoare de acest fenomen. Aceasta este explicaţia faptului că cetăţenii din Era Iluminării observau că incendiile izbucnesc în locuri familiare; 30

existau anumite străzi în jurul casei breslelor, de pildă, unde, periodic, se aprindeau vechile pasiuni.

glob: timp de multe secole, pământul a fost perceput ca un disc turtit aflat în centrul universului; ulterior, a fost considerat ca fiind un obiect sferic sau rotunjit circulând prin spaţiu. Globul era un model proiectat să reprezinte acest ultim concept, deşi proporţiile sale erau evident luate din legile armoniei geometrice. Astfel, el semăna cu sfera magică a astrologului.

GMT: hieroglifă descoperită pe unele artefacte. Se crede că aceasta conţine, codificat, veneraţia ritualizată a zeului matematicii şi tehnicii. Vezi *dumnezeu*.

Ideologie: procesul facerii ideilor. Acţiunea era de obicei realizată în tăcere şi singurătate, întrucât manufacturarea lor cerea multă atenţie. Anumiţi artizani erau aleşi pentru această îndeletnicire la o vârstă fragedă şi instruiţi în ateliere mentale sau aziluri. Erau cunoscuţi sub numele de idealişti şi li se cerea să furnizeze un număr

fix de idei pentru a fi expuse sau dramatizate pentru public.

Insolaţie: moartea soarelui.

Iluminare: în anumite ocazii, cantitatea de furie sau nelinişte din creier se credea că provoacă o schimbare meteorologică violentă, cu fulgere.

Informaţie:

Sidonia: Cred că erai pe cale să explici cuvântul „informaţie". Pot să stau cu tine, Platon, să discutăm subiectul?

Platon: Desigur. Aici, în lumina rece şi egală, sunt sigur că vom ajunge la concluzii interesante. Stăteam aici când eram copii, dezbătând existenţa luminii şi veşnicia tri-unghiurilor.

Sidonia: Tu ştiai toate răspunsurile.

Platon: Nu. Ştiam întrebările. Am dorit întotdeauna să-ţi atrag atenţia.

Sidonia: E mult de-atunci.

Platon: Sau foarte mult până atunci. Ai observat cum înainte şi după se amestecă în chip ciudat? Dar astea sunt vorbe de clacă. Mă întrebai, nu, despre „informaţie"? După toate probabilităţile, a fost o zeitate străveche. Ea conferea putere celor care i se închinau şi se credea că era prezentă, deşi nevăzută, pretutindeni.

Sidonia: Dar care era scopul acestui zeu sau spirit?

Platon: Aparent niciunul. Nici chiar cei care i se închinau nu credeau că ar fi putut deveni mai înţelepţi sau mai fericiţi cu ajutorul său. În multe privinţe seamănă cu cultele din Era Iluminării, care erau săvârşite doar de dragul ceremoniilor în sine. Informaţia acorda pur şi simplu cuvinte şi imagini practicanţilor săi.

Sidonia: în legătură cu ce?

Platon: în epoca aceea se credea că oamenii trebuie să ştie despre evenimente care se petrec în locuri îndepărtate, fie reale, fie imaginare.

Sidonia: Probabil acest lucru le aducea mari beneficii.

Platon: Dimpotrivă. Chiar niciunul. De fapt, ducea la nelinişte şi confuzie. Dar ei perseverau în credinţa că era necesar să sufere în acest fel. Fuseseră învăţaţi că sunt „consumatorii" lumii.

Sidonia: Bine, dar un consumator nu este cineva care mănâncă?

Platon: Cineva care devoră. Consumatori, cum ştim, sunt cei care văd acest pământ doar în relaţia cu ei înşişi; el există numai când este ingerat sau produce plăcere. Desigur, avem vreo doi consumatori în

cetate şi ei sunt ţinuţi la distanţă de noi, dar îţi poţi imagina o întreagă societate compusă din aceste creaturi vorace, care nu se gândeau decât să-şi satisfacă poftele?

Sidonia: O societate de consum? Imposibil de imaginat.

Platon: Cu toate acestea, nu erau niciodată mulţumiţi, niciodată împliniţi. Chiar în timp ce-şi desfăşurau activitatea necontenită, ştiau că era inutilă.

Sidonia: Dar care era natura evenimentelor legate de ei?

Platon: O să-ţi fie greu să accepţi ce am să-ţi spun acum.

Sidonia: Vorbind despre vremurile antice, dragă Platon, am învăţat deja să cred imposibilul.

Platon: După toate dovezile de care dispunem, se pare că oamenii din Era Decăderii iubeau haosul şi dezastrul.

Sidonia: Nu e cu putinţă!

Platon: Se pare că doreau să afle despre războaie şi crime; îi încânta orice formă de siluire şi spoliere. Informaţia îi învăţa însă să-şi ascundă plăcerea şi, în slujba sa, să păstreze o aparenţă de curiozitate sau seriozitate. Cu toate acestea, se aplecau cu dragoste asupra morţii şi suferinţei. Credem că existau şi „ziare" care făceau cronica celor mai grave incidente ale epocii şi care erau distribuite gratuit populaţiei.

Sidonia: Citeau toţi acest lucru numit ziare?

Platon: Greu de spus cu certitudine. Firește, nimeni nu obţinea cunoştinţe sau înţelepciune din această activitate. Deşi pentru noi e greu de înţeles, păreau pur şi simplu să se distreze citind despre nenorocirile altora. Acesta era principiul esenţial al informaţiei.

Sidonia: Ai trage atunci concluzia că acest cult al informaţiei a fost unul din motivele declinului Erei Decăderii?

Platon: Aproape sigur. Întunecarea stelelor şi arderea instrumentelor au avut multe cauze complexe, dar avem toate motivele să credem că cel puţin unul din simptomele declinului a fost cultul sacru al informaţiei. Ceremoniile întunecate şi cucerniciile slugarnice sunt caracteristici ale unei civilizaţii bolnave sau pe ducă, iar această religie a morţii poate să fi fost o anticipare a unei dezintegrări mai generale. Acum, te rog, Sidonia, să mă ierţi, dar trebuie să mă întorc la glosarul meu.

Încarcerare: o stare de spirit, foarte încurajată în Era Decăderii.

laborator lingvistic: un spaţiu steril unde se crea limba, în condiţii strict experimentale. Erau crescute noi cuvinte complexe sau

expresii, folosindu-se ca material sistemele fonetice şi semantice existente, după care acestea erau testate pe un grup de voluntari. Exista desigur primejdia unei contaminări sau scurgeri; credem că au fost situaţii în care cuvinte dure erau emise accidental în comunitate, uneori provocând isterie sau febră.

liber arbitru: un termen de oarecare însemnătate în Era Decăderii, asociat cu credinţa că alegerea individuală sau voinţa nu avea nicio valoare pe piaţa comercială; ca atare, ea se distribuia liber, fără plată.

literatură: cuvânt de origine necunoscută, în general asociat cu „maculatura" sau deşeul.

logică: un obiect de lemn folosit la întocmirea unui catalog.

lumea a treia: necunoscut. Locuinţa unei a treia persoane? De aici localizarea cunoscută sub numele de gradul trei? îndoielnic. 36

maestru de interogatoriu: mare oficialitate, sau chiar conducător. Rolul său ca maestru al interogaţiei nu este cu totul clar, dar pare probabil că obişnuia să emită una sau două întrebări pe an pentru publicul larg. Cetăţenilor li se cerea să-şi publice răspunsurile, dar el însuşi nu oferea niciunul.

măsea de minte: se credea că sursa caracteristicilor sau comportamentului uman se afla în diferite părţi ale corpului. Curajul era identificat cu inima, de pildă, iar memoria cu creierul. S-ar părea, deci, că înţelepciunea îşi avea sediul în măsele.

metrou: titlul unei picturi de o mare frumuseţe. Iat-o în faţa voastră. Observaţi cum liniile albastre şi roşii se împletesc în minunate curbe şi ovaluri, pe când un mare cerc galben completează desenul. Este o capodoperă de fluenţă a formei şi, cu toate că oamenii din Era Decăderii sunt consideraţi a fi fost lipsiţi de geniu spiritual, unii cred totuşi că acesta era pentru ei simbolul sacru al armoniei. Este adevărat că anumite nume de spirite au fost descifrate, cum ar fi înger, templu, cetatea albă, stejarul biblic şi legendarele şapte surori, dar scopul central al picturii este controversat şi acum.

muzică rock: sunetul rocilor vechi. Este o stare care anterior nu fusese atribuită Erei Decăderii, dar expresia însăşi constituie o dovadă că se făcea o anumită legătură între obiectele antice şi armonia muzicală.

noaptea premierei: referire la mit creaţiei din Era Decăderii, în care se crede că universul s-a iscat din întuneric şi haos; este, desigur,

o teorie care reflecta violenţa întunecată a civilizaţiei însăşi. Alternativa, propusă de cei câţiva poeţi şi profeţi care au respins cultura epocii lor, pare să fi fost cunoscută sub denumirea de „zi deschisă", adică program de voie. Expresia a fost recunoscută în două sau trei fragmente referitoare la educaţia tinerilor.

orarul de vară: o tehnică prin care lumina orelor de vară era înmagazinată în containere mari şi apoi transportată prin conducte subterane spre locuinţele din Era Decăderii.

organist: cel care prelucra organe, un fel de măcelar. Vezi *organism*.

pastorală: respectul faţă de pastile, exprimat pe cale orală.

pauză: împrejurarea sau situaţia în care evenimentele par să se desfăşoare extrem de lent, considerată a reprezenta un efort concertat al lumii în Era Decăderii de a se opri înainte de a fi prea târziu.

pedestru: cineva care mergea pe jos. Folosit ca termen depreciativ, despre ceva lipsit de zbor, de imaginaţie. Este deci posibil ca în timpuri străvechi mersul pe jos să fi fost considerat o activitate nedemnă sau nefirească; aceasta ar explica varietatea nesfârşită de mijloace folosite pentru a transporta oamenii la distanţe foarte mici.

procesor de cuvinte: în vechea cultură a maşinilor, cuvintele erau privite ca mărfuri sau repere într-o linie de fabricaţie. Ele deveneau o formă de manufactură şi, ca atare, erau tot mai standardizate; îmbrăcau o formă mai curând mecanică decât vie, astfel încât să poată fi distribuite pe scară largă în toată lumea.

psihopat: o persoană care se afla în comuniune cu psihicul sau spiritul său, care uneori vorbea ca şi cum ar fi primit o inspiraţie din afară.

punct mort: loc unde erau duse cadavrele. Un asemenea loc a fost găsit la Fântâna-fantomă sau Fantoma, în partea de răsărit a cetăţii vechi. Un altul a fost localizat la Mortlake. Cei care se hotărau să locuiască în acele zone par să fi suferit de o „dorinţă mortală".

rază X: o rază care s-a stins sau a fost stinsă. X, cunoscut şi sub denumirea de „cruce", era simbolul marii puteri în Era Decăderii; se folosea pe scară largă pentru a indica moartea, ca în a „e-X-amina" sau „e-X-termina".

secunda la comandă: credinţa în supremaţia timpului. Toate aspectele existenţei erau cândva guvernate de acest concept, după cum se poate vedea din expresii ca vedere secundă, gânduri secunde,

arbitru secund.

străfulgerare: în anumite ocazii, cantitatea de furie sau neliniște din creier se credea că provoacă o schimbare meteorologică violentă, cu fulgere.

teren de recreație: o zonă a cetăț selectată pentru refacerea vieții trecute Vezi „*recunoaștere*" în legătură cu abilități celor care îndeplineau această procedur dificilă.

toleranță zero: capacitatea de a exist într-o lume fără numere. Cum în aceeași epocă nu exista nicio realitate dincolo sistemul numeric, aceasta era văzută ca posibilitate teoretică extrem de îndepărtate *words-worth1*: patronimul scriitorilor] care își meritau statutul. În context similat îl avem pe Chatter-ton2. Mulți scriitori dii Era Decăderii erau comparați cu substanță anorganice, precum Ore-well3, Cole-ridge și Gold-smith5. Unii scriitori erai considerați sfinți, cum era cazul lui Pope6 *și*

1. În engleză „demn de cuvinte", referire la numel poetului englez William Wordsworth (1770-1850)

2. În engleză „ton de sporovăială", referire la numel poetului englez Thomas Chatterton (1752-1770)

3. În engleză aprox„Sursă de minereu", referir la numele scriitorului englez George Orwelli (1903-1950).

4. În engleză aprox. „Munți de cărbune", referire la numele poetului englez Samuel Coleridge (1772-1834).

5. În engleză „aurar", referire la numele autorului britanic Oliver Goldsmith (1728-1774).

6. În engleză „papă", referire la numele poetulu englez Alexander Pope (1688-1744).

7. În engleză „preoțesc", referire la numele autorului englez J.*B*. Priestley (1894-1984).

8. În engleză „sălbatic", referire la numele scriitorului irlandez Oscar Wilde (1854-1900).

Priestley7. Alții erau temuți, de pildă Wilde8 sau Savage1, în timp ce unii erau vestiți pentru stilul lor funebru sau certăreț, printre care Graves2, Bellow3 și Frost4. Din păcate, nu ne-a parvenit niciun specimen din operele lor.

1. În engleză „fioros", referire la numele poetului englez Richard Savage (1697 7-1743).

2. În engleză „morminte", referire la numele autorului irlandez

Robert Graves (1895-1985).

3. În engleză „urlet", referire la numele scriitorului american Saul Bellow (n. 1915).

4. În engleză „îngheţ", referire la numele poetului american Robert Frost (1874-1963).

Sidonia: Probabil la asta se referă Plato când vorbeşte de terenul de recreaţie. Sta bine acolo? Dă-mi voie să deschid o umbrelă, să te apăr de lumina orbitoare.

Ornatus: Marea este foarte agitată. Nu mă aşteptam la atâtea pâlpâiri şi scânteieri de lumină.

Sidonia: Ce vezi tu sunt momente care reapar, licăriri de timp în marea generală, la fel de fără număr ca firele de nisip de pe plajă. Protejează-ţi ochii şi priveşte. Ce se iscă acolo, în depărtare?

Ornatus: Trebuie să fie vreun nor de lumină, cu formă schimbătoare. Pare să ia forma unui obraz. Ba nu. S-a lărgit prea mult. Este o clădire măreaţă. Acum se risipeşte în cuvinte.

Sidonia: Se va schimba întruna, până când se va retrage la loc, în mare. Noi credem că aceste configuraţii reprezintă vreo epocă importantă sau secol, care se luptă să-şi redobândească existenţa. Au fost observate învelişuri de strălucire care se ridică din mare cu iuţeală, pentru ca apoi să recadă sub valuri. Sunt semne ale unor evenimente, vechi poate de mii de ani, care au revenit pentru o clipă în memoria omenirii. Odată s-a întâmplat că o mare lumină i-a lăsat pe oamenii din această regiune uluiţi şi năuciţi. Despre unii s-a relatat că au vorbit în limbi ciudate, au râs sau au plâns fără motiv. Vecinii nu s-au mai recunoscut unul pe altul şi membrii aceleiaşi familii s-au simţit străini. Dar tulburarea a trecut. Făcea parte din proces.

Ornatus: Cu siguranţă oamenii din Era Decăderii ştiau şi ei de acest loc? I-au dat un nume atât de remarcabil.

Sidonia: Promontoriul Mormintelor. Dar, potrivit lui Platon, acesta se afla sub câmpul lor vizual. Această mare nu a apărut decât în Era Iluminării, când soarele s-a stins şi stelele s-au întunecat. Atâtea regiuni minunate ale pământului au apărut în perioada aceea. Era una care se numea Eden… stai, îţi cade umbrela. Dă-mi voie să te ajut. Ţii minte când luam parte la jocurile parohiei? Te ajutam să găseşti lumina.

Ornatus: Când eram mici?

Sidonia: Trebuia să mergem prin labirintul de sticlă…

Ornatus: Şi, cu toate că puteam vedea perfect, ne rătăceam!

Sidonia: Platon se ferea întotdeauna, cred. Nu fugea el înainte de dans?

Ornatus: Se temea să nu spargă sticla.

Sidonia: Dar nu poate fi spartă. E făcută din lacrimile îngerilor.

Ornatus: Şi strălucitoare ca marea însăşi. Spune-mi, Sidonia, a intrat cineva în această mare?

Sidonia: Ţi-aş răspunde în alt fel: nimeni nu s-a întors vreodată.

Ornatus: Dar trebuie să fi existat curiozitate, ca şi uimire, nu? Dacă mi-aş arunca în apă plăcuţa de naştere?

Sidonia: Ştiu că glumeşti, dar n-ar fi deloc înţelept. Să-ţi povestesc un caz. Era un tânăr din satul Romford, nu departe de aici, care credea că marea e o iluzie şi s-a hotărât să-i încerce puterile. A mers până la ţărm şi şi-a privit chipul oglindit în apă.

Ornatus: Mulţi dintre noi o fac. E chestiune de dobândire a armoniei, doua pentru o clipă. Am văzut cum Madrigal, de pildă, privea Luminişul cu încântătoare concentrare.

Sidonia: Poate reflexia este al doilea eu al nostru, cum cred unii oameni, dar asta de aici nu este Luminişul. Asta este marea timpului. Săteanul s-a tras înapoi şi a rămas în picioare pe nisip, invitând valurile să-l înconjoare. Cum acestea n-au primit provocarea, a alergat el însuşi către ele.

Ornatus: Ce s-a întâmplat?

Sidonia: A fost văzut călcând pe apă pe distanţă scurtă, apoi făcând salturi mari! aer.

Ornatus: Extraordinar!

Sidonia: La primul salt, s-a transformat în bou, iar la al doilea în lebădă; apoi a devenit pe rând şarpe, leu şi multe alte creaturi, până când nu s-a mai văzut deloc, a dispărut.

Ornatus: Tot ce mi-ai spus e-adevărat?

Sidonia: Adevărat. Poate că încă se mai schimbă, deşi, ce formă ar putea… dar văd că-ţi schimbi lumina.

Ornatus: Nu ştiu de ce, dar găsesc povestea tulburătoare. E ca şi cum… ei, lasă, nu contează.

Sidonia: Ca şi cum cetatea nu ne-ar mai putea proteja?

Ornatus: Ar fi o blasfemie.

Sidonia: Ba nu. La urma urmei, ne aflăm la o oarecare depărtare. Dar ar trebui să ne întoarcem. Te văd neliniştit.

Ornatus: Da. Ar trebui să ne întoarcem.

Sidonia: Şi pe urmă, Platon ne va distra cu alte cuvinte antice, pe care numai el le ştie.

telecomandă: o formă de adoraţie practicată de oamenii din Era Decăderii, în credinţa că ar putea manipula evenimente îndepărtate prin anumite ceremonii rituale. Dansul tribal ar putea aparţine acestor rituri, dar este probabil că se scandau de asemenea litere şi numere pentru invocarea spiritelor mecanice ale pământului.

telepatie: suferinţa cauzată de „televiziune". Este posibil ca televiziunea să fi mărit organele vederii peste limitele lor fireşti, provocând, ca urmare, tulburări mentale. Se făceau în permanenţă eforturi de a amplifica percepţia umană prin mijloace artificiale, fără a se înţelege deloc faptul că nimic din condiţiile Erei Decăderii nu se schimbase încă – de fapt, pe măsură ce se amplifica dilatarea, devenea tot mai evidentă comprimarea. Practicanţii televiziunii primeau imagini mărite ale propriei lor vederi slăbite şi trăiau într-o permanentă nefericire.

sexist: partizan al ideii că nu existau decât două sau, cel mult, trei sexe.

strigător municipal: un slujbaş care prelua plângerile unui oraş sau ale unui district şi se angaja într-un plânset ritual, pentru a asigura păstrarea armoniei.

transcendenţă sau *transcen-danţ*: capacitatea de a trece dincolo, altfel spus dansul morţii. Frica de moarte, în Era Decăderii, se asocia cu frica, încă şi mai mare, de viaţă.

vagon dormitor: exemplu al credinţei că obiectele neînsufleţite, când nu erau folosite sau exploatate, reveneau la starea somnolentă, latentă. Vezi *sac somnolent* şi *pastilă somnolentă*.

vânt rău: vânt care se simţea rău, bolnav, fiind creat de percepţia umană.

a vedea roşu: a vedea prin focul care se află în centrul tuturor lucrurilor.

zeu de tinichea: obiect de cult.

zoolog:

Mă întrerupe cineva.

10

Scuze, *Platon*. Am *recuperat nişte*] *imagini din mlaştina de la Savoy*: *pudră* pej *un obraz*, *un pahar de lichid*, *un copil*, *ut calup alb de*

unguent de curăţat, *un vehicul pe roţi*, *un parfum pentru păr*, *o cămaşc pentru masculi*, *un lighean*. *Nu putem siguri care este legătura dintre aceste amă*-i *nume*.

Vă mulţumesc. Voi lua aceste chestiui în considerare înainte de viitoarea mea prelegere.

Se cunoaşte foarte puţin despre rasa străveche a poporului american. Teritoriul americanilor este acum un vast deşert fără forme de relief, potrivit ultimelor relatări, măturat de pale de aer fierbinte. Cu toate acestea, am descoperit dovezi că dedesubtul acestui pustiu s-ar putea păstra urme ale unui mare imperiu. Din circul Eros, în ruine, dincolo de zidurile noastre, a fost extrasă o casetă sigilată; a fost, firește, considerată obiect sacru şi a rămas neatinsă timp de sute de ani. Apoi însă, după inaugurarea Academiei noastre pentru Erele Trecute, a fost scoasă, pentru cercetare. Caseta fusese modelată dintr-o substanţă metalică necunoscută şi pe o latură se putea încă descifra inscripţia „E.A. Poe1. American. 1809-1849”; când a fost deschisă, s-a găsit înăuntru un text cu litere negre, intitulat *Poveşti şi istorii*. A fost o revelaţie extraordinară, pentru că era prima relicvă a acelei civilizaţii necunoscute; din nefericire, se pare că este şi ultima. Dacă întreg pământul ar fi de sticlă, l-Edgar Allan Poe, poet şi nuvelist american (1809-1849).

cum vine vorba, şi tot am căuta în zadar. Semnificaţia *Poveştilor şi istoriilor* este deci imensă, oferind o cronică unică a unei rase dispărute.

Proeminenţa şi ţinuta autorului sunt neîndoielnice. Numele, de pildă, n-a fost greu de interpretat. Poe este o abreviere de la Poet, iar restul a fost descifrat de comun acord: E.A. Poe = Eminent American Poet. Pare destul de clar că scriitorii din America se bucurau de un binecuvântat anonimat, chiar şi în Era Decăderii. Cuvântul „poet” ne este cunoscut tuturor, dar, cum în *Poveşti şi istorii* nu există nici incantaţii, nici imnuri, credem că termenul se aplică fără discriminare tuturor scriitorilor acelei civilizaţii. Acest text anume s-a păstrat datorită conţinutului său istoric, iar nu pentru că furniza material pentru dans şi cântec.

Cu siguranţă, E.A. Poet a descris caracteristicile imperiului american cu o mare precizie. Locuitorii acestuia trăiau în case foarte mari şi foarte vechi care, probabil din cauza condiţiilor climatice, erau foarte adesea acoperite de licheni sau plante agăţătoare. În multe

privinţe, arhitectura acestor locuinţe străvechi se conforma aceluiaşi tipar; ele conţineau biblioteci şi galerii, saloane de pictură antică şi lungi coridoare în serpentină, care conduceau la uşi mari, boltite. Caracteristic încăperilor lor era lărgimea şi înălţimea; ele aveau ferestre înguste şi unghiulare şi podele întunecate din lemnul numit „stejar". Mai conţineau şi nenumărate scări şi cămări; culoarele erau luminate de candelabre, deşi se obişnuia ca stăpânul casei să poarte o torţă aprinsă când urca la etaj. O familie de seamă, familia Usher, a avut norocul să posede cripte în care să-şi poată înmormânta morţii fără inconvenientul de a trebui să apeleze la serviciile bisericii, într-adevăr, după mărturia Poetului, americanii nu aveau nicio religie instituită sau organizată; ei par să fi fost stăpâniţi de o mare spaimă de noapte şi întuneric, la fel ca multe alte rase primitive, dar a existat o zeitate malefică pe care s-au hotărât s-o îmbuneze prin ceremonii şi ritualuri elaborate. Într-una din relatările istorice ale Poetului găsim o referire la „palatul demonului, Gin"; care se referă, fireşte, la djinul din poveştile din pământul de răsărit, un duh sau demon. Am descoperit titlul unui eseu scris de Poet, *Demonul perverşilor*, care a fost cu siguranţă un studiu de catehism sau religie. În împrejurări ca aceasta ne dăm seama cu durere cât de multe lucruri s-au pierdut până la noi.

Însă cea mai mare spaimă a americanilor pare să fi fost spaima de înmormântare prematură. Această nelinişte era legată de o superstiţie, cunoscută sub numele de Cri-o-genie, care susţinea că sufletul putea fi ţinut captiv în trupul său, prin scăderea temperaturii; se credea că spiritul îngheţat nu Putea să zboare din cuibul său. Nu. Nu-i nimic de râs. Peisajul Americii era monoton şi neatrăgător; anotimpurile sale reci se prelungeau peste puterile omului şi era mai mult „noapte" decât „zi".

În anumite privinţe, aceasta ar putea fi explicaţia înfăţişării uimitoare a locuitorilor. Americanii aveau chipurile palide, cu buze subţiri şi ochi mari; părul lor era în general lung şi mătăsos. Din dovezile oferite de această relatare, pare probabil ca toţi să fi avut o origine îndepărtată aristocratică; unul din cititorii noştri a sugerat că proveneau dintr-un singur clan sau familie, ceea ce ar explica evidentele lor trăsături particulare. Poetul cel învăţat ne informează că erau oameni foarte agitaţi, care sufereau de o acuitate morbidă a facultăţilor. Ei trăiau permanent „un vag sentiment de teroare şi disperare". Erau predispuşi la cele m; extreme senzaţii de uimire sau

ilaritate şi pare să fi existat un număr neobişnuit di mare de lunatici printre tineri.

Teama lor de înmormântare prematură ai fost deja menţionată, dar ea era însoţită de un simţ al păcatului sau al răului atât de! puternic, încât mulţi se credeau deja damnaţi, Toate gândurile americanilor erau îndreptate asupra morţii. De ce să fi fost un popor] aşa de bogat şi aristocratic atât de înclinaţi spre o spaimă morbidă, şi de ce să fi vrut's; trăiască în mijlocul atâtor aluzii la întunecare şi decădere, acestea sunt întrebări care îşi aşteaptă încă răspunsul. S-a sugerat ci sufereau de o boală generală, moştenită, care îi făcea să se ascundă de lumina puternică, de pildă, şi care îi ţinea închişi în casele lor. Dar pot exista şi alte explicaţii.

Daţi-mi voie să citez chiar cuvintele Poetului. „Şi apoi, după trecerea a şaizeci de minute (care cuprind trei mii şase sute de secunde din Timpul care zboară), a urmat o altă bătaie a ceasului, şi a fost aceeaşi tulburare, acelaşi tremur şi aceeaşi meditaţie ca mai înainte". Vă văd nedumeriţi pe unii dintre voi. „Ceasul" era un sistem mecanic care confecţiona acest „Timp". Poate că iniţial au existat pieţe acoperite din care se distribuia oamenilor Timp dar, în perioada în care şi-a scris Poetul istoria, mecanismele erau atât de compacte, că acesta se putea produce cu ajutorul unor rotiţe şi cadrane. În aceeaşi relatare se mai menţionează şi obiectul numit „pendul" ataşat la acest ceas. Mai exista şi un „ticăit", un loc pentru ticsit Timpul însuşi.

Toate dovezile indică deci că americanii considerau Timpul ca fiind un element indispensabil al existenţei lor. Găsim în text un toast sau omagiu adus acestei zeităţi, cu refrenul „Timp, domnilor, Timp!" Poate că era chiar o făptură vizibilă. Am menţionat deja că Poetul scrie despre „Timpul care zboară", ceea ce sugerează că ei vedeau figuri înaripate sau grăbite; s-ar putea astfel explica şi anumite referiri la „sunete înfundate" sau „sunete joase, nedefinite" pe care noi le interpretăm ca sunete de paşi sau bătăi de aripi. Dar, la acest punct, ne mărturisim nedumerirea în legătură cu pasajul care descrie „tulburarea, tremurul şi meditaţia" pe care Timpul le insufla oamenilor. Aceştia tremurau în prezenţa sa şi, când zbura, le oferea prilej de neliniştită contemplaţie. Dar, cu toate că nu era în niciun fel un factor benefic, ei credeau că face parte, în chip nelămurit, din trupurile lor. Bătaia inimii omeneşti, de pildă, este comparată cu sunete precum cele „pe care le face un ceas înfăşurat în vată". „Ceasul"

era acea parte a orologiului, numită uneori şi „faţă", care-şi privea fix în faţă proprietarul. Un alt paragraf din *Poveşti şi istorii* anticipează descoperirile unei perioade mult mai târzii. După ce au fost descrise conacele americanilor, se sugerează că aceste splendide case „modelau destinele" celor care le locuiau; ele conţineau „o atmosferă specifică, numai a lor", care avea „o influenţă nefericită şi teribilă" asupra celor ce locuiau în ele. Nu-i ciudat? Acest istoric al vremurilor antice poate fi uşor luat drept profet! apoi însă, citim aceste cuvinte: „Mi-e silă de această viaţă şi, în general, de secolul XIX. Sunt convins că totul merge rău". Cântăriţi aceste cuvinte, care vădesc un puternic sentiment de tristeţe şi deznădejde. Concluzia este încă şi mai izbitoare. „Voi fi îmbălsămat pentru câteva sute de ani". Aici, firește, este patosul şi ironia. Dacă Poetul ar fi fost cu adevărat reînviat două sute de ani mai târziu, Era Decăderii încă ar mai fi existat, cu toată puterea ei degradată. Dar, deşi aceea a fost o epocă sterilă şi opresivă, opera din faţa noastră ne confirmă că existau de pe atunci semne şi scânteieri ale unei alte vieţi, care avea să răsară ulterior, în marea strălucire din Era Iluminării. Vă mulţumesc.

12

Platon: Mulţumesc. Cred că am avu succes.

Sufletul: A fost o prezentare reuşită.

Platon: Dar şi corectă?

Sufletul: Din câte ştim noi, da. Mi-a plac mai ales dizertaţia despre timp. Întotdeau m-a interesat, cel puţin când a existat, fost chiar convingător. Şi trebuie să spun ţi-ai îmbunătăţit şi gestica.

Platon: M-au învăţat la Academie e să evoc imaginile, dar am fost un stude slab.

Sufletul: Nu. Ai fost doar altfel dec ceilalţi. Am observat asta de la început. N: când erai copil nu erai la fel ca ceilalţi, plăcea singurătatea. Refuzai să te joci oglinzile sparte.

Platon: Eram foarte urât… *Sufletul*: Nu. Erai foarte speriat. C trebuia să dansezi în labirint cu ceilalţi co ţipai şi fugeai.

Platon: Aşa făceam?

Sufletul: Am fost tot timpul cu tine. Că obişnuiai să te ascunzi printre ruinei castelului uriaş. Şi când ai plâns la moartd profesoarei tale.

Platon: Euphrene. Ea m-a adus la Academie. Ea mi-a arătat cărţile.

Sufletul: îţi aminteşti că ai plâns?

Platon: îmi aduc aminte că am vizitat Casa Morţilor.

13

Bine ai venit, micuţule Platon. Bine ai venit în Casa Morţilor. Când i s-a apropiat sfârşitul, profesoara ta a venit şi ea aicd Unii cetăţeni dispar discret, pe tăcute, alţii în schimb zac secole în cochiliile lor, înaintd să dispară definitiv. Mai demult, credeam că, în clipa morţii, memoria şi imaginaţia părăsesc trupul cu totul; recent însă, ara descoperit dovezi că morţii visează. Zac ale şi visează la vieţile lor trecute. Ştim astd pentru că le-am ascultat visele. De ce plângi] micule Platon?

Sufletul: Cu toate acestea, ai rămas la Academie.

Platon: Era de datoria mea să rămân. Ba nu, a fost opţiunea mea. Am vrut să citesc toate cărţile vechi. Nu mai eram aici. Mă aflam acolo, înăuntrul lor.

Sufletul: O poziţie confortabilă.

Platon: De ce?

Sufletul: Era un loc unde te puteai ascunde.

Platon: Greşeşti.

Sufletul: Ar fi trebuit să ştiu.

Platon: Voiam să mă găsesc.

Sufletul: Voiai să găseşti o voce.

Platon: Nu. Voiam să găsesc o credinţă.

Sufletul: A fost o mare suferinţă. Erai sigur că tu eşti cel care are dreptate, iar toţi ceilalţi cetăţeni greşesc. Credeai în importanţa trecutului.

Platon: Desigur. Dar, oare, nu tu ai fost cel care m-a convins că merita să cercetez cărţile?

Sufletul: Se poate. Nu-mi aduc aminte. *Platon*: Sufletele n-au nevoie de memorie. Ele sunt eterne.

59

Sufletul: Scuze. Îmi retrag afirmaţia Dar, când ţi-au cerut să îmbraci roba de orator, eu am tăcut.

Platou: A fost opţiunea mea. Am făcutpentru că mă temeam.

Sufletul: De ce?

Platou: De ei.

Platou din Pie Corner, *ţi-ai asumat roba şi masca de orator*. *Vei vorbi la fiecare din porţile cetăţii*. *Care este tema ta*?

Voi discuta despre primele ere ale pământului.

61

Era lui Orfeu este numele pe care noi l-am dat primei epoci, când a fost cu adevărat primăvara acestei lumi. Acestea au fost secolele în care statuile erau înduplecate să prindă viaţă şi coborau de pe soclurile lor de piatră, secolele în care spiritele râurilor puteau fi schimbate în copaci sau în poieni, iar din sângele eroilor răniţi se iscau flori. Zeii înşişi luau formă de lebede sau tauri, doar din simpla plăcere a transformării.

Orfeu a devenit simbolul acestui timp fer-l mecat pentru că el este cel care a descoperi puterile armoniei muzicale şi, prin fort melodiilor sale, a făcut copacii să danseze şi munţii să vorbească. Dar marea încântare pe care i-o dădeau notele tânguitoare ale lăutei a fost cu mult întrecută de dragostea pe care o purta unei femei, Euridice, a cărei mamă era nimfa unui râu; am descoperit cuiburi de nimfe chiar şi aici, lângă Tyburn1 şi lângă Luminiş. Euridice a fost muşcat de un şarpe de câmpie pe când stătea d vorbă cu o floare; a murit pe loc, a inchi ochii pentru totdeauna, iar Orfeu a fos

1. Odinioară, loc de execuţii publice în Londra.

copleşit de o durere atât de mare, încât nicio muzică nu i-a putut-o alunga. Am putea spune că „a coborât" în mâhnire, căci noţiunea de coborâre este una centrală în viziunea acestei ere.

Euridice a fost transformată în umbră şi dusă într-un loc numit Hades, o cetate subterană, întunecată, din care au fost deja descoperite unele părţi în ruină. Conducătorul cetăţii era Thanatos, fiul lui Cronos, ceea ce vrea să însemne că moartea este copilul timpului. Acesta purta o haină neagră, pe care erau ţesute stele aurii, ca semn că paradisul însuşi era la rândul său creaţia timpului şi a morţii.

Atât de sfâşietoare a fost suferinţa provocată lui Orfeu de pierderea Euridicei, încât acesta s-a adresat zeilor de pe Muntele Olimp, situat în Asia Mică, implorându-i să-i împlinească dorinţa de a coborî în lumea subpământeană pentru a o mai vedea o dată. A fost, firește, avertizat că orice călătorie sub pământ avea să fie plină de primejdii, dar, după o serie de dezbateri şi câteva cupe de ambrozie, zeii i-au îngăduit să se aventureze sub pământ. Aproape imediat a fost transportat la intrarea peşterii; era gata să intre, când un câine fioros, cu trei capete, a înaintat spre el, iscându-se din întuneric. (Oasele unui animal grotesc au fost într-adevăr găsite lângă ruinele unei cetăţi.)

Orfeu nu cunoştea ce-i frica, astfel că a început cânte din lăută; monstruosul câine s-a oprit, şi-a lins labele cu cele trei limbi ăla sale şi s-a instalat comod pe podeaua peşterii. După care a căzut în somn adânc. Da îndată ce l-a auzit sforăind şi scheunând în somn, Orfeu s-a strecurat mai departe şi a intrat pe tărâmul numit Hades.

De fapt, ecoul muzicii sale îl precedase *şi* se spune că locuitorii umbroşi ai acestui loa şi-au întrerupt muncile pentru a asculta dull ceaţa stranie a sunetelor. Astfel că a fost întâmpinat cu moi suspine înainte de a fi dus la palatul lui Thanatos însuşi. A fost condus prin diferite încăperi ornate cu tapiserii mohorâte, până a ajuns într-o încăperş întunecoasă şi izolată, unde stătea conducătorul, tolănit pe o canapea de marmură neagră. Orfeu a îngenuncheat dinaintea lui şi, după ce şi-a anunţat misiunea, a cântai; iar din lăută. Thanatos a fost fermecat da muzică şi, ştergându-şi lacrimile rubinii, a binevoit să îngăduie ca Orfeu s-o recupereze pe Euridice şi s-o ducă sus.

Înainte de această reunire totuşi, a hotărât el, oaspetele său trebuia să vadă minunile cetăţii. I-a arătat o roată de foc ce se rotea etern şi o stâncă mare, care se rostogolea înapoi şi înainte pe acelaşi traseu. Mai exista1 acolo şi un râu cu apă sărată, care înconjura regiunea şi care veşnic se vărsa în sine Acestea erau, firește, vechile embleme ale timpului. Thanatos a pus o condiţie pentru eliberarea Euridicei: Orfeu nu trebuia s-o privească înainte ca cei doi să părăsească

Hadesul şi să ajungă împreună în aerul de afară. Motivele acestei hotărâri nu ne sunt clare şi n-a fost găsit încă niciun document de stat în legătură cu aceasta, dar este posibil ca scufundarea bruscă în tărâmul timpului să o fi desfigurat cumva pe Euridice sau chiar să o fi transformat.

Astfel, Orfeu a întors spatele şi, ţinându-şi jurământul, a început să meargă, urmat de Euridice, spre lumină; s-a oprit pe cărarea dreaptă dintre zidurile mari de stâncă întunecată şi a început să cânte din lăută, pentru a încuraja paşii ei şovăitori. Dar a venit un moment când n-a mai putut rezista ispitei de a se bucura de chipul ei şi, fără să gândească, a întors capul şi a privit-o. Era deja prea târziu. Ea a scos un strigăt puternic, apoi s-a tras înapoi, pierită. Orfeu a alergat spre ea, dar imaginea ei se stinsese deja, înainte ca el să-i poată atinge braţele întinse. A mai auzit doar palidul ecou al unui „adio", înainte de a se trezi singur pe cărarea de piatră. Şi singur a ajuns pe tărâmul luminii.

S-a spus că Euridice nu dorea să părăsească lumea timpului şi l-a strigat înadins, făcându-l s-o privească; poate că îmbătrânise şi nu credea că el ar mai fi iubit-o aşa cum arăta atunci, schimbată. Adevărul încă nu s-a stabilit. Orfeu însuşi a rămas să rătăcească prin câmpiile şi luncile pământului său natal, jelind întruna, până când zeilor li s-a făcut milă de el. A fost înălţat la ceruri, unde lăuta lui a fost preschimbată în constelaţie; de atunci încolo, oamenii de pe pământ au putut auzi muzica sferelor.

Este o poveste uimitoare din multe puncte de vedere, dar, în general, nu avem niciun motiv să ne îndoim de adevărul ei. Deşi anumite detalii mai trebuie încă autentificate, existenţa Hadesului şi Muntelui Olimp, ca şi a mănunchiului de stele numit Lira, a fost deja dovedită. În trista soartă a lui Orfeu găsim deci un eveniment central şi real din istoria antică. Puteţi intra acum în camera de observaţie, unde a fost reconstruit câinele cu trei capete, iar după aceea voi începe un scurt excurs în a doua eră a pământului.

Era Apostolilor a fost o eră a suferinţei şi lângerii, în care pământul însuşi era considerat a fi rău, iar cei ce se aflau pe el erau ondamnaţi, fiind socotiţi păcătoşi. Zeii lecaseră şi se credea că lumea naturală îşi rădase moştenirea spirituală. Apostolii proagau o doctrină potrivit căreia rasa umană avârşise un păcat îngrozitor, de origine ecunoscută, care putea fi ispăşit doar prin ngăciune şi penitenţă; de fapt, n-a trecut uit şi durerea a devenit o valoare în sine.

I mai susţineau că diferiţii zei deveniseră singură zeitate, care se ascundea într-un r şi, uneori, într-o lumină strălucitoare.

cest zeu, potrivit mărturiei apostolilor, îşi imisese deja o parte din creaturile sale re tortură veşnică, într-o regiune cunoscută b numele de iad; regiunea n-a fost încă calizată, dar credem că se află într-un teririu învecinat cu Hades. Suntem oricum

Şuri că religia apostolilor a fost cu aderat una a sângelui şi suferinţei. Aceasta te explicaţia faptului că în această epocă r & veche îngerii vizitau rar pământul; dacă crizau aici, rămâneau doar o clipă căci.

67

aşa cum ne-a spus Gabriel însuşi, cu nici chip nu se putea duce o conversaţieint ligentă.

Motivele prăbuşirii ulterioare a religi sunt necunoscute, deşi este posibil să fi fq destabilizată de unele contradicţii interi] Ea afirma

valorile compasiunii şi milei, pildă, în timp ce-i persecuta pe cei care ref zău să-i accepte autoritatea; preamărea zeitate atotputernică, insistând în acel timp asupra libertăţii individului de a le între mântuire şi damnare. Aceste paraq xuri s-au păstrat timp de multe secole di în cele din urmă, credinţa s-a prăbuşit, lăsa locul explicaţiilor aparent mai plauzibile d Era Decăderii.

Platon: Am fost atât de încântat că am putut vorbi fără să mă poticnesc.

Sufletul: După cum spuneam înainte să mă întrerupi, ţi-ai găsit vocea.

Platon: Şi cetăţenilor le-a plăcut. Este aproape ca şi cum i-aş proteja pe ei în timp ce mă protejez pe mine însumi. Atâta vreme cât studiez şi interpretez trecutul, ei îl pot ignora. Eu le dau siguranţă şi asta este de ajuns.

Sufletul: Dar ei ascultă foarte atent.

Platon: Şi râd.

Sufletul: Ba nu. îi înţelegi greşit. Pur şi simplu îţi admiră talentul de orator. Îţi aminteşti cum ai descris ultimele zile ale Erei Decăderii? A fost o interpretare magistrală.

69

confirma regularitatea şi predictibilitatea mişcărilor cereşti. Noi credem că asta se turnea ştiinţă. A venit însă un moment în are un observator a băgat de seamă că numite surse slabe de lumină dispăruseră cumva. Un observator dintr-o altă regiune I confirmat că alte zone îndepărtate de lumi-Ultimele secole ale Erei Decăderii *1* 10 Zitate dispăruseră şi ele. Îngrijoraţi –:

ŞI

furnizează probabil cele mai solemne şi mJ înfricoşătoare scene din întreaga istorie pământului. Cine poate descrie exact, q pildă, disperarea provocată de cultul reţ

darmaţi, astronumărătorii s-au consultat îmi cu alţii, realizând în cele din urmă că aceste stele şi nebuloase dispăruseră pur şi simplu pentru că nimeni nu le privea. Culelor ca plase şi pânze de păianjen, numii lipserare sporită, tehnicienii şi-au consultat web şi net, care s-a răspândit printre oameni îărţile şi machetele, pentru a compila o listă în acei ultimi ani? Ei par să fi purtat acest le obiecte cereşti care nu se aflaseră sub veşminte groaznice ca pe o formă de înrobii >observaţie permanentă. Desigur, aceste şi totodată de veneraţie, ca şi cum

proprii) biecte dispăruseră şi ele. Conducătorilor din lor întuneric ar fi putut fi astfel acoperit fera Decăderii li s-a adus brusc la cunoştinţă ascuns vederii. Moşteniseră superstiţia pr J greşului de la naivii lor strămoşi, dar! agonia lor, n-aveau nicio idee spre ce şi dac progresau. Nimic nu putea să-i fi pregăti că elementele componente ale universului lor începeau să mai existe atunci când nu s-au cercetate sau studiate activ. În decurs le o generaţie, s-a născut credinţa comună să cerul nopţii, cu toate proprietăţile sale, Preoţii acestei ere îşi pierduseră puteribfusese creat prin percepţie umană, vizionare şi deveniseră tehnicieni; atât <fi Fiecare galaxie şi fiecare constelaţie a limitată le era aria de cunoaştere, devenit atunci obiect al atenţiei permanente, principala lor activitate consta în calcular la şi cum ar mai fi fost încă posibil ca acest totuşi pentru grozăvia sfârşitului.

cifrelor şi numerelor din lumea materiali Un grup al acestei caste preoţeşti fusea instruit în observarea cerurilor (potrivi textelor străvechi, ei se numeau astrone mazi sau, poate, astronumărători), pentr-univers să fie păstrat printr-un act de voinţă concertată. Dar era deja prea târziu. Începuseră să se îndoiască. Atunci, toate stelele au fost stinse pe rând, cuadrant cu cuadrant. Odată început, procesul nu mai putea fi oprit; decăderea, pornită într-o secţiuni înaltului, s-a întins peste tot cerul nop Cum astronomazii credeau acum că ei răspunzători pentru ceea ce observaseră n-au mai fost capabili să-şi definească obie vele cu încredere sau siguranţă. Şi ast s-a răspândit întunericul.

Populaţia nu fusese informată deşi aceste evenimente şi nu observase dis]

riţia câtorva stele îndepărtate. Dar, că cele mai vizibile imagini de pe cerul nop au început să se deteriorareze cu încetul, s iscat o mare şi devastatoare spaimă.

sugerat că ar trebui să se roage. Să se roag

La ce? De mult uitaseră despre orice id de divinitate dinlăuntrul sau din afara 1 (

Cine îşi poate imagina scenele de furie disperare când ţesătura Erei Decăderii început să se destrame după opt sute 4

ani? Mânia oamenilor s-a îndreptat înti asupra preoţilor, care părea că-i înşelase]

şi-i manipulaseră; s-au întors împotriva cel care creaseră raţiunea şi abstracţia, întunricul care-i năpădea. Dar practicanţii

ştiinţerau ei înşişi înspăimântaţi şi năuciţi

evenimentele care se desfăşurau deasupi capetelor lor. Nu înţeleseseră niciodată

erau angajaţi în acte de magie şi că un versul lor era o emanaţie a minţii omeneşti

Apoi s-a stins soarele.

Perioada de mânie şi teamă care a urmâj a fost adesea descrisă în cronici. Oameni

Erei Decăderii n-au recunoscut, sau n-au putut să recunoască lumina din ei; aşa s-a făcut că şi-au dezlănţuit mânia împotriva întunericului şi a falsei realităţi care fuseseră construite în jurul lor. Unii se uimeau că mai trăiesc şi mai respiră încă, dar majoritatea locuitorilor acestei civilizaţii pierdute erau provocaţi la accese de violenţă şi distrugere. Mai întâi, s-au năpustit împotriva motoarelor conducătorilor lor şi, potrivit istoricilor noştri, au început prin a arde maşinile. În conflagraţia generală, ei au dat foc reţelelor care fuseseră veşmintele cultului şi ale superstiţiei lor, au distrus ecranele şi însemnele prin care fusese organizat acest cult. O dată ce au pierdut controlul asupra universului lor, şi-au pierdut credinţa în civilizaţia care îl crease. Uneltele lor de calcul, formele de comunicare, modurile de transport, păreau toate irelevante şi lipsite de sens în noaptea care le învăluia lumea. Le-au distrus pe toate. Le-au ars până în temelii. Numai după aceea, în epuizarea şi disperarea mută care a marcat dispariţia Erei Decăderii, şi-a început domnia lumina omenirii.

Curând după conflagraţia generală, când s-au domolit incendiile, părea să se ridice o lumină a zorilor chiar din pământ, care îşi sporea forţa pe măsură ce-i învăluia pe în cele din urmă a fost zi plină, ară cerul nopţii care atât de multă vreme îi înşelase şi îi manipulase; s-au bucurat, dan s-au înspăimântat când şi-au dat seama că lumina venea şi din ei înşişi. Acesta a fos momentul pe care, cu oarecare certitudine îl putem numi momentul de început al Ei Iluminării.

Platon: Le-am oferit cetăţenilor siguranţa de care aveau nevoie, pentru a nu mai cerceta ei înşişi. Eu însumi m-am simţit foarte sigur. Am avut dreptate?

Sufletul: Nu mă pot pronunţa.

Platon: Şi dacă tot trecutul este numai invenţie sau legendă?

Sufletul: Puţin probabil.

Platon: Atunci, hai să spunem altfel. Dacă interpretarea dată de

mine cărţilor este falsă sau greşită?

Sufletul: Cine va şti?

Platon: Tu.

Sufletul: Eu ştiu ce ştii şi tu.

Platon: Pentru un nemuritor eşti foarte modest. La urma urmei, tu înţelegi trecutul şi poţi vedea în viitor.

Sufletul: Poate e totuna.

Platon: în Era Iluminării, oamenii ştiau ca evenimentele viitoare afectau fiecare asPect al prezentului lor.

Sufletul: Aşa crezi tu.

Platon: Aşa credeam. Am spus asta în Prelegerea mea?

75

Era Iluminării s-a născut atunci când a început să apară pe pământ lumina omejnească. Întunericul din Era Decăderii a fost risipit şi cetăţenii s-au recunoscut între ei fără teamă sau disimulare. Dar, dacă acest ev de început a fost plin de entuziasm şi deşteptare, el a fost marcat în acelaşi cum de nefericire şi dificultate pentru cei ce se temeau de propria lor libertate. Unii or J deau că această lume nouă exista numai în mintea lor, de pildă, şi fugeau unul de altul strigând. Alţii închideau ochii să nu văd această lume şi adormeau pe vecie.

Dar era neliniştii a trecut, împreună e iluziile legii abstracte şi ale dimensiunilol uniforme. Prima dovadă a schimbării a veni odată cu informaţia că a fost văzut un ceri taur galopând prin pajiştile Greciei. A urm ştirea că o pasăre phoenix a fost observa ridicându-se din propria cenuşă, undeva! nordul Franţei; avea aproximativ mărime unui vultur, cu pene de purpură şi aur. Câni s-a auzit cântecul sirenelor în largul Asid Mici şi vaierul rău prevestitor al ursitoareloj pe lângă Dublin, a devenit clar că spiritelj cu multe feţe ale pământului se strecuraseră afară din închisoarea în care stătuseră aproape o mie de ani. Au fost poveşti cu spiriduşi şi monştri marini, silfide şi valkirii, licorne şi salamandre; ţesătura vechii realităţi se destrămase sau, mai degrabă, se amestecase cu atâtea altele că numai foarte rar putea fi întrezărită.

Cum altfel putem să înţelegem legendele de la începutul Erei Iluminării? Citim despre mari nave aurii care călătoreau din El Dorado, cu încărcături de fructe aurii şi de maimuţe cu blană stropită cu aur, şi despre trimişi din ţinutul Utopia, care secole de-a rândul au rătăcit mai înainte de a-şi găsi în portul Londrei adăpost. A fost vremea în care Atlantida, mai cunoscută sub numele de Avalon1 sau Insula

Paradisului, sub prinţul Arthur, sau Insula Fericiţilor, s-a iscat din apele oceanului; ea s-a aflat tot timpul sub linia orizontului în Era Decăderii, acum însă, se ridica în slavă. Erau totuşi şi perspective mai puţin îmbucurătoare, după ce se descoperise Groapa Maladivelor în Sumatra şi o Mlaştină a Disperării, situată undeva la hotarul Ţării Galilor.

Dar nimic n-a putut micşora entuziasmul strămoşilor noştri când au descoperit istoria

Avalon, sau districtul Isle of Avalon, iniţial o insulă, în sud-vestul Angliei, socotită de unii a fi Insula Avalon, paradisul terestru din legenda regelui Arthur.

propriei lor cetăţi. Din scrierile marelui învăţat şi istoric Geoffrey de Monmouth1, ei au aflat că Londra fusese întemeiată de Brutus din Troia, la vremea când „Chivotul legământului a fost luat de filisteni". S-au descoperit şi alţi scriitori de cronici – printre care se află numele Macaulay şi Trevelyan2 – dar lucrările lor au o dată ulterioară şi, ca atare, sunt mai puţin demne de încredere.) Din scrierile lui Monmouth, cetăţenii dinj Era Iluminării au descoperit că, după căderea! Troiei, lui Brutus i s-a arătat într-o viziung zeiţa Diana; aceasta i-a poruncit să navigheze spre o insulă care se afla dincolo de orizontul său şi să întemeieze o cetate cară avea să devină o minune a lumii. Aceasta insulă se numea Albion şi, după ce Brutus a ajuns la ţărmul ei alb, el a întâlnit o rasă de giganţi pe care mai târziu i-a învins în luptă] Am găsit, firește, dovezi ale existenţei acestor uriaşi pe marile dealuri care n-a înconjoară; osemintele din camerele Ion mortuare pot fi văzute în muzeul tăcerii] După această victorie, Brutus a întemeian cetatea Nouă Troie, cunoscută mai târziii sub numele de Oraşul lui Lud sau Londraj şi a dotat-o cu un cod de legi spirituale cară

1. Geoffrey de Monmouth (1100 7-1154), ecleziasfl şi cronicar englez.

2. Este vorba, în realitate, de istoricul englez Georga Macaulay Travelyan (1876-1962), din al cărui nume eroul extrage două persoane.

a rămas în vigoare de-a lungul domniei lui Lear, a Cordeliei şi a lui Lud însuşi. Nu ne sunt cunoscuţi alţi monarhi, deşi Macaulay şi Trevelyan au creat dinastii fanteziste, care însă pot fi lăsate fără teamă să doarmă în lumea întunecată a teoriei din Era Decăderii, din care au apărut.

O mare figură a fost ridicată din câmpiile de la Finsbury, unde zăcuse neştiută secole de-a rândul; calitatea lucrăturii în piatră a acestei figuri o plasează la mijlocul Erei Iluminării şi există dovezi că era împrejmuită de o scenă rituală sau circ. S-au examinat probe de sol din care putem trage concluzia că această statuie era înconjurată de lumânări monumentale care se ridicau până la stratul superior de aer; erau probabil aprinse cu un fulger creat de un agent necunoscut. Braţele figurii sunt ridicate, în semn de salut sau triumf, iar între sâni stau scrise literele LO; un dispozitiv mai interesant se află însă pe stomacul ei, unde a fost cioplit un cerc mare. În interiorul acestui cerc se află desene cu linii complicate, care, la o analiză mai atentă, se dezvăluie a fi bulevardele şi clădirile Londrei; o curbă domoală imită linia Tamisei. Ne-a devenit atunci clară semnificaţia literelor LO. Această figură exaltată, chiar sublimă, era o reprezentare Sacră a cetăţii însăşi! Presupunem, deci, că îi venerau Londra ca zeu în viaţă.

Este

Posibil să-i fi adus şi sacrificii, dar nu

Putem fi siguri.

Cultul Londrei ar putea, la rându-i, ne explice alte aspecte sugestive ale Iluminării. Vechile drumuri tribale din juri cetăţii au fost restaurate sau, cum spuneai strămoşii noştri, „redeşteptate". Am citit cur clădirile deveneau flori iar florile clădirii dar înţelesul nu ne este clar. Ritualurile dt înmormântare sunt şi ele semnificative, căc cetăţenii erau înhumaţi exact în aceeaşi poziţie ca a statuii monumentale – cu braţelţ ridicate, cu literele LO şi imaginea Londrei pictată pe trup. Poate că, în moarte, ei devej ne-au parte a cetăţii divine, sau Londra însăşi exprima voinţa spirituală generală şi fiinţ locuitorilor săi? Se simţeau întotdeauns miresme de ierburi dulci şi de tămâie atunc când se deschideau mormintele, iar fiecard cadavru avea o bandă aurie în jurul frunţii] Cei care au supravieţuit catastrofei din Ei/ Decăderii şi au creat pentru prima oar J lumina umană, ştiau că erau binecuvântaţi] Astfel, cum remarca un istoric al acek perioade, când oamenii din Era Iluminai îl înmormântau pe unul de-al lor, ei credez că înmormântează un zeu.

se

Sparkler: Copiii sunt totdeauna dornici să-l asculte. Observi cum se îmbulzesc spre el când apare?

Madrigal: Numai pentru că e şi el mic de statură, ca ei. Dar nu

peste mult timp vor atinge vârsta la care trebuie să-şi picteze trăsăturile pe Zid. Îţi aduci aminte când eu şi Platon ne-am luat beţişoarele de lumină colorată şi ne-am desenat silueta pe pietre?

Sparkler: Sidonia s-a pictat ţinând o lampă?

Madrigal: Nu-mi amintesc. Dar ţin minte că şi-a şters o parte din obraz. Cu toate acestea, oricine putea spune, după trăsăturile ei, din ce parohie provenea.

Sparkler: Şi apoi Platon s-a înfăţişat cu o tichie cu pene pe cap…

Madrigal: Tichia de bufon al cetăţii.

Sparkler: Şi ţinând în mână un manuscris de sticlă.

Madrigal: îşi anticipa destinul, poate.

Sparkler: Sau, cum ar spune el, destinului deja se împlinise.

Madrigal: Acesta este exact genul de lucruri pe care le spune copiilor. Dar iat-o pe fiica lui Ornatus. Priveşte. Râde. Îndoială, Platon vorbeşte iar despre Decăderii.

Sparkler: Dar unde-i hazul acestor practici antice? Drept să-ţi spun, pe min «mă înfioară.

Madrigal: Trebuie să recunoşti că au partea lor hazlie. Cine ar fi gândit, de pildi că strămoşii noştri priveau în sus când sii ţeau nevoia de îndrumare?

Sparkler: Ridicol. Se întâmpla în En Decăderii sau în Era Iluminării?

Madrigal: Era Decăderii, parcă. Totul ieşi destul de încâlcit.

Ornatus: Sparkler şi Madrigal, salut şi rămas bun.

Madrigal: Unde te grăbeşti? Să-i întâmpini fiica?

Ornatus: Platon a ales o nouă temă. Încei îndată, la arteziana scribului.

Sparkler: Din păcate, dragă Ornatus suntem amândoi puţin obosiţi. Va trebui contăm pe tine, să ne povesteşti.

Am strâns unele informaţii despre actori şi comedieni din erele trecute, dar cunoştinţele ne-au fost mult sporite de supravieţuirea, din întâmplare, a unui îndrumar comic, intitulat *Glumele şi relaţia lor cu inconştientul*. Nu este deloc clar ce înseamnă „inconştient", însă poate fi asociat cu ideea de beţie, care e subiect de râs chiar şi în vremea noastră. Cartea de glume însăşi este opera unui clovn sau bufon, care pe afişele spectacolelor apărea cu numele de Sigmund Freud1 – fără îndoială pronunţat „Fraud", ca să dea mai multă picanterie personajului pe care-l interpreta pe scenă. În acest volum, el a

compilat exemple de ceea ce numeşte „prostii semnificative", cu numere comice cu oameni care-şi uită numele sau citesc cuvintele pe dos, care greşesc cheile sau răstoarnă oale cu vopsea neagră. Este clar că Freud însuşi a fost un glumeţ fără pereche şi nu e greu să ni-l imaginăm recitând aceste întâmplări absurde cu o faţă foarte serioasă.

Neurolog austriac (1856-1939), psihanalizei.

fondatorul

83

Interpretarea sa trebuie să fi sdescrisă ca „obscenă" sau „exhibiţionistă" şi împreună cu accentul pus pe sex, a reprd zentat un aspect binecunoscut al teatrului primitiv. Pe de altă parte, jargonul său pasăresc se baza pe confruntarea dintre publi şi interpret, iar folosirea permanentă faimoasei expresii a lui Freud – „cred *e* asta am să decid eu!" – era un semnal e trebuie să se râdă.

Dar cele mai ilare exemple de replic freudiene erau momentele în care apare pe scenă partenerul său, Oedip. Acest „ţa ispăşitor" sau „furnizor de replici" poate să fi fost un fel de relicvă a vechii tradiţii a pantomimei, căci purta veşminte albe şi largi şi afişa acea expresie ursuză caracteristica bufonului Pantalone. Totodată, el adopta un mers rapid şi alunecat, cunoscut devotaţilor sub numele de „alunecare freudiană". Pq care încerca s-o folosească, fără succes, d fiecare dată când Freud începea să-chestioneze sau să-l „analizeze" cu o seri de întrebări de un absurd încântător.

„Îţi reprimi ceva, Oedip?"

„Deloc. Stau foarte ţeapăn, cum i-a zi soldatul infirmierei".

„Hai-hai, puişor. Lasă prostiile la o part Spune-mi, care este părerea ta despre picioarele de scaun şi despre tunelurile de e ferată?"

„Mai bine afară, decât înăuntru, episcopul..."

„Cred, drăguţule, că începi să-mi confirmi ascuţimea raţionamentului".

„Nu-mi vorbi mie de ascuţişuri. Mai ales după ce-a fost noaptea trecută".

„Ce simţi când vine vorba de nasuri lungi?"

„N-am simţit niciunul, în viaţa mea!"

„Fii serios. Ăsta nu-i un răspuns demn de vestitele mele întrebări analitice".

„Ei bine, dragă Sigmund, am să-ţi spun atunci adevărul gol-goluţ. Cred că trebuie suflate".

„Oedip, tu trebuie să fi fost un copil foarte hazliu".

„Hazliu? îi făceam pe toţi să urle. Mai ales pe mama".

Acest dialog, numit „tachinare" sau „sporovăială", trebuie să fi adus publicul din Era Decăderii într-o stare de râs cu lacrimi, mai ales atunci când Freud ieşea în faţă pentru a-i informa pe spectatori că „totul se trage de la inconştientul prietenului meu", că e beat, cu alte cuvinte.

S-a constatat adesea că oamenii din Era Decăderii erau preocupaţi de activitatea sexuală în detrimentul tuturor celorlalte Principii de viaţă; există chiar dovezi care ne fac să credem că ei se identificau după orientarea sexuală. Nu. Nu este cazul să vă simţiţi jenaţi. Scopul nostru este să înţelegem, nu să învinovăţim.

Cu toate acestea, în ciuda – sau poate chiar din cauza – obsesiei lor pentru practica sexuală, este probabil că şi ei râdeau la fel de sincer ca şi noi acum de bufoneriile lui Freud. Ca atare, îi aducem omagiul nostriţ acestui mare geniu comic al erei sale.

86

Sidonia: Ţi-am întrerupt recitalul, Platon?

Platon: Nu. Nici vorbă. Am încheiat cu o înfloritură.

Sidonia: Am dorit ca tu să fii primul care aude vestea minunată.

Platon: Da? Ce veste?

Sidonia: A fost descoperit un stâlp mare, pe Lime Street, colţ cu Leadenhall. A ieşit din pământ aşa de uşor şi rapid de parcă nici nu fusese îngropat.

Platon: Dacă a fost găsit în colţ la Leadenhall, atunci trebuie să fie marele stâlp care era decorat cu flori şi panglici în timpul sărbătorilor de 1 Mai şi care s-a aflat acolo timp de multe sute de ani. Acolo era centrul festivităţilor şi sărbătoririlor cetăţii noastre.

Sidonia: Şi sunt şi cuvinte scrise pe el, Parţial şterse, dar încă vizibile. Mi le-am notat.

Platon: Ce-i asta? „Ove Arup şi Parte-neni. Pentru Blocul Lloyd s1".

Companie de asigurări cu sediul la Londra, înfiinţată în secolul al XVII-lea.

Sidonia: Recunosc, am fost încurcată. De aceea am venit la tine.

Platon: Dacă se află în acelaşi loci înseamnă că trebuie să fie stâlpul de 1 Mai] Totul în istoria cetăţii noastre ne spune că forma primă şi originară nu moare niciodată!

Sidonia: Deci?

Platon: Blocul Lloyd's trebuie să fi fosil numele dat stâlpului de 1 Mai. Ove şi Arul şi Partenerii erau zeităţile care-l păzeau. 1

Sidonia: Să fie adevărat?

Platon: Nu încape îndoială.

Platon: Nu încape nicio îndoială, nu?

Sufletul: Nu pe mine trebuie să mă întrebi. Eu n-am nicio legătură cu cunoaşterea. Sunt numai dragoste şi intuiţie.

Platon: Dacă mă iubeşti, atunci ai să-mi spui. Pot eu să fiu sigur de ce spun? Uneori simt că totul e amăgire şi că ar trebui să iau îndoiala ca pe un pumnal şi să-l implânt în mine. Când am să fiu rănit, atunci poate am să spun adevărul.

Sufletul: Vai.

Platon: Crezi că sunt ciudat?

Sufletul: Eu văd aceste lucruri dintr-un unghi mai larg. Tot ce e bine pentru tine e corect.

Platon: Dar sigur înţelegi? Tu eşti cel care mi-ai dat firea neliniştită. Spaima şi înfrigurarea mea.

Sufletul: De ce-aş fi eu de vină? Tu eşti ceea ce eşti. Eu sunt parte din tine, recunosc, dar, crede-mă, nu pot duce toată răspunderea.

Platon: Deci ţi-e ruşine cu mine.

Sufletul: Câtuşi de puţin. Nu-mi plac totdeauna argumentele tale, dar le găsesc

89

necesare. Când dai expresie gândurilor talej contribui la definirea mea. Să însemne astaj egoism?

Platon: Ni s-a spus că modelul păsărilon în zbor este în acelaşi timp o imagine a suflentului lor. Presupun că tu şi cu mine avem aceeaşi relaţie.

Sufletul: Şi suntem şi noi o parte din sufletul lumii. Atunci, dincolo de asta… ăăăj devine totul şi mai misterios.

Platon: Aşa că n-ai să mă părăseşti niciodată?

Sufletul: Un trup fără suflet este o imposibilitate, deşi admit că sunt momente îl care tânjesc să mă „sustrag". Fireşte, însăj nu te-aş văduvi niciodată de – cum să-i zic? *M* de spiritul tău.

Platon: îţi mulţumesc. Îmi dai curaj.

Sufletul: Ia-l. S-ar putea să ai curâneb nevoie.

Platon: Mă faci curios.

Sufletul: Tăcere. Cercetează-ţi inima şi vorbeşte-le cetăţenilor despre miracolele creaţiei.

Miturile antice ale creaţiei sunt de cel mai mare interes pentru aceia dintre noi care studiază poezia erelor trecute. S-a crezut, de pildă, că un zeu pe nume Khnumu a modelat un ou mare în care sălăşluia întreaga creaţie; apoi, o altă zeitate, Ptal, a spart oul cu un ciocan şi viaţa s-a împrăştiat afară. Acţiune cunoscută sub numele de *big bang* sau marea izbitură, din care se presupunea că a rezultat expansiunea continuă a universului. Firește, poeţii creaţiei nu realizau că ceea ce ei considerau a fi o fugă în afară era de fapt o retragere sau recesiune a propriei lor energii divine. Cum s-ar zice, luaseră un ciocan în propriile creiere.

Dintr-o cetate antică numită Babilon avem mărturii despre un cântec al creaţiei care este mult mai convingător. Cele două forţe, lumina şi întunericul, altfel numite zeu şi balaur, luptă pentru supremaţie; zeul îl Ucide pe balaur, dar chiar şi în agonia dinaintea morţii sale, întunericul reuşeşte Sa semene germenii confuziei într-un divers altfel iluminat. Aceasta a fost „coria haosului", în care gura balaurului a

91

ajuns cunoscută sub numele de gaur; neagră sau, în alt mit, de materi întunecată. Mai apar în aceste minunat» epopei şi creaturi legendare precum piticuj alb şi piticul brun. Vă este clar deja, cred care era scopul lor principal? Cântăreţii şi profeţii din antichitate aveau atât de puţina credinţă în propriile lor puteri, încât se vedeau siliţi să invoce o sursă mare şi îndepărtată din care se trăgeau. Cunoaşte] rea faptului că orice lucru, din trecut ca şi din viitor, există veşnic, nu li se dăduse.

Acel autograf extrem de interesant! Mennocchio1, sugera că cele patru elementă din primele mituri – pământul, aerul, focul şi apa – au fost cândva congelate la un loc! într-o masă în putrefacţie; că viermii cari scormoneau prin această materie erau îngel rii şi că unul din aceşti îngeri a devenit Dumnezeu. „Teoria găurii de vierme", cum a fost ea cunoscută, a dat naştere la specul laţii foarte complicate. Ea a fost depăşită în inventivitate doar de povestea „supersona celor", care poate fi plasată cu aproximaţii în epoca civilizaţiei care a luat prima în considerare muzica sferelor. Aceste „sonicel au apărut şi în alte mituri care puneai! accentul pe rolul armoniei şi simetriei în!

Trimitere la numele filosofului chinez Mencivm (cca. 372 – 289 î.e.n.), combinat cu cel al măria netei Pinocchio, cunoscutul personaj al lui CarlJ Collodi.

creaţia universului. Când populaţiei i se recitau astfel de poveşti, ne putem imagina acompaniamentul ritual cu multe instrumente muzicale. Poate părea ciudat astăzi pentru noi că primii noştri strămoşi căutau întotdeauna în urmă un punct mitic de origine, dar, fără îndoială, propriile noastre speculaţii i-ar fi mirat pe ei. Noi astăzi ne dăm seama că creaţia se petrece încontinuu. Noi suntem creaţia. Noi suntem muzica.

27

Chelnerul: Bine aţi venit la muze zgomotului, domnilor. Ce vă lipseşte?

Madrigal: Ce-mi lipseşte?

Sparkler: Aşa vorbeau oamenii. Tej întreabă dacă ai prefera vin sau cafea.

Madrigal: De ce vrea să-mi dea vin şi cafea?

Sparkler: Locul acesta este o cafenea. Aşaj este obiceiul. Firește, trebuie să plăteşti.

Madrigal: Cine se crede?

Chelnerul: Vă rog, cetăţeni, ce vă lipjseşte?

Madrigal: Da, îmi lipseşte simţul spaţiului. Unde ar trebui să ne aflăm?

Chelnerul: Pe Lombard Street, la colţl Puţin înainte de Mansion House.

Madrigal: Nu e zgomot deloc. Am pute la fel de bine să ne aflăm în muzeul liniştii]

Sparkler: Sst. Auzi nişte paşi? Ca bătaiai unei inimi? Acum poţi percepe mai mulţi paşi pe piatră. Alţii li se alătură.

Madrigal: încep să se audă prea tare.

Sparkler: Sunt paşii nenumăratelor genel raţii.

Madrigal: Acum se aud tot mai încet şu mai îndepărtat.

Sparkler: E vremea serii. Auzi râsete şi conversaţie la celelalte mese? Şi zgomotele de la bucătăria de jos?

Madrigal: Sunt reale toate astea?

Sparkler: Nu oricine îţi poate răspunde la această întrebare.

Madrigal: Cred că am să iau un vin în cele din urmă. Cum îi spune tânărului care serveşte?

Sparkler: Chelner.

Madrigal: Chelner! Voi plăti pentru vin!

Sparkler: Bun. Acum poţi să-mi povesteşti despre prelegerea lui Platon de la Penton Hill.

Madrigal: N-ai fost acolo?

Sparkler: Nu. Fusesem selectat să muncesc.

Madrigal: Felicitări!

Sparkler: Am avut noroc. Dar mi-a părut rău că am pierdut spectacolul. Cum a început?

Madrigal: Acest scaun de lemn este foarte tare.

Sparkler: Te va ajuta să te concentrezi. Povesteşte-mi ce-a spus Platon.

L

28

Cu aproximativ şase sute de ani în urmăj printre ruinele de pe malul de sud a fosa descoperită o bandă lungă cu imagini imprij mate pe un fel de material pliabil; imaginilq deveneau vizibile când erau ţinute în lumină, ceea ce i-a făcut pe unii istorici să sugereze că erau o formă de luminescenţa palpabilă sau concentrată. S-au reconstituia două cuvinte, „Hitchcock" şi „Frenezie", dau natura şi scopul acelei benzi sunt încă neclare. Am luminat imaginile în diferita moduri; le-am mişcat în câteva direcţii şi cu viteze variate, dar înţelesul lor rămân! misterios.

Chiar şi în starea aceasta incompletă] „Frenezia Hitchcock" este o descoperiră magnifică, întrucât am descoperit repede că imaginile în sine erau reprezentări alJ Londrei din Era Decăderii. Închipuiţi-vă surpriza noastră când i-am văzut pe antici grăbind de-a lungul potecilor lor luminata şi angajaţi în activităţi rituale! Prima imaJ gine era aceea a unui pod de piatră cu câta un turn întunecat pe fiecare mal. Cum să-ţi vină a crede că fluviul care curgea pe sub el

L

prea îngust şi învolburat, era draga noastră Tamisa? apoi însă a fost observat tiparul familiar al mareelor sale. Era chiar fluviul nostru, deşi unul plin de umbre şi zone întunecoase.

Există scene şi mai extraordinare, când devine clar că o creatură sau persoană plonjează şi vine în picaj deasupra fluviului. Aceasta nu poate fi văzută, însă vede tot. Vede clădiri înalte şi încăperi luminate; vede străzi şi chipuri; vede ciudate păsări cenuşii şi bărci mici pe apă.

Se ridică şi coboară, planând invizibil prin aerul Londrei. Ar putea să fie vreo mare preoteasă, numită Frenezia Hitchcock? N-avem totuşi cunoştinţă despre existenţa magiei astrale în Era Decăderii. S-a sugerat că este lucrarea unui înger, care ar fi excretat banda materială de lumină în timp ce zbura deasupra cetăţii, dar nu există o confirmare a acestei ipoteze interesante.

Rămânem deci nedumeriţi şi nu putem decât să privim cu uimire aceste imagini ale Londrei antice. Prima dintre ele înfăţişează un grup de oameni adunaţi lângă Tamisa; ei par să fie angajaţi într-un soi de rit tribal, în timpul căruia îşi lovesc palmele şi-şi zâmbesc unul altuia. Probabil intenţionează să se închine la fluviu sau să aducă un sacrificiu cetăţii, căci următoarele scene ne înfăţişează o femeie goală, cu o bandă de Pânză colorată în jurul gâtului, plutind pe aPă. Este posibil ca acest trup să facă parte dintr-o ceremonie complexă, menită să-i

cheme pe morţi din adâncurile fluviului, d textura însăşi a vieţii din Era Decăderii este prea rapidă şi discontinuă pentru a permite o judecată sigură.

Următoarele reprezentări, de pildă, sunt luate într-un spaţiu interior, unde un mascul îşi înfăşoară aceeaşi bandă de pânză colorată în jurul propriului gât. Să fie unul dintre morţi, renăscut? Sau este pe cale să devină un sacrificiu voluntar? Nu se mai află nimeni; în preajma lui, ceea ce sugerează că a foşti exilat din cetate. Apoi coboară la sol, cu aju-i torul unor trepte sau scări de lemn şi reapară cumva într-o cameră plină cu recipiente da sticlă. Natura vieţii din Era Decăderii esta într-adevăr deconcertantă, cu salturi bruşte! în timp şi spaţiu, care nu par să-i afecteza pe locuitorii acestei lumi în continuă devenire. Exilatul toarnă lichid într-un pahar şi îl înghite dintr-o singură mişcare. Aceasta poate fi o formă de trezire. Apoi, îşi pune în gură un tub de hârtie sau de material textil şi îl aprinde; observăm aici adoraţia focului ca şi a apei. Este probabil singurul ocupani al acestei camere cu recipiente, căci numeld său este înscris pe un exterior din sticla glazurată; se numeşte Nell Gwyn1. Chial peste drum de el, locuieşte Henrietta Streew care nu poate fi văzută în imagine.

1. Eleanor Gwyn, Nell, actriţă britanică (1650B 1687), amanta regelui Carol al II-lea.

Încă o dată, într-una din extraordinarele tranziţii ale vieţii

cetăţii antice, Nell Gwyn a trecut brusc printr-un hol, ieşind în bulevardul de dincolo de uşă. Aici avem pentru prima oară priveliştea cetăţii primitive. Ea este pentru noi o sursă constantă de înfiorare şi surprindere, uneori copleşitoare pentru cei care o observă pentru prima oară. Surprindem uşi şi scări care par să ducă în spaţii interioare nevăzute şi aproape ne temem că vom cădea în hăurile acestei lumi stranii! Cărarea îngustă este plină de figuri umane angajate într-o mişcare armonioasă, ca şi cum ar fi dirijate de o putere nevăzută; în spatele ferestrelor de sticlă sunt stivuite până sus nenumărate obiecte, iar în unele locuri oamenii dau bancnote sau monede în schimbul acestor obiecte. Apoi, într-o clipă, totul se transformă într-o curte mare, unde sunt stivuite containere de lemn cu fructe divers colorate. Se poate vedea numele „Covent Garden" şi este probabil că existau numeroase asemenea grădini în toată cetatea veche. În imaginea următoare, Nell Gwyn Primeşte un aranjament de fructe verzi şi Portocalii din mâna unui preot sau servitor cu păr roşu, în timp ce, în spatele lor, sunt afişe care-i încurajează pe cetăţeni să facă în continuare eforturi – se poate citi „Curaj" – în timp ce Nell Gwyn părăseşte grădina. Nicio istorie a Erei Decăderii nu menţionează acest lucru, ceea ce pune în evidenţă aPtul că ceea ce ştim. despre trecut, cunoştinţele noastre sunt în cel mai bun caa bazate pe ipoteze. Însă, printr-o interpretare atentă a acestor imagini, am stabiliţi un model al Londrei antice în care arterele] principale se întâlnesc, patru câte patruj într-o grădină, unde se distribuia hrană graituit. Din dovezile furnizate de Frenezia] Hitchcock am tras şi concluzia că fiecare] obiect din lumea Erei Decăderii era vopsit! iar cetăţenii îşi colorau trupurile. Este demni de remarcat că potecile şi arterele princi-l pale ale Londrei erau diferite ca mărime. 1 Faptul că unele sunt largi, iar altele înguste] pare să fi determinat natura oamenilor care le locuiau, ca şi evenimentele care se petreceau acolo.

Nell Gwyn s-a mişcat încă o dată instantaneu într-o cu totul altă locuinţă. Ea are] fereastra glazurată caracteristică, având! numele proprietarului, Porc şi Fluier, înscrişi pe ea. Prietenii lui Porc şi Fluier pot fi văzuţi bând din vase de sticlă şi, ca şi Nell Gwyni ei îşi introduc în gură hârtie aprinsă; probabil această formă de veneraţie a focului este cea care le asigura credincioşilor săi hrana şi energia. Intră doi cetăţeni, luându-şi acoperitoarele de pe capete» probabil aerul exterior le dăunează sau au nevoie de protecţie împotriva greutăţii lui

Nell Gwyn şi-a aşezat o bucată mare de hârtie în faţă, ca şi cum ar încerca să se ascundă). s-u-pşate că hârtia îi vorbeşteH căci njfe tipar. nişjajifre: 4, 30, 20-l. În această ii-LIQI

JDI.

l „OCŢAVIAN GOGA lume matematica (poate că se conversa numai în cifre! Nell Gwyn îl saluta pe Porc şi Fluier şi este văzut mergând de-a lungul unei străzi de piatră. În jurul lui se strâng păsări cenuşii, dar el le sperie cu o mişcare bruscă; s-a sugerat că aceste creaturi zburătoare sunt strămoşii îngerilor noştri, supuşi şi întunecaţi de condiţiile din Era Decăderii, dar şi aceasta este doar o supoziţie. Brusc, e noapte. Ştim asta pentru că a dispărut cerul, culorile au pălit şi au apărut mici lumini în diferite locuinţe. Frenezia Hitchcock se pierde şi ea în întuneric, întrucât la acest punct banda cu imagini e ruptă.

833334

Platon: Pot să-ţi cer o favoare?

Sufletul: Tot ce am îţi aparţine.

Platon: Vorbeşte-mi despre oamenii din Era Decăderii. Trăiau ei cu adevărat într-o mare amăgire, aşa cum ni se spune? Aşa cum spun şi eu altora?

Sufletul: Cine poate şti? Nu mi-ar trece niciodată prin cap să te contrazic, firește, dar s-ar putea să fi fost momente în care se întrebau ce se întâmplă cu ei. Poate uneori nu ştiau nici măcar ce trebuie să facă. îmij amintesc… lasă.

Platon: Ce voiai să spui? Te pregăteai e comiţi o indiscreţie. Erai pe cale să-mi spică i-ai cunoscut personal. Că ai fost acele sunt sigur.

Sufletul: Nu-mi atribui, te rog, cuvânt pe care…

Platon: M-ai indus în eroare.

Sufletul: întrevederea s-a încheiat.

Platon: Nu. Nu pleca, te rog. Îmi ce iertare.

Sufletul: Eşti sigur?

Sufletul: Ne vom preface că n-am vorbit nicicând de asta. Mă întrebai, cred, despre Era Decăderii?

Platon: Da. Dacă m-am înşelat sau i-am judecat greşit pe oamenii din acea vreme?

Sufletul: Ştii, uneori mă îngrijorezi.

Platon: De ce?

Sufletul: N-ai nicio perspectivă.

Platon: Nu e asta responsabilitatea ta?

Sufletul: Hai să încerc să-ţi explic. Nu cumva menirea ta a fost chiar să te înşeli? Nu cumva acesta era singurul mod în care se putea menţine încrederea în realitatea lumii prezente?

Platon: Ar fi un destin foarte crud.

Sufletul: Ar putea fi tot pe atât de inevitabil. Dacă fiecare eră se sprijină pe orbire voluntară, atunci, tu, Platon, devii necesar.

Platon: Deci acesta este scopul tău? Să mă ţii în neştiinţă?

Sufletul: Eu nu am niciun scop. Eu doar exist.

Platon: Nu te cred.

Sufletul: Ce spui? Nu crezi în propriul suflet? Un lucru imposibil.

Platon: Sunt încurcat, mărturisesc. Ajută-mă.

Sufletul: Voi face cu tine o înţelegere. Tu vrei să-ţi atingi limitele înţelegerii şi credinţei. Am dreptate?

Platon: Da, desigur.

Sufletul: Atunci, eu n-am să te mai apăr.

Platou: Să mă aperi, împotriva a ce?

Sufletul: Nu ştiu. E datoria sufletului să-l apere pe cel care i-a fost încredinţat…

Platou: Am văzut cândva portretul uni înger cu o sabie de foc.

Sufletul: Cam aşa ceva. Dar, dacă doreşti cu adevărat să descoperi un adevăr…

Platou: Aceasta e dorinţa mea.

Sufletul: Aşa să fie. N-am să mai stau în calea dorinţei tale. Îţi doresc noroc.

Platou: Când am să te mai văd?

Sufletul: Dar m-ai văzut cu adevărat vreodată? Te du acum. Te-aşteaptă cetăţenii. 30

Vedeţi hârtia aceasta carbonizată? Observaţi, vă rog, că ea conţine cuvinte într-o veche scriere engleză. Am folosit paranteze drepte pentru a denota înţelesul lor dedus ipotetic şi asteriscuri pentru a indica o ruptură sau arsură prezente în manuscris. Textul sună după cum urmează, iar pe mine să mă iertaţi, vă rog, dacă accentul vă pare dur sau discordant. Este considerat a fi autentic.

cioburile [ele] au ruine

** Eliot

Ieronymo ** iar

Eu susţin că „Eliot” reprezintă aici numele autorului sau cântăreţului versurilor citate şi, din fericire, ne-au parvenit dovezi care

ne pot conduce la o identificare şi mai precisă. A fost recuperat un fragment l-Confuzie voită, atribuită de autor eroului, între George Eliot (1819-1880), pseudonimul literar al scriitoarei Marian Evans, şi Maxine Elliott, pseudonimul lui Jessie Dermot (1871-1940), actriţă americană.

de proză care face referire la „scriitorul George Eliot" 1, iar într-o colecţie de fresce din Era Decăderii care poate fi datată provizoriu undeva între secolele XVIII şi XXI, există o pictură murală sau o diagramă murală cu inscripţia „Alhambra. Prezintă pe simpaticul nostru Eliot, gânguritor ciocolatiu şi negrotei vioi". V-am informat deja că în această epocă pământul era împărţit şi divizat în „rase", considerate în general a se fi născut din motive mai curând climaterice decât spirituale; „negrotei" sau „ciocolatiu" sunt deci variante pentru „african" sau „negru". În Era care a urmat, Era Iluminării, se credea, bineînţeles, că „rasele" negre erau mai aproape de Dumnezeu şi fuseseră, de aceea, arse de razele iubirii divine. Se poate, deci, sugera că aceste versuri sunt opera unui cântăreţ african pe nume George Eliot. Sunt foarte conştient că nu există o certitudine în această privinţă, dar identificarea are cel puţin meritul de a fi susţinută de toate probele disponibile.

Textul ca atare a fost obiectul unor interpretări diverse. Un istoric afirmă că cioburi = ruine şi că George Eliot pur şi simplu contemplă rămăşiţele vreunei capele sau vreunui altar dintr-o epocă mai veche, construit ca omagiu adus lui „ieronymo" sau Sf. Ieronim. Dar această presupunere a fost contestată de unj alt interpret al textului, care consideră că ruine = rune şi că „ieronymo" poate fi recitit în forma e runa mea sau „aceasta este rostirea mea". Eu, Platon, am dezvoltat acest punct cu deducţia că acel cântăreţ negru prevestea de fapt prăbuşirea Erei Decăderii în cioburi şi ruine. Îngăduiţi-mi să citez propriile mele cuvinte, rostite cu acea ocazie: „Gândiţi-vă la soarta poeţilor sau cântăreţilor acelei epoci, care (după cum credem) au avut rolul doar să-i distreze pe ceilalţi. Nu este clar dacă ei dădeau recitaluri în locuri publice sau la întruniri private, dar statutul lor inferior este confirmat de sărăcia materialelor referitoare la ei şi la tonul caracteristic melancolic al operelor care ne-au parvenit de la ei". S-a avansat chiar şi supoziţia că George Eliot a creat în mod deliberat un „ciob" sau o „ruină" de poem pentru a-şi ilustra disperarea. Se poate să fi existat într-adevăr o lungă tradiţie a literaturii ruinelor, al cărei

ultim exponent să fie chiar el. Scuzaţi-mă, lumina mea începe să pălească. Aţi observat deja? Vă rog, nu trebuie să vă alarmaţi. Nu-i vorba de o boală. Nimic ce v-ar putea răni. Doar că sunt ostenit. Atâta tot. Prelegerea s-a încheiat.

107

Ceva se întâmplă. Vine ceva. Aud strigăte şi voci şoptite şi, iată, acum au început să apară umbrele. Le simt prezenţa pretutindeni, în jurul meu. Suflete! Am anumite nelinişti. Le simt mai puternic decât îţi poţi imagina. Suflete? Unde eşti? Acum zăresc un tânăr palid rezemându-se de un stâlp. E şi o fată. Un animal se apropie de ea. l Numele care începe să se vadă este Golden Lane – aleea aurie1. Cine sunt aceşti oameni care merg pe lângă mine? Sunt atât de mulţi. Şi mult mai aproape decât am văzut vreodată. Acum vine o pală puternică de vânt. Suflete! De asta mă păzeai cândva? împotriva lor mă apărai?

1. Staţie de metrou din Londra. 108

Sidonia: Deci l-ai văzut?

Ornatus: Stătea chiar dincolo de poarta ruptă.

Sidonia: Curios. Nu-i acela locul lui obişnuit.

Ornatus: Şi mai e ceva ciudat: vorbea singur.

Sidonia: Nu se poate!

Ornatus: L-am văzut chiar gesticulând. Arăta fioros.

Sidonia: Ai auzit ce spunea?

Ornatus: Ceva despre o alee aurie. Şi despre mulţimile din jurul lui. Dar nu era nimeni acolo, doar el singur. Apoi a venit spre mine.

Sidonia: Şi ce-ai făcut?

Ornatus: I-am făcut plecăciunea de rigoare şi s-a înclinat şi el la fel. Ar fi trebuit apoi să rămânem tăcuţi, după obicei…

Sidonia: De bună seamă.

Ornatus: Dar el m-a întrebat brusc dacă aşteptam pe cineva.

Sidonia: Ce?

Ornatus: „Nu aştept, i-am spus, stau pur şi simplu liniştit. A fi liniştit înseamnă a fi sfânt”. Atunci a râs.

Sidonia: Aşa c-ai râs şi tu?

Ornatus: Firește. Apoi m-a întrebat dacă mă gândeam la ceva. „Absolut la nimic”, i-am răspuns. M-a întrebat de ce. „Nu-i obligatoriu să gândeşti, i-am zis, nu-i ca visi rea”.

Sidonia: Bine zis.

Ornatus: îţi mulţumesc. Apoi şi-a pus mâna peste obraz şi a menţionat că mă văzuse în cursa contra vâslaşilor din Essex Street. M-a întrebat dacă am câştigat…

Sidonia: Ce întrebare extraordinară.

Ornatus: Şi a trebuit să-i explic, de parcă ar fi fost copil, că nimănui nu i se cere săj câştige. A râs din nou. Apoi m-a întrebat dacă acela era motivul pentru care arătam; atât de trist.

Sidonia: îşi pierde oare minţile?

Ornatus: A pomenit ceva, cum că şi-ar fi pierdut sufletul, dar suna atât de ridicol că m-am prefăcut că nu-l ascult. Apoi, după o clipă, a zis că pleca într-o călătorie.

Sidonia: O călătorie? Vrei să zici…

Ornatus: Ca atunci când cineva paraseşi cetatea.

Sidonia: Dar pentru ce?

Ornatus: Chiar asta l-am întrebat şi eu.

Sidonia: Şi ce ţi-a spus?

Ornatus: A privit în jur şi a murmurat ceva despre alte locuri. Alţi oameni. I-am spus: „Ascultă-mă, Platon". Aşa m-am adresat lui.

Sidonia: Nu cum te adresezi unui orator „3 no

Ornatus: Nu. Părea cumva că n-are importanţă. Sau că nu-i necesar. „Ascultă-mă, Platon. Am crescut cu toţii împreună înăuntrul cetăţii. Am ascultat de poruncile ei. Am fost educaţi în tainele ei. Tu însuţi ai fost ales să ne călăuzeşti, cu oratoria ta. Ne petrecem viaţa cont emplându-i bunătatea şi frumuseţea. Te ascultăm pe tine înfăţişându-i armoniile interioare. De ce să încerci să descoperi altceva, dincolo de Zidul ei?" Iar el mi-a dat un răspuns ciudat.

Sidonia: Adică?

Ornatus: „Poate, dragă Ornatus, că nu plec atât de departe pe cât crezi. Poate că este cu putinţă să pleci într-o călătorie, rămânând pe loc".

Sidonia: Ce voia să spună?

Ornatus: N-am nicio idee. Vino. Vrei să luăm o barcă şi să mergem să căutăm pene de îngeri în Estuar?

CĂLĂTORIA LUI PLATON ÎN LUMEA UMBRELOR

Era o peşteră şi terenul cobora în pantă. Simţeam mirosul acelui ceva care nu e nici viu, nici mort. Mi s-a părut că aud voci şi am început să merg spre gura peşterii. Recunosc, mi-era puţin teamă, dar presupun că toţi ne temem într-un fel de întuneric. Îmi spuneţi că

visam? Nu, n-a fost vis. Eram mai treaz şi mai atent ca niciodată.

Când am intrat în peşteră, aerul părea atât de greu că, pentru o clipă, am crezut că n-am să pot merge mai departe. Dar terenul cobora în continuare în pantă şi instinctiv mi-am aplecat capul, în timp ce păşeam în întuneric. Nu ştiu cât am mers. Este posibil să nu mă fi clintit din loc. Probabil am stat nemişcat. Înţelegeţi, nu? Se făcuse un întuneric atât de adânc, încât nu-mi puteam vedea propriul corp şi nici nu eram conştient de vreo mişcare. Mi-am dat seama, mai târziu, firește, ce se întâmplase. Îmi schimbam dimensiunile, ca să pot intra în lumea Erei Decăderii. Cine-a strigat „Platon e necuviincios"? Nu sunt necuviincios! Vă spun Pur şi simplu adevărul. Întunericul a început să se risipească, foarte încet, şi am observat că piatra din jurul meu părea să emane o strălucire sumbră. Era de culoarea focului sau a sângelui. Încă mergeam în jos Iertaţi-mă, nu pot să mă exprim decât îi termeni de „sus" şi Jos". Probabil am devenit ca ei.

Ştiam cumva că merg pe o cărare ciri culară. Se făcea tot mai cald şi am observat că, în lumina puternică, trupul meu proiecta pe pământ o formă ciudată. Se numea umbră sau spectru creat de lumina falsă a soarelui lor. Lumea lor era una a umbrelor. Apoi m-am trezit în faţa unei scări largi de piatră. N-aveam de ales. Am păşit pe prima treaptă. Am început să cobor, dar iarăşi era ca şi cum nu m-aş fi mişcat deloc; s-ar fi putut să fi rămas în acelaşi loc, doar că felurite straturi de întuneric şi lumină îmi treceau pe deasupra capului. Am trecut prin cele mai ciudate stări de amorţeală şi dd înfrigurată neliniște, până când am realizat că trăiam experienţa nopţii şi a zilei, aşa cum erau ele cândva, în antichitate. Intervalele dintre acestea deveneau tot mai lungi, până când am fost capabil să disting puncte de lumină în întuneric. Am privit în sus. Am privit în sus şi am văzut obiectele luminoase numite cândva stele. Deasupra mea se întindea un firmament, iar poziţia cerului de noapte era foarte asemănătoare cu cea pe care o studiasem în vechile hărţi din Era Decăderii. Acestea erau anticele stela fixe care străluceau sub nivelul lumii noastre.

L

Apoi, a început zgomotul. A fost întâi doar o şoaptă ca o adiere, apoi a început să crească, mai tare, tot mai tare, până când mi-a umplut auzul de dangăte şi de ciocănituri şi bufnituri ritmate. Mai erau şi alte sunete puternice, greu de deslușit, însă drumul devenise atât de abrupt că nu era chip să mă întorc. Şi apoi, de ce să fi dorit să mă întorc acum,

când puteam să alerg spre viziunea mea? Ajunsesem într-o cavernă uriaşă, care se întindea în toate direcţiile. Era imposibil să-i măsor adâncimea sau înălţimea, deşi puteam vedea stelele fixe încă rotindu-se deasupra. Şi iată, mai jos de locul unde mă aflam, ei, da, se desfăşura Londra! Nu mai era noapte, era plină zi şi vedeam mari turnuri de sticlă, cupole, acoperişuri şi case. Vedeam şi Tamisa, scânteind în depărtare, cu bulevarde largi întinzându-se de-a lungul ei. Străzile şi clădirile erau mai elaborate şi mai mari decât tot ce ne închipuiserăm noi vreodată; şi totuşi, aceasta era cetatea pe care o visasem dintotdeauna.

Cum aş putea să vă descriu în toată ciudăţenia ei călătoria mea printre oamenii din Era Decăderii? Erau scunzi, ceva mai mult de jumătate din Înălţimea Voastră şi chiar şi eu trebuia să păşesc cu grijă printre ei. Vă întrebaţi dacă nu erau speriaţi de înfăţişarea mea, dar adevărul este că nu mă Puteau vedea. Era ca şi cum aş fi fost o fantomă sau un spirit. De ce râdeţi? Cred că

nu eram vizibil pentru ei pentru că încă în existam în alte dimensiuni decât ale lor. aceea aveau o constituţie atât de compactă, de densă, şi toate activităţile lor erau restrânse în chip ciudat. Se mişcau după tipare prestabilite – uneori părea că nu ştiu în ce direcţie călătoresc. Ochii le erau aţin-l tiţi înainte, cu toate acestea păreau să nu vadă nimic; s-ar putea să fi fost cufundaţi într-un proces intens de gândire, dar la ce se gândeau?

M-am aplecat să-i ascult; am încercat să vorbesc, dar, firește, nu mă puteau auzi. Am călătorit în jos pe Strada Veche şi am văzut că aceasta fusese cândva o cărare printr-o regiune sălbatică. Am ajuns în Câmpul Fierarilor şi m-a cutremurat mânia celor care locuiau în preajmă. În zona Cheapside, cetatea însăşi îşi stabilise tipare complicate de mişcare şi toată activitatea cetăţenilor era un scop în sine. În Clapham, i-am ascultat vorbind – *aveţi timp vă rog el vrea evident să obţină cel mai bun preţ dar vrea totodată să vândă atunci am să fiu plecat nu-i aşa el nu vrea niciodată să audă adevărul puteţi vă rog să-mi spuneţi ce oră e*. Şi vieţile lor continuau tot aşa. N-aveau cum să ştie că pământul lor se afla într-o cavernă uriaşă sub suprafaţa lumii noastre. Cerul lor era tavanul unei peşteri, dar pentru ei era pragul universului. Mergeam printre orbi. Cu] toate acestea, noaptea, când priveam

L

chipul scânteietor al cerului din Era Decăderii, eram şi eu vrăjit.

Crezusem că, atunci când fiecare noapte urma după zi, avea să fie linişte şi nemişcare; în loc de asta, era un sunet necontenit. Când mergeam în vreo direcţie, încercând să-i aflu sursa, sunetul se retrăgea cu fiecare pas al meu. Atunci l-am auzit; acesta era murmurul şi suspinul Londrei însăşi. Şi nici nu era un întuneric adevărat, căci orizonturile cetăţii sclipeau stins sub nivelurile mai întunecate ale aerului. De-a lungul străzilor se aflau vase de sticlă sau de apă îngheţată, care conţineau strălucirea stelelor. Aş fi putut eu inventa un astfel de loc? Cetăţenii purtau haine strânse pe corp şi divers colorate. Mă aşteptasem să aibă o înfăţişare uniformă, dar păreau să se maimuţărească şi să se parodieze reciproc. Părea că le place deosebirea şi nu credeau că exista vreo distincţie între exterior şi interior. Vă surprinde? Abia atunci am început să înţeleg natura Erei Decăderii. Firește, ei nu puteau scăpa de tirania dimensiunilor lor sau de restricţiile traiului din peşteră, dar asta îi făcea să se încânte şi mai mult de contraste şi discontinuitate. În incintele de guvernare şi de afaceri, de viaţă şi de muncă, răsturnările de situaţii şi opoziţiile le procurau o mare plăcere. Aerul era viciat de mirosul inuman al numerelor şi maşinilor, dar cetatea însăşi se afla într-o stare de schimbare permanentă. Nu. Nu râdeţi. Ascultaţi. Curând am descoperit că doreau întotdeauna să comunice în timpul cel mai scurt posibil; cea mai simplă informaţie părea să-i distreze, atâta vreme cât putea fi obţinută instantaneu. Exista şi un alt aspect al vieţii lor pe care, recunosc, ar fi trebuit să-l anticipez: cu cât o acţiune putea fi relatată mai repede, cu atât ea dobândea o semnificaţie mai mare. Evenimentele în sine nu aveau nicio relevanţă, ci doar faptul de a putea fi cunoscute rapid. Acum aţi tăcut. Încă o dată vă întreb: cum aş fi putut eu să inventez o astfel de realitate?

Când erau tineri, cetăţenii încercau să sară în aer; când erau bătrâni, se încovoiau spre pământ, pe care-l credeau a fi locuinţa lor de pe urmă. Nu ştiau că trăiesc închişi şi mulţi dintre ei erau mulţumiţi. Probabil erau fericiţi pur şi simplu pentru că îşi împlineau forma, dar am văzut şi din aceia care erau obosiţi şi măcinaţi de griji. Îşi construiau şi reconstruiau cetatea la nesfârşit. Distrugerea, cred, le făcea plăcere, pentru că le permitea să dobândească un fel de uitare. Astfel, cetatea continua să se întindă, cotropind terenuri noi. Mergea

tot timpul înainte, căutându-şi veşnic un contur armonios, dar fără a-l găsi vreodată. Asculta-ţi-mă pe mine: Londra din Era Decăderii nu avea hotare. N-avea nici început, nici sfârşit. De aceea păreau cetăţenii ei atât neliniştiţi. Erau consumaţi de nevoia 120

activitate, dar o activitate doar de dragul activităţii. Mai poate fi o explicaţie. Se poate să fi continuat în ritmul acesta febril în credinţa că, dacă se sparge tiparul, atât ei, cât şi cetatea însăşi, ar putea fi distruşi. Era aşadar un timp pentru masă, altul pentru somn, un timp pentru muncă. Mai era chiar şi o bandă de timp legată de încheietura mâinii, ca un fel de cătuşă care îi lega de viaţa din peşteră. Trăiau în mici diviziuni sau fragmente de timp, anticipând încontinuu încheierea fiecărui fragment ca şi cum tot sensul activităţii s-ar fi aflat la capătul lui.

Timpul lor era pretutindeni. El îi silea să meargă înainte. Când i-am văzut păşind în şiruri lungi, timpul însuşi era cel care se mişca. Însă nu era uniform. Mă aşteptasem ca timpul să alerge veşnic, să nu se oprească niciodată, dar, de fapt, el acţiona cu mai multe viteze, în funcţie de natura variabilă a cetăţii. Erau anumite zone în care se mişca repede, iar în altele înainta şovăitor sau cu intermitenţe – şi mai erau şi locuri unde nu se mai mişca deloc. Erau unele străzi înguste, unde puteam încă să aud vocile celor care trecuseră pe acolo cu mulţi ani înainte. Apoi am făcut o altă descoperire formidabilă. Unii cetăţeni din Era Decăderii păreau că trăiesc în alt timp. Erau oameni zdrenţăroşi, care rătăceau de colo-colo, însoţiţi de câini; ei nu mergeau în aceeaşi călătorie cu cei pe lângă care treceau pe arterele aglomerate. Erau copii care cântau cântece dintr-o eră mai veche şi erau oameni bătrâni pe al căror chip se citea deja eternitatea. Râdeţi de mine. Dar eu, Platon, am văzut şi am auzit aceste lucruri. Pot să continui? Uneori puteau zări imagini sau umbre ale spiritului, dar de obicei întorceau capul cu neîncredere sau consternare. În câteva ocazii, am observat cum unul dintre spirite intercepta o scurtă privire a câte unui cetăţean necunoscut – ei bine, se priveau unul pe altul şi treceau mai departe, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic misterios. Ştiam atunci că sufletele lor încercau să comunice, chiar şi prin ceaţa şi întunericul din Era Decăderii. Vechile forme de vorbire şi de rugăciune încă existau, dar abia de se puteau clinti sub povara acestei realităţi. Aşa am auzit cuvinte pe care cetăţenii nu le puteau auzi şi am observat momente de recunoaştere sau priviri pline de dorinţă pe care ei nu le vedeau

niciodată.

Dar sufletele lor îmi simţeau prezenţa, iar unele s-au ridicat în celulele lor să mă salute. Le-am salutat la rândul meu şi am început să conversez cu ele. Firește, nu eram auziţi de cei pe care încercam să-i înţelegem. Prima întrebare pe care am pus-o acestor micuţe spirite sporovăielnice a fost despre credinţele lor, dar nu posedau niciuna – ori, dacă aveau, erau atât de confuze şi nesigure, că ar fi fost mai bine dacă n-ar fi avut deloc. Se ruşinau de propria lor incertitudine, dar, după cum mi-au spus, fuseseră ţinute în întuneric atâta vreme, că abia de se mai recunoşteau între ele.

Am încercat să aflu mai multe despre istoria acestei cetăţi, dar nimeni nu părea s-o cunoască. Auziseră de giganţii din trecut, primii locuitori ai Londrei – „Acum credem, mi-au spus ele, că e vorba de profeţii care anunţau venirea ta şi a rasei tale”! Aveam atâtea întrebări de pus. Le-am întrebat dacă acei copaci adunau umbrele oamenilor care treceau pe sub ei. N-au ştiut să-mi răspundă. Nici măcar nu cunoşteau numele copacilor. Le-am întrebat dacă zonele cu iarbă erau locuri sacre. Le-am întrebat de ce aspirau clădirile spre cer. Păsările care se strângeau pe acoperişuri sau în scuaruri erau păzitorii Londrei? Cadranele solare controlau soarele? Nu-mi înţelegeau întrebările. Mi s-au plâns în schimb că erau încarcerate înăuntrul unor fiinţe care nu prea aveau idee de divinitate şi adevăr, ci venerau ordinea şi controlul. Mi-au spus că oamenii din Era Decăderii susţineau că le pasă de lumea lor, dar îşi ucideau copiii nenăscuţi şi-şi tratau cu mare sălbăticie animalele de companie. Cu toate acestea, doreau să-şi folosească ştiinţa pentru a face copii după ei înşişi. Vă spun aceste lucruri fără a dori să vă tulbur. N-am de gând să vă ascund nicio fărâmă de adevăr, dezvăluindu-vă atât părţile bune, cât şi cele rele, astfel încât să puteţi decide singuri dacă am vizitat o cetate reală.

Am mai conversat odată cu aceste mici spirite şi mi-au spus că cei pe care îi aveau în grijă sufereau de uitare şi de frică; cetăţenii erau adesea rătăciţi; trăiau înăuntrul unor fantezii şi ambiţii pe care cetatea însăşi le crease şi se simţeau obligaţi să acţioneze potrivit rolurilor care li se atribuiau. Prezentul nu le folosea la nimic, era doar un drum spre viitor; cu toate acestea, mulţi se îngrozeau la gândul morţii. Dorinţa lor era să meargă mai repede, şi mai repede, dar spre o destinaţie necunoscută. Nu-i de mirare că sufletele lor tremurau în întuneric. Am vorbit cu unele care-şi doreau pur şi simplu să se dizolve

şi să dispară. Când îi auzeam pe oameni certându-se, vedeam spiritele tulburate fâlfâind deasupra lor.

Îmi amintesc că mergeam pe lângă Tamisa cea sacră, unde dormeau proscrişii, când un bărbat tânăr a trecut pe lângă mine suspinând. Sufletul lui mi-a recunoscut prezenţa şi mi-a vorbit încetişor. „Vezi acest fluviu? I-am scrutat adâncurile şi am ajuns la concluzia că nu e niciodată acelaşi. El există doar pentru o clipă, apoi este schimbat de apa din alte râuri şi din mări. Cum e posibil? Cum poate fi întotdeauna acelaşi şi întotdeauna diferit? Veşnic proaspăt şi veşnic înnoit?" N-am ştiut să răspund. Dar, după ce au plecat, am privit suprafaţa fluviului şi acolo, pentru prima dată în lumea asta, am văzut conturul propriului meu obraz, vălurind pe apă. M-am văzut pe mine însumi, în flux şi reflux în timp. Am privit în sus, la soarele lor; discul lumina, fierbinte şi strălucitor, dar am văzut prin el, până de cealaltă parte şi până la acoperişul peşterii. Atunci m-am hotărât să mă întorc şi să vă povestesc descoperirile mele.

JUDECAREA LUI PLATON, ACUZAT
DE A-I FI CORUPT PE TINERI
PRIN DEPANAREA DE MINCIUNI
ŞI NĂSCOCIRI

Sparkler: Pe urmă ce-a făcut?

Ornatus: Stătea lângă fluviu, cu o mulţime adunată în jurul lui. Ar fi trebuit să-l vezi, bătând din picior şi dansând şi intonându-şi cuvintele. Are vocea unui bărbat înalt…

Sparkler: A avut întotdeauna daruri care i-au depăşit statura. Tocmai de aceea este lumina lui atât de intensă.

Ornatus: Firește, n-are ce face în privinţa staturii lui, dar ţine s-o menţioneze. Se lăfăie în ea. „Gândiţi-vă la soarta mea, zice. Sunt altfel decât voi toţi. Până şi copiii mă privesc de sus". Face apoi o scurtă pauză. „Mă întreb însă, pe voi cine vă priveşte de sus?"

Sparkler: Ce voia să spună?

Ornatus: Numai el ştie. Nimic, probabil. Dar le-a captat atenţia. Atunci a început să vorbească despre pricepere. Sau tăcere. Se pare că tăcerea a creat hrana şi îmbrăcămintea şi toate celelalte.

Sparkler: Unde a găsit el asta? Nu poate să i se fi predicat, căci protectorii n-ar aproba niciodată ceva atât de absurd.

Ornatus: Exact asta încerc să-ţi spun-asculţi niciodată.

Sparkler: Iar tu eşti prea nerăbdător.

Ornatus: A descoperit toate astea într-peşteră.

Sparkler: O peşteră? Ce fel de peşteră?

Ornatus: Trebuie să recunosc că mi-a scăpat aproape toată relatarea. Îmi ungeam picioarele.

Sparkler: Ca de obicei.

Ornatus: Apoi, însă, a spus ceva de ceasornic. Sau de zăvornic? Zăvorul reprezenta timpul. Totul era foarte confuz. Să văd dacă pot să reînvii scena.

Vedeţi acest obiect? *Veniţi mai aproape*, *cetăţeni*. *Se numeşte ceasornic*. *L-am adus cu mine din peştera Erei Decăderii*. *Nu*. *Nu râdeţi*. *Ascultaţi*. *Aceste semne se numesc numere*. *Observaţi cum această bandă îngustă de metal străbate în goană un cerc al armoniei*? *Acesta este timpul*. *Puteţi să-l atingeţi fără teamă*. *Vraja lui nu poate fi redeşteptată*. *Care a fost scopul lui*? *A creat un univers*! *Cercetaţi numerele dispuse pe cerc*. *Nu-i aşa că au forme frumoase*? *Urmăriţi curba acestui număr*. *Priviţi ovalul*. *Sunt minunate pentru că au reprezentat cândva structura lumii*. *Dacă-l deschidem aici*, *la partea din spate*, *găsim mici arcuri şi rotiţe*. *Aceasta este maşina*. *Cândva a existat un întreg univers modelat după forma ei*. *Tocmai de aceea*, *acest ceas a fost cândva un obiect cu o mare putere*. *Oamenii din Era Decăderii*

credeau că sunt locuitorii timpului şi că timpul însuşi era sacru, *pentru că de el se lega originea tuturor lucrurilor. Începeţi să înţelegeţi ce interesantă era această civilizaţie*? *Timpul le dădea un sentiment de progres şi de schimbare*; *el le oferea totodată perspectivă şi o măsură a distanţei*. *Le îngăduia să spere*, *dar şi să uite*. *A existat ceva ce se numea artă*, *care era şi ea produsul timpului*. *Şi alte mari creaţii erau săvârşite tot în numele lui*, *iar cetăţenii antici*, *care trăiau în atât de puţine dimensiuni*, *erau surprinşi de timp*. *Aşa că au creat acest obiect ritual*, *acest ceasornic*.

Apoi însă Platon a făcut o declaraţie extraordinară.

Sparkler: Despre ce?

Ornatus: A susţinut că toate prelegerile sale fuseseră pline de erori şi interpretări greşite.

Sparkler: Nu se poate!

Ornatus: Era Decăderii nu sfârşise în haos. Nu existase o incendiere a maşinilor.

Sparkler: Dar e absurd! Ce-au înţeles cetăţenii din spusele lui?

Ornatus: Unii erau uluiţi. Alţii râdeau. Eu pur şi simplu am plecat. Mă plimbam pe câmpii, printre arcaşi, când am auzit un zvon, cum că ar fi fost dus la judecată.

Sparkler: Exact ce am auzit şi eu. A fost cu noi la aceeaşi parohie şi la şcoală, dar niciunul dintre noi n-a prevăzut nimic din toate acestea.

Te-am ascultat cu atenţie, Platon. Am cântărit tot ce ne-ai spus. Noi nu te putem judeca după conştiinţa ta, ci numai după ce-ai spus şi ai făcut. De datoria noastră acum este să repetăm acuzaţiile ce ţi se aduc, astfel încât să poţi răspunde direct la ele.

Dacă mă puteţi convinge cu argumente, atunci, firește, voi retracta.

Prima acuzaţie este că i-ai corupt pe tinerii acestei cetăţi, prin vorbele şi cuvântările tale.

Cum poate însemna corupere faptul că i-am învăţat să vadă lumea nu aşa cum este, ci aşa cum ar fi putut să fie? Sau cum a fost cândva?

Te contrazici deja. În declaraţia ta de exculpare în faţa noastră, ai insistat că această lume există încă, într-o cavernă întunecată, sub cetatea noastră. Şi ne-ai descris-o atât de viu şi amănunţit, că unii dintre noi ar vrea s-o viziteze.

(Râsete)

Da. Noi existăm deasupra lor. Şi pentru ei, noi nu suntem decât nişte fantome de lumină…

Te aflai într-o stare de beţie şi toate astea le-ai visat.

Mi se permite să continui? Cetatea lor e scufundată într-o peşteră, iar cerul lor este acoperişul acelei camere obscure. Voi dezbate cu voi pe temeiul a două realităţi care există simultan şi împreună putem decide că toate versiunile şi viziunile lumii pot să coexiste o eternitate. Dar tinerilor nu le-am predicat nimic din toate astea. Pot să vă spun ce le-am spus lor?

Ajutaţi-mă, copii. Dacă stau urcat pe vârful dealului, mă puteţi vedea cu toţii. Pe acest vârf s-a aflat cândva o biserică mare, cu cupolă, închinată zeului Paul. Aici era un cimitir. Sunt bucuros că e un loc pustiu acum. Ştiţi de ce? înseamnă că vă pot vorbi în voie, fără şoaptele şi zvonurile cetăţenilor. Eu sunt Platon, neghiobul. Aşa mi se spune acum. Probabil e o dreptate aici. V-am învăţat întotdeauna că trebuie

să vă cunoaşteţi pe voi înşivă. Tocmai de aceea, am privit eu însumi înăuntrul meu şi îmi dau seama că nu am întotdeauna dreptate. Fac greşeli. Mă poticnesc în drumul spre adevăr. Priviţi. Aici este una din pietrele de care m-am împiedicat. Dar nu este o piatră neghioabă, ca mine. Nu este una din pietrele risipite în jurul nostru. Este o piatră isteaţă. Vedeţi semnele încrustate pe feţele sale? Pietre ca aceasta erau cunoscute anticilor sub numele de zaruri. Am adus-o cu mine din… ştiţi voi de unde. Vreţi să urmărim tiparul strămoşilor noştri? Rostogoliţi piatra. Acum rostogoliţi-o din nou. Poate vreunul dintre voi să-mi spună de ce a apărut de fiecare dată altă faţă? Poate cineva să prevadă care faţă va fi ascunsă la a treia rostogolire? Firește că nu puteţi. Asta este cauza pentru care mă poticnesc. De aceea mă opresc şi mă gândesc. Să presupunem că după o sută, sau chiar o mie de aruncări, tot nu vom putea fi siguri pe ce parte se va întoarce zarul. Ne putem îndoi că neliniştea ar începe să ne afecteze propriile vieţi? De ce vorbim de certitudini omeneşti, când această mică piatră ne va face întotdeauna să ne poticnim? Poate că sunt iarăşi neghiob. Sau poate nu.

Desigur, poate că strămoşii noştri nu erau atât de înspăimântaţi de schimbare şi de întâmplare cum suntem noi. Probabil pentru ei devenise totul un joc, cum e acesta. Cred că erau mulţumiţi să facă faţă tuturor necazurilor şi întâmplărilor nefericite ale acestei lumi. V-am spus că trăiau în întuneric, dar ei nu se temeau întotdeauna de întuneric. V-am explicat deja cum vedeau obiecte aprinse pe cerul lor, care le dădeau căldură şi alinare, dar dacă ei fuseseră dăruiţi cu alte haruri? Nu e nimic întunecat la această mică piatră. Este un lucru plăcut şi luminos. Pipăiţi-o. Ea reaminteşte că oriunde există teamă, există şi încântare; unde este durere, poate fi şi plăcere.

De aceea îmi sunt dragi aceia dintre voi care sunt dornici să pună întrebări. Ştiu că aţi fost învăţaţi despre vieţile zeilor şi eroilor, ale îngerilor şi ale uriaşilor. Dar n-aţi auzit niciodată legendele despre cei care s-au ridicat singuri împotriva lumii şi, prin curaj şi adevăr, au câştigat bătălia. De ce să nu-i lăudăm, pe ei ca şi pe conducătorii care au fost aleşi spre a fi studiaţi de voi? Uitaţi-vă la voi, cât sunteţi toţi de diferiţi. Fiul lui Artemidorus este mai înalt şi are pielea mai albă decât fiul lui Madrigal; fiica lui Ornatus are membrele mai suple decât fiica Magnoliei. Hai să presupunem că sunteţi diferiţi în alte feluri. Nu mă îndoiesc atunci că vă veţi apropia de momentul revelaţiei pe care am

avut-o eu cândva. S-a întâmplat când am strigat „Eu sunt eu! Eu nu sunt altcineva!" Iată. Am strigat-o tare, încă o dată, iar zidurile cetăţii nu s-au prăbuşit. Să coborâm acum şi să ne rugăm împreună, lângă fraţii dominicani cu mantii negre.

Aţi desluşit vreun rău sau vreo primejdie în vorbele pe care le-am rostit către copii? Pe drum, când coboram de pe colină, le-am cerut să se gândească la natura gesturilor noastre – cum ne oprim să conversăm şi ne ridicăm braţele, cum ne atingem obrazul pentru a indica mila sau plăcerea, cum închidem ochii în semn de aprobare. Nu-s gesturi inventate acum. Ele datează de multe mii de ani.

Destul! *Te afli la judecată pentru vina de a fi răspândit născociri şi poveşti înşelătoare*, *Platon*. *Nu eşti invitat să-ţi dezvolţi teoriile*.

Am să vă fac o mărturisire. Mi s-a părut că recunosc ceva din mine însumi în cetăţenii din Era Decăderii. În multe privinţe, erau barbari şi nesăbuiţi aşa cum i-am descris; dar, când m-am uitat în ochii lor, sau când am vorbit în şoaptă cu sufletele lor, am recunoscut că erau într-adevăr strămoşii noştri. Poate tocmai de aceea i-am iubit. Ei n-aveau cum să ştie că trăiau într-o peşteră, ascunsă de lumină. Dar cum putem noi înşine fi siguri că nu există o lume de lumină deasupra propriei noastre lumi?

Ne pui încă o dată răbdarea la încercare, *Platon*. *Nu insista cu blasfemiile tale*.

Văd că v-am jignit. Mă condamnaţi pentru că nu pot accepta realitatea supremă a lumii noastre. Am dreptate?

Cunoşti foarte bine ce învinuire ţi se aduce. *Ai deviat de la linie*. *Vei atrage nenorocirea*. *Cetăţenii murmură deja împotriva ta*.

Cum se poate să-i fi tulburat rostind adevărul şi recunoscând că în prelegerile mele i-am indus în eroare?

Eşti prea modest. Ai făcut mai mult decât atât.

Cum? N-am vorbit niciodată rău despre îngeri. N-am pus niciodată la îndoială sanctitatea labirinturilor şi a oglinzilor. N-am sfidat niciodată ierarhia culorilor. Am înconjurat hotarele parohiei mele, după obicei. Vreţi să continui?

Sofistică, *Platon*. *Ştim cu toţii că prin cuvintele tale i-ai dezbinat pe copii de părinţii lor*. *Vrei să-ţi dăm un exemplu*?

Ornatus: Vino mai aproape, Myander. Stai lângă mine. Văd că ai plâns.

Myander: Ştii de ce, tată. Mi s-a spus că trebuie să mă mut în altă

parte a cetății.

Ornatus: Toți copiii de o anumită vârstă se mută. Așa este obiceiul. Ai astfel motive în plus să venerezi și să înțelegi.

Myander: Dar de ce e necesar să ne mișcăm? Am văzut cetățeni, la piață și pe străzi, care au stat dintotdeauna în același loc.

Ornatus: Aceștia sunt afectați de boală. Trebuie să ne fie milă de ei, nu să-i condamnăm. Ei cred că dimensiunile noastre sunt iluzorii și de aceea refuză să facă fie și cea mai mică mișcare.

Myander: Platon spune că ne asemănăm cu ei, pentru că mergem rar dincolo de ziduri.

Ornatus: Platon spune multe, dragă Myander. Nu tot ce spune e corect. Noi nu ne mișcăm dincolo de cetate pentru că nu avem niciun motiv s-o facem. Aici e societatea noastră. Lumina din jurul nostru este lumina preocupării omenești. Este viața însăși. De ce să rătăcim dincolo de hotarele noastre, unde putem doar să obosim?

Myander: Dar Platon… *Ornatus*: Ah. Iar.

Myander: Platon spune că trebuie să învățăm să ne îndoim și să ne punem întrebări despre toate aceste lucruri. L-am ascultat vorbind lângă poarta episcopului.

Când eram copil ca voi, m-au dus să văd mieii pe verdeața de pe Câmpul Mieilor. „Uite, Platon, mi-a spus instructorul, privește-i cum zburdă și se joacă". „De ce?" am întrebat. „Pentru că asta au făcut mieii dintotdeauna. Ei știu că au fost aleși să-și împlinească forma și se bucură. Asta trebuie să faci și tu, micule Platon". Am fost de acord sau n-am fost de acord? Ce credeți? Eu sunt mic de statură, ca voi. Recunosc. Cum pot s-o neg, când trebuie să mă trag înapoi și să privesc de jos în sus la cetățeni? Puteți să râdeți, dacă vreți. Eu râd adesea. Mă umple de bucurie să știu că sunt diferit. Când eram copil, mama îmi spunea să nu accept niciodată părerile altora fără să le cercetez atent. „Ești mic, îmi spunea, pentru că ai fost ales să vezi totul dintr-un unghi diferit". Așa am învățat să mă studiez pe mine însumi mai mult decât lecțiile pe care voiau să mi le dea alții. Doream să găsesc adevărul care era adevărat numai pentru mine. Mă înțelegeți? Uite o monedă antică. Dacă vă apropiați, o veți vedea.

Apoi a pus-o în palma stângă și și-a trecut mâinile, una peste alta.

Mai e aici, unde am pus-o? Desigur? Nu. A dispărut. Este în mâna

mea dreaptă. *Şi se mai spune că voi, copiii, aveţi spirit de observaţie*! *Aceasta este singura sugestie pe care v-o dau*. *Nu există certitudini*. *Aşadar, nu credeţi fără să cercetaţi*. *Chestionaţi-i pe instructorii voştri*. *Intre-baţi-i aşa*: „*Cum pot să fiu sigur pentru ce existenţă am fost ales* eu?"

Ornatus: Deci aşa vă vorbeşte. *Myander*: Nu ne tratează ca pe copii. El ţine dezbateri cu noi.

De ce trebuie să fie somnul un lucru sfânt? *Pentru că este o formă de adoraţie*. *Atunci de ce dorm eu numai cu intermitenţe*?

Apoi ne contrazice.

A aştepta şi a nu face nimic este o formă de adoraţie. *Asta aţi fost învăţaţi*? *Dar dacă adoraţia ar fi o formă de aşteptare*? *Să aştepţi ce*?

Uneori îşi bate joc de noi.

Aţi auzit deci despre cetatea nenăscuţilor. *Dar nu ştiţi unde este*. *Este cetatea din care am venit cu toţii, dar aşezarea ei nu vă interesează*. *Căci ar putea tulbura pacea adâncă a fiinţei voastre*. *Aceasta este expresia*? *Da*? *Pacea adâncă a fiinţei*. *Dar iată ce vă spun eu. În casa naşterii, imediat dincolo de ziduri, nenăscuţii zbiară şi se zbat când sunt aduşi în lumea noastră*. *Spuneţi-mi voi*: *de ce*?

Ornatus: Nu-i nevoie să-l asculţi, Myander. Ba chiar încearcă să-l eviţi. Mi s-a spus ceva. Am aflat că este dus la judecată.

Myander: Cu atât mai rău pentru noi.

Înţelegi acum în ce fel i-ai tulburat pe cetăţeni?

Nici măcar o dată nu le-am povestit copiilor călătoria mea. I-am invitat pur şi simplu să pună întrebări şi să discute răspunsurile între ei.

Menţionezi din nou faimoasa ta călătorie. *Ni se îngăduie deci şi nouă să punem propriile noastre întrebări*? *Ce-ar fi fost dacă ai fi stat dinaintea cetăţenilor din Era Decăderii şi i-ai fi informat că trăiesc într-o lume întunecată şi strâmtă*? *Că sunt întemniţaţi într-o peşteră*. *Crezi că te-ar fi aplaudat şi ţi-ar fi adus mulţumiri*? *îţi imaginezi că ar fi fost recunoscători pentru această informaţie*? *Nu*. *Te-ar fi disprețuit, zicând că eşti prost, sau te-ar fi condamnat pentru amăgire*.

Cum faceţi voi.

Noi nu te considerăm nebun şi încă nu te-am condamnat. Dacă e o chestiune de amăgire, probabil este doar autoamăgire.

Vreţi să spuneţi că mi-am pierdut minţile. Mulţumesc.

Nu. *Protestezi prea mult. În anumite privinţe noi te compătimim*.

Nu cer compătimire. Nu cred că am nevoie. Cer doar o judecată dreaptă. S-a sugerat că mi-am inventat călătoria în lumea Erei Decăderii ca să-mi atribui nişte merite. Ce merite? Mă aflu acum în faţa voastră ca un om pe cale să fie condamnat. Mi s-a imputat că este totul o fantezie, menită să dovedească propriile mele speculaţii despre strămoşii noştri. Ar fi putut cineva să inventeze lumea pe care v-am descris-o?

Să-ţi imaginezi o lume înăuntrul lumii noastre – o lume dedesubtul lumii noastre. Este imposibil.

Cu toate acestea, v-am explicat groaza pe care am simţit-o înăuntrul peşterii şi am recunoscut că eram perplex. Mă aşteptasem ca acei oameni să venereze stelele pe care le creaseră, dar ei abia de le luau în seamă. Mă aşteptasem să se teamă de întunericul pe care îl formase timpul, în loc de asta ei îl umpleau cu lumini. Crezusem că au cultul puterii, pe când ei pur şi simplu sporovăiau, ceas după ceas, despre nimic în mod deosebit. Cum aş fi putut visa asemenea lucruri? Când am vorbit cu sufletele lor, vocile lor nefericite au fost o revelaţie pentru mine; mi-au pus întrebări, dar n-am îndrăznit să le răspund, de teamă să nu semăn spaima printre ei. De ce să fi inventat asemenea lucruri, doar ca să fiu primit cu râsete de voi toţi? Vă spun, am văzut o lume reală.

Spui că erau constrânşi de asta… de timp… care nici măcar nu exista. Erau deci înrobiţi unui concept pe care ei înşişi îl inventaseră? Şi vrei să te credem?

Eu…

Spui că nu se închinau la stele. Atunci ce zeu venerau?

Nu e o chestiune de…

N-aveau niciun zeu. Oamenii din Era Decăderii credeau că trăiesc într-o lume materială. Aşa este?

Aşa este.

Ştiind că materialul este finit, deci, ei au hotărât să cucerească timpul şi stelele, în loc să le venereze. Îşi proclamau libertatea, şi totuşi erau sclavii instinctului şi ai sugestiei, îşi declarau libertatea cuvântului şi libertatea de credinţă, dar cu toate acestea nu erau niciodată liberi cu adevărat. Toate acestea le deducem din propria ta relatare.

Vorbiţi de instincte de sclav, iar eu am văzut energie şi exaltare. Probabil aveţi dreptate să credeţi că doreau să-şi cucerească lumea materială, dar asta le dădea sentimentul de progres.

De ce, atunci, n-aveau deloc sentimentul de sacru?

N-aveau nevoie de el! Erau cu adevărat liberi, deoarece credeau că sunt stăpânii propriilor destine. Gândiţi-vă acum la vieţile voastre. Sunt goale, tocmai pentru că voi doriţi ca ele să nu aibă niciun sens. Voi credeţi că nu există niciun sens.

Fals. Noi ştim că noi suntem sensul. Am încheiat şedinţa. Să sune clopotele.

Madrigal: Ai asistat la şedinţă?

Sidonia: Desigur. A fost distractiv. Platon şi protectorii stăteau faţă în faţă pe coline, iar noi stăteam între ei, pe malurile Estuarului.

Madrigal: Mi-a spus Ornatus că vocile protectorilor se auzeau de pe pod. Sunau foarte vibrant. Foarte expresiv. îi auzea şi pe cetăţeni murmurând.

Sidonia: Unii dintre ei erau obosiţi. Mi-am adus propriul loc de odihnă, pentru că ştiam că urma să dureze mult. Cum spunea un cetăţean, am fi putut intra într-o altă nouă eră până se termina. Până şi Platon a râs la această remarcă.

Madrigal: Desigur, Platon spune lucruri absurde, nu? Nu există niciun deasupra sau dedesubt. Niciun afară, niciun înăuntru. Nimic din tot ce există nu este ascuns vederii omeneşti.

Sidonia: Se pare că nu. Dar Platon ne-a înşelat întotdeauna aşteptările.

Madrigal: Şi cum s-a putut aventura în această lume subterană din Era Decăderii, dacă ea a existat numai în trei sau patru dimensiuni?

Madrigal: Ai auzit povestea hazlie de la Sparkler?

Sidonia: Ce poveste?

Madrigal: Mergea spre templu să fie vindecat, când l-a oprit Platon. Şi ştii ce-a spus? „Decât să doreşti să fii vindecat, mai bine ţi-ai cerceta boala şi ai învăţa din suferinţă, Sparkler".

Sidonia: Presupun că Sparkler a avut ceva de spus în legătură cu asta?

Madrigal: O, da. „Platon, a spus el, te poţi crede o persoană foarte inteligentă. Ai fost întotdeauna inteligent, chiar de când ne-am întâlnit prima oară, la ceremonia numirii. Dar uneori am impresia că nu ştii nimic".

Sidonia: Şi Platon?

Madrigal: A dansat.

Sidonia: Ce?

Madrigal: A dansat pe pământ. Şi apoi a răspuns cu un fel de psalmodiere. „Sparkler, cânta el, lumina ta încă scânteiază, dar tu nu vezi. Sunt inteligent *pentru că* nu ştiu nimic".

Sidonia: Ce afirmaţie extraordinară! Şi totuşi, în cazul lui Platon, m-am obişnuit cu extraordinarul.

Sidonia: Mă îngrijorezi. Pari pierdut pentru noi.

Platon: Contează?

Sidonia: Dar în disputele tale pierzi atât de mult. Lumea noastră este mai blândă decât recunoşti tu. Ştii, de pildă, ce fac eu atunci când sunt singură? Plutesc într-un vis numai al meu şi, uneori, mi se alătură îngerii.

Platon: Le vorbeşti?

Sidonia: Nu. Ei îmi şoptesc, dar nu-i înţeleg niciodată.

Platon: Sunt cu noi de la începutul lumii şi totuşi nu pot decât să şoptească.

Sidonia: Uneori îi aud în muzică.

Platon: Şi în vocile copiilor.

Sidonia: Dar de ce sunt aici?

Platon: Nu există alt loc pentru ei. Şi totuşi, în acelaşi timp există pretutindeni. Tocmai acest lucru încep să-l înţeleg…

Sidonia: Vorbeam cu Madrigal…

Platon: Madrigal este foarte înţelept, dar n-are răbdare să afle adevărul. Nu ascultă. Sparkler şi Ornatus sunt la fel. Însă lucrul nu e atât de ciudat. Enoriaşii de la Newgate sunt cunoscuţi pentru firea lor aprinsă, iar cei de la St. Giles pentru milostenia lor. Tot astfel, cetăţenii din parohia noastră pot fi cunoscuţi pentru nerăbdarea lor.

Sidonia: Locuitorii nerăbdători din Pie Corner? O teorie interesantă. Tocmai acest lucru i-l spuneam lui Madrigal. De la tine, Platon, să se aştepte la tot ce este neobişnuit.

Platon: Sună clopotul pentru următoarea şedinţă. Sper să-i pot convinge.

Lasă-te la mila noastră, *Platon*. *Ai încredere în noi*.

Nu pot avea încredere decât în destinul meu. Fie că rămân în picioare sau cad aici, n-aş fi putut acţiona altfel. Nu-mi pot schimba viaţa, aşa cum nu-mi pot schimba culoarea ochilor. Ochii mei sunt albi, ca şi ai voştri. Şi conştiinţa mea e albă.

Conştiinţa este cunoaşterea cu alţii. *Aici suntem toţi o singură cetate*. *Noi suntem membrele cetăţii*. *Suntem un trup comun*. *Cum poţi*

dori să te desprinzi de noi?

Mi s-a dăruit o viziune şi trebuie s-o declar. Nu pot face altceva.

Ştii foarte bine că nu putem avea viziuni separate. *Este imposibil*. *Mai rău*: *e blasfemie*.

Eu nu acţionez singur, aşa cum păreţi a crede voi. Am sufletul meu. El m-a condus în călătoria aceasta.

Platon: Unde-ai fost când am avut nevoie de tine, la Golden Lane?

Sufletul: Mereu ai nevoie de mine. Şi trebuie să recunoşti că eu în schimb îţi cer foarte puţin. Acum, însă, te întreb: eşti hotărât să mergi înainte, în peşteră?

Platon: înainte? S-ar putea să fie înapoi.

Sufletul: Tu ai fost cel care a dorit să viziteze acest loc. Sunt aici să te însoţesc, nu să te conduc.

Platon: S-ar putea să plouă aici, cum se întâmpla în vremurile vechi. S-ar putea să bată vântul şi să se formeze rouă.

Sufletul: Vremurile vechi. Tot timpul te gândeşti la vremurile vechi. Poţi să supravieţuieşti în căldura soarelui lor fals? Poţi să trăieşti în praful lor?

Platon: Recunosc, mă tem de toate astea. Mă tem de viaţa lor fertilă. De instinctul lor care-i împinge spre dezvoltare. Ascultă, auzi glasurile?

Sufletul: N-aud nimic.

Platon: Simt că sunt aproape de ei.

Sufletul: Poate că i-ai auzit. Dar eşti sigur că nu se află doar în mintea ta?

Altă blasfemie. *Sufletele nu vorbesc cu noi*.

Cum puteţi fi siguri?

Sufletele nu ni se arată.

Nu este adevărat. Am adormit după călătorie, iar când m-am trezit, sufletul stătea lângă mine. Cânta încetişor, ca pentru sine, îmi amintesc, iar apoi am deschis ochii.

Platon: Cât am lipsit?

Sufletul: E greu de spus.

Platon: Unde m-ai găsit?

Sufletul: Aici. Printre hârtiile tale.

Platon: A fost o călătorie grea. A fost ca şi când aş fi intrat în peşteră şi aş fi călătorit pe sub pământul nostru. Ar fi putut exista un

asemenea loc?

Sufletul: Dacă l-ai văzut, atunci există.

Platon: Aşadar n-a fost o viziune? Un vis?

Sufletul: Tu ce crezi?

Platon: Cred c-a fost adevărat.

Sufletul: Şi eu, la rândul meu, te cred pe tine. Firește, s-ar putea să nu fie atât de uşor să-i convingi pe ceilalţi.

Platon: Ceilalţi?

Sufletul: Dar cel puţin ai făcut primul pas. Ai văzut ceea ce era cândva de neimaginat.

Platon: Cum se spune, „mi s-au deschis ochii". Acum trebuie să încep să-i trezesc pe tovarăşii mei.

Aşadar refuzaţi să credeţi că am călătorit printr-o peşteră întunecată, în care trăiau vechii locuitori ai Londrei? Cetăţeni, ascultaţi-mă. Vă rog, ascultaţi. Poate că m-am înşelat. Am simţit şi am crezut că merg pe sub pământ. Dar se poate să fi fost numai lipsa mea de imaginaţie. Probabil ei sunt pretutindeni, printre noi, dar nu ne putem vedea unii pe alţii. Acum râdeţi iar. Îmi confirmaţi ideea. S-ar putea să fie din cauză că noi refuzăm să-i vedem. Sau ei refuză să ne vadă pe noi. Nu ştiu în ce fel, dar cumva am ajuns să trăim separat. Un lucru însă ştiu: lumea noastră şi lumea lor se întrepătrund.

Chiar cuvintele tale te condamnă. Mărturiseşti că ai îndoieli în privinţa călătoriei tale şi cu toate acestea ne ceri nouă să credem în poveştile tale?

Întotdeauna v-am dat poveşti ca învăţătură. Cum au venit prima oară la lumină sufletele noastre, în Era lui Orfeu, când omul divin s-a trezit din amorţire şi ne-a cuprins în îmbrăţişarea sa. Cum, în Era aspră a Apostolilor, am învăţat ce înseamnă veneraţia şi suferinţa. Despre Era Decăderii nu mai vorbesc acum, dar v-am învăţat că următoarea Eră, Era Iluminării, a fost martora redeşteptării şi restabilirii puterii omeneşti. Privim în urmă, la aceste ere, cu mare atenţie. Am înfiinţat o Academie având ca unic scop studierea credinţelor din aceste ere trecute. Dar suntem noi în măsură să-i cercetăm şi să-i judecăm pe cei ce-au fost înaintea noastră? Dar dacă şi ei ne cercetează pe noi?

Eşti remarcabil, *Platon. Îţi schimbi tot timpul argumentele*.

Fac doar speculaţii. Nu afirm nimic. Am fost convins întotdeauna că speculaţia nu poate face niciun rău.

Nu e obligatoriu să credem şi noi acelaşi lucru.

Aşadar, urmează, de fapt, să fiu condamnat pentru că pun la îndoială credinţele voastre? Atunci cu siguranţă această eră nu e cu nimic mai bună decât niciuna din cele ce ne-au precedat.

Încă o dată capul îţi este plin de vise şi amăgiri.

V-aţi gândit vreodată că s-ar putea ca vieţile noastre să fie o formă de vis şi că e vremea să ne trezim? Dar dacă noi suntem visaţi de oamenii din Era Decăderii? Dar dacă noi îi visăm pe ei? Dar dacă omul divin nu s-a trezit nicicând şi toate erele au fost doar fire împletite în pânza somnului său lung?

Aceasta-i nebunie pură, *Platon*. *Destul*. *Noi ştim că existăm*. *Ne ştim istoria*. *Nu suntem plăsmuiri ale imaginaţiei nimănui*.

Iertare. Credeam că datina cetăţii mă lasă să vorbesc liber şi deschis în apărarea mea. Dacă mi se îngăduie să dezvălui tot ce am gândit şi mi-am imaginat, după călătoria mea, atunci poate că cetăţenii vor respinge acuzaţiile de fals ce mi se-aduc.

Da. *Ei îşi semnalează acordul*. *Se îngăduie*. *Continuă*.

Sparkler: Pentru un trup atât de firav, are o voce puternică.

Ornatus: Nu. Nu puternică. Pătrunzătoare. Nu ştiu cum, dar te simţi întotdeauna obligat să-l asculţi. A fost întotdeauna plin de idei. Îmi amintesc că odată, pe când eram copii, avea o teorie despre mieii din Câmpul Mieilor. Nu-mi aduc aminte nimic din ea acum. Îmi amintesc numai faţa lui mică, schimonosită de mâhnire, şi vocea ascuţită.

Sparkler: Priveşte. Îşi sumecă mânecile robei.

Ornatus: I-a fost întotdeauna prea largă.

Sparkler: Ţi-am povestit despre întâlnirea mea cu el, când eram pe cale să fiu vindecat?

Ornatus: Desigur. Le-ai povestit tuturor.

Sparkler: Mă iartă. îi vezi mâinile arătând în sus în vreme ce vorbeşte? Descrie iarăşi vechea cetate…

Ornatus: O fantasmă din visurile lui.

Sparkler: Eşti sigur? Descrie cupolele şi clădirile înalte şi străzile largi. Erau cândva stele pe un cer de noapte. Era un soare, care arunca umbre pe pământ.

Ornatus: Apoi va spune că aceste umbre erau suflete.

Sparkler: N-ar trebui să iei aşa uşor povestea lui, Ornatus. Ce-ar fi să fie totul adevărat?

Ornatus: De ce-ar conta, adevărat sau nu? O singură eră îmi e de-ajuns.

Sparkler: Ai prefera, deci, să rămâi în ignoranţă?

Ornatus: Ignoranţa e mai bună decât îndoiala.

Sparkler: Cu toate acestea, Platon a pornit un proces care nu se va sfârşi…

Ornatus: Tocmai pentru asta îl condamn. A adus nesiguranţa printre noi.

Sparkler: „Şi dacă ne îndoim, dispare lumea". Cine a spus asta?

Ornatus: N-am putea, rogu-te, să nu discutăm aceste lucruri? Ce face acum Platon?

Sparkler: Desenează un simbol sau o literă pe pământ.

Ornatus: Absurd. Cine să poată vedea desenul de aici?

Sparkler: Te rog să taci, Ornatus. Atunci o să-l putem auzi. Priveşte. Chiar şi pe îngeri îi interesează. Vârfurile aripilor lor şi-au schimbat culoarea.

Oamenii din Era Decăderii nu ştiau de ce cred în ştiinţă. Ştiau doar că era absurd să nu creadă. Iar ştiinţa lor funcţiona în dimensiunile lor! Ei se puteau deplasa rapid dintr-un loc în altul, puteau conversa unii cu alţii la distanţe mari şi, aflându-se în regiuni diferite ale pământului, se puteau vedea unul pe altul.

Ornatus: Trei dintre cele mai ridicole activităţi din câte îşi poate cineva imagina. *Sparkler*: Sst.

Ştiinţa le zămislea o uriaşă realitate. Le fabrica planete şi stele şi medicamente. Putem noi cu adevărat să-i considerăm primitivi?

Ornatus: A, da, desigur.

Sparkler: Vorbeşte cu multă convingere.

Vă aduceţi aminte ce mi-a spus unul dintre protectori în prima şedinţă? „Noi nu dorim să ne construim propriile monumente sau memoriale deoarece, spre deosebire de cei care au fost înaintea noastră, noi dorim să ne eclipsăm. Toate obiectele se dizolvă, aşa că noi preferăm să nu facem obiecte". Vă amintiţi cuvintele lui? Ei bine, vreau să vă spun un lucru. Pe noi ne uluiesc strămoşii noştri şi ideile lor greşite, dar s-ar putea ca în ochii urmaşilor noştri să apărem noi înşine la fel de ridicoli. După cum ştiţi, în satele îndepărtate ale ciocanului şi fierarului1 locuiesc aceia care se cred a fi deja morţi. Nici nu mănâncă, nici nu beau, dar trăiesc mai mult decât le-a fost prescris. Pot face o profeţie? Vom

1. Hammersmith, suburbie a Londrei.

deveni şi noi ca ei, murind în viaţă, dacă refuzăm să acceptăm prezenţa altor realităţi în jurul nostru.

Ornatus: Aceasta-i nebunie. Să creadă, oare, într-adevăr ce spune?

Sparkler: Observi cum unii dintre cetăţeni devin neliniştiţi?

Ornatus: Şi uluiţi.

Sparkler: Se apropie de final. Următoarea şedinţă, potrivit obiceiului, va fi şi ultima.

Ornatus: Mă voi simţi uşurat.

Cetatea noastră este una mare şi veche, cu rituri sacre, numai ale ei. Cetăţenii se vor aduna la câteva porţi, în funcţie de parohii, şi acolo se vor citi din nou acuzaţiile ce ţi se aduc. Ei vor dormi apoi şi, de îndată ce se vor trezi, vor şti dacă te afli într-o stare de nevinovăţie sau de vină. Spiritul cetăţii îi va îndruma. Desigur, va trebui apoi să-ţi dai tu însuţi sentinţa pe care o vei socoti a fi cea dreaptă. Noi n-avem niciun rol în ea.

Şi va trebui să hotărăsc să ţin prelegeri, ca până acum?

Este dreptul tău. Aceasta va fi după, iar nu înainte şi pentru noi este de-ajuns. Nu va mai fi aceeaşi cetate iar tu nu vei mai fi aceeaşi persoană. Acum, cu permisiunea ta, putem să încheiem lucrările?

Mi se îngăduie o ultimă rugăminte, nu-i aşa?

Dacă doreşti, atunci aşa este. Spune.

JUDECATA LUI PLATON

Cetăţeni, voi care trăiţi lângă poarta episcopului! Aţi auzit cum s-a apărat Platon şi cum i-a contrazis pe oratori. A fost un spectacol! Dar cât de sever a fost criticat pentru excesele sale! Oricum, în aceste mari dezbateri, voi sunteţi arbitrii, judecata voastră contează. După participarea la petrecerea comunitară, veţi dormi, iar când vă veţi trezi, veţi şti adevărul.

L

Sidonia: Mă tem că am pierdut mare parte din ultimul cuvânt al lui Platon. A fost interesant?

Madrigal: Foarte. Mi-a amintit de timpul când ne aflam cu toţi la Academie. Au fost multe întrebări şi intervenţii. Să încerc…

Sidonia: Dacă-ai vrea…

Madrigal: Zice Platon:

Spuneţi-mi, ce presupunem noi că înţelegem? *întrebaţi pe orice cetăţean şi nu veţi primi niciun răspuns adevărat. Cu toate acestea, condamnăm erele trecute pentru credinţele lor absurde*! *Vai, greşesc din*

nou: *de un lucru suntem siguri*. *Ştim că*, *pentru o vreme*, *suntem lăsaţi în seama dimensiunilor greşite şi că*, *la un moment dat*, *acestea vor dispărea. În fiecare parohie există o cutie a milei de sine*, *unde ne putem depune neliniştile fără a fi observaţi*. *Vă întreb dacă aşa trebuie să trăim*. *Eu nu mai pot suporta răbdarea noastră*, *evlavia noastră fără de sfârşit*, *aşteptarea noastră*. *Unii dintre noi îmbătrânesc şi pălesc*. *Mi-am privit propria mamă cum începea să se stingă*, *până când a devenit abia vizibilă chiar şi pentru mine*. *A fost bine aşa*? *A fost cum zic protectorii că se cuvine*? *Nu vă spun că totul e rău*, *sau că totul e bine*. *Pur şi simplu vă cer să puneţi lumea la îndoială şi*, *poate*, *s-o vedeţi în alte feluri*. *Eu am făcut-o*, *gândind la călătoria mea*. *Am fost dezbrăcat de toate certitudinile şi am simţit frica*, *fizic*. *Dar am supravieţuit*, *nu*? *Vreau ca voi să vă gândiţi şi la alte posibilităţi*. *Cel puţin din acest punct de vedere*, *am putea fi mai norocoşi decât cei ce-au fost înaintea noastră*. *Am fost cândva oratorul vostru*. *Cer îngăduinţa de a vă mai transmite o ultimă învăţătură*. *Ştiu că alte ere*, *că Era Decăderii*, *au refuzat să accepte sau să înţeleagă orice altă realitate în afară de a lor*. *Tocmai de aceea au pierit*. *Dacă nu învăţăm să ne îndoim*, *atunci poate că era noastră chiar are să moară*. *Acum râdeţi de mine iar*. *Poate că eu am înnebunit*, *pentru ca voi să fiţi mai înţelepţi*. *Ce mi-aţi strigat*? *Că am ieşit din armonie*? *Mereu am fost aşa*! *Nu vă amintiţi că la şcoală ne învăţau că a fi frumos înseamnă a fi virtuos*? *Vedeţi că eu nu prea respect criteriul de frumuseţe fizică*. *Trupul meu nu e conform tiparului divin de armonie*. *Aşa că am învăţat că trebuie să-mi urmez propriul drum*. *Voi spuneţi că m-am depărtat în consecinţă de la drumul drept*, *dar daţi-mi voie să vă explic propria-mi lege a armoniei*. *Mai bine sfidez întreaga lume*, *decât să nu fiu în armonie cu mine însumi*. *Şi dacă alţii mă condamnă*, *atunci mai bine să rămân singur*, *dar în picioare*.

Asta, dragă Sidonia, e tot ce-mi amintesc.

Platon, *poţi să stai aşezat sau în picioare*, *după cum doreşti*. *Iată judecata Londrei*. *Cetăţenii au hotărât că nu te faci vinovat de încercarea de a corupe tineretul*. *Totodată*, *concluzia lor este că*, *în depoziţia ta*, *nu ai minţit şi nu ai ocolit adevărul*. *Ei cred că*, *în timp ce zăceai printre hrisoave*, *ai fost lovit de febră sau halucinaţii*. *Masca oratoriei îţi va fi înapoiată*.

Nu. Aşteptaţi. Nu este obiceiul ca eu să rostesc acum sentinţa împotriva mea?

Dar nu există nicio sentinţă. *Nu ai fost acuzat de nicio fărădelege*.

Cetatea te-a achitat. N-a mai rămas nimic de spus.

Am înţeles. Dacă-mi este îngăduit să reformulez, n-a mai rămas nimic de spus din partea mea. Nu am fost condamnat ca mincinos sau impostor, dar am fost judecat ca visător sau vizionar ce s-a-nşelat şi e nedemn de atenţie. Tot ce am spus sau am făcut e doar o amăgire. Aşa că eu pronunţ acum sentinţa împotriva mea. Nu pot exista într-o lume care să mă ignore sau să mă ia în râs sau, încă şi mai rău, să mă compătimească. Deci, mă condamn la exil permanent.

Doresc să fiu dus, sub escortă, dincolo de zidurile cetăţii, de unde să nu mă mai întorc nicicând.

Dar asta-i o nebunie.

N-am fost deja acuzat de nebunie? Ce altceva aţi mai putea spera, decât o nouă nesăbuinţă, de la cel ce sunt? Şi cel puţin veţi scăpa de mine.

Autoritatea noastră, *Platon*, *se opreşte aici*. *Curtea e dizolvată*.

Platon: Aşadar, pe tine te-au ales să mă însoţeşti dincolo de ziduri.

Sidonia: Da, din păcate. Suntem din aceeaşi parohie, iar la Academie am stat alături. Ce altă legătură mai puternică ar putea exista? Dar, Platon, niciunul dintre noi nu ţine să te ştie rătăcind prin străini.

Platon: Am să tot rătăcesc. Poate că am să regăsesc lumea veche. Poate există o peşteră sau un prag pe vreun tărâm îndepărtat.

Sidonia: La proces chiar ne sugerai acestea.

Platon: Mă crezi, Sidonia? M-am purtat prosteşte, cred, dar pentru mine ar fi o mângâiere să ştiu că cineva dintre cei cu care am copilărit a dat crezare călătoriei mele.

Sidonia: Eşti sigur că-i dai crezare tu însuţi?

Platon: Ce cred eu însumi nici nu mai contează.

Sidonia: Te îndoieşti tu însuţi, de aceea răspândeşti îndoiala.

Platon: Strămoşilor noştri, Sidonia, li s-a spus că primii locuitori ai Londrei au fost uriaşi. Se spun poveşti în care aceştia au cioplit coline mari şi văi, în care a fost plantată cetatea. Dar dacă aceasta ar fi profeţie, iar nu istorie? Dacă uriaşii despre care au auzit ei am fi chiar noi?

Sidonia: îmi tulburi mintea iarăşi.

Platon: Mai bine, deci, este să plec şi să nu te mai tulbur.

Sidonia: Ai să te-ntorci vreodată?

Platon: Cine poate spune?

Sidonia: Am să-ţi duc dorul, Platon, ştii prea bine.

Platon: Gândeşte-te la mine ca la un personaj din vis. Va fi astfel ca şi cum nu te-aş fi părăsit niciodată.

Sparkler: Priveşte. Pleacă. Vezi câţi copii merg după el, în jos, pe Lud Hill? Ai crede că părăseşte cetatea în triumf. Unii îi dau câte ceva ca amintire, să ia cu el dincolo de ziduri. Fiica lui Ornatus îl îmbrăţişează. Dar Platon priveşte drept înainte, ca şi cum şi-ar cumpăni deja soarta. Firește, asta e. Lumea noastră este deja moartă pentru el. Nu vrea să privească înapoi, să nu i se clintească hotărârea.

Madrigal: Uite, vine barca să-l ducă în jos, pe Estuar. Şi Sidonia stă la prova. Ce expediţie tristă pentru ea! Ascultă cum cântă copiii pe malurile fluviului, în timp ce el se urcă la bord. Vezi cum strălucesc pânzele, oglindite de ape? Acum, Platon îşi ridică mâinile, în semn de bun rămas. Sparkler, tocmai am observat un lucru. De ce s-au ţinut îngerii deoparte?

Şi aşa a părăsit Platon cetatea şi n-a mai fost văzut niciodată. Mulţi spun că a călătorit spre alte cetăţi, unde şi-a continuat prelegerile. Unii sunt convinşi că a existat cu adevărat o peşteră sub pământ şi că Platon s-a întors acolo, nevăzut şi necunoscut de lumea din Era Decăderii. Sidonia şi Ornatus cred că Platon a intrat pur şi simplu în alt vis.

Tot Londra, tot Dickens

Posesor al unei serii de premii sonore dobândite mai ales în anii ’80 – Somerset Maugham Prize, pentru *The Last Testament of Oscar Wilde* (*Ultimul testament al lui Oscar Wilde*), Whitbread Prize şi Heinemann Award, pentru biografia *T.S. Eliot*, din nou Whitbread Prize şi Guardian Fiction Prize, pentru *Chatterton* –, redactor la celebrul *The Spectator*, cu care se lansează în Anglia şi în Europa iluministă periodicele modernităţii noastre, şi principal autor al recenziilor de carte „cu răsunet” găzduite de revista *Times*, Peter Ackroyd este un adevărat trust al culturii britanice contemporane. Cu un palmares impresionant ca volum şi recurenţă a apariţiilor (aproape un titlu pe an), prozatorul original este dublat de un poet şi critic literar fin. Reunite într-o combinaţie *sui generis*, valenţele sale creator-critice transpar în excepţionalele „biografii” cu care şi-a obişnuit publicul cititor acasă şi aiurea. Ca şi Umberto Eco sau David Lodge, Richard Elmann sau George Macbeth, Julian Barnes sau Salman Rushdie, pe

diverse meridiane, Peter Ackroyd împleteşte cu dibăcie firele realului în urzeala imaginară a memoriei, gustând cu deliciu din ficţiunea mare cât lumea care *este* lumea ce ne înconjoară.

Născut la 5 octombrie 1949, într-o familie de obârşie muncitorească, în care tatăl dispare rapid din orizontul matrimonial, Peter rămâne în grija unei mame cu posibilităţi modeste, purtat în plimbări fascinante de o bunică având inconştienta fixaţie a Londrei dickensiene. Cu ea vede şi revede periodic tenebroasele ziduri de la Old Bailey, dar şi pitoreştile vitrine de la Old Curiosity Shop. Sunt repere stabilite în memoria noastră culturală de paginile inegalabilului londonez care va deveni un idol pentru romancierul-biograf. Locuieşte în Acton, zonă cu populaţie catolică, familia Ackroyd fiind ea însăşi de această confesiune religioasă, în inima mândrului regat protestant, cândva capitala Reformei triumfătoare. De la călugării benedictini deprinde gustul pentru latină şi greacă, precum şi „credinţa în suflet (…) şi dragostea pentru textele clasice" 1. Potrivit propriilor mărturisiri, adolescenţa îi este marcată de complexul accentului cockney, pe care încearcă să şi-l suprime în exerciţii anevoioase în faţa oglinzii, deşi – recunoaşte cu bine jucată jenă „încă mai scap câte [o vocală] cum nu trebuie" 2.

Inteligenţa sa nativă este regalată de şansa de a studia la Cambridge, urmată de o bursă de doi ani la Yale. Deschiderea oferită de studiile universitare şi provocarea culturală a statutului de redactor la *The Spectator*, la numai douăzeci şi trei de ani, se adaugă în mod fericit talentului. Devine în scurt timp un nume. În 1976, publică un studiu de teorie literară, *Notes for a New Culture*: *An Essay on Modernism* (*Note pentru o nouă cultură – Eseu despre modernism*) *3*, în 1979.

1. „Fly away, Peter", interviu cu Francis Gilbert, *The Times of London*, 4 October 1999.

2. *Idem*.

3. *Notele* lui Ackroyd recheamă, în timp, un studiu grav al lui T.S. Eliot, *Notes Towards the Definition of Culture* (*Note pentru definiţia culturii*), din o istorie a transvestismului – „istoria unei obsesii" (în care propriile propensiuni homosexuale se revarsă într-o îndelungată tradiţie dramatică cu reverberaţii baroce), iar în 1981, *Ezra Pound and His World* (*Ezra Pound şi lumea sa*). Ecoul bahtinian1 al acestui ultim titlu ne pare astăzi incomparabil mai pertinent, după ce am putut

constata interesul susţinut al cândva ferventului catolic faţă de instituţia *carnavalului* ca relativizare a barierelor identitare şi terapeutică

1948. În vremuri de restabilire societală, după devastatorul război, catolicul, regalistul şi conservatorul american – devenit, prin opţiune personală, supus britanic – proclama *cultura ca întruchipare a religiei*, pe coordonate arnoldiene. Într-un mod tipic, Eliot plasa în centrul valorilor solid creştine familia, militând pentru o integrare *elitistă* a individului în tradiţie. Prin vădit contrast, Ackroyd respinge catolicismul *stricto sensu*, dând o interpretare cu totul nouă culturii. Nu umanismul tradiţional şi recursul acestuia la limbaj ca instrument al valorilor etice şi general umane primează în lumea noastră, ci modernismul, cu emancipata sa viziune asupra limbajului ca expresie auto-referenţială, eliberată de presiuni moral-instituţionale. Răsturnarea propusă (v. şi nota 4) relativizează însuşi conceptul de cultură, cu un „catolicism" al spectacolului lumii relaxând la maximum conceptul de *theatrum mundi*. 1. Mikhail Bakhtin, *Rabelais and His World*, trans. Hélène Iswolsky, Indiana University Press, Bloomington, 1984, este ediţia pe care am folosit-o. Celebra teorie bahtiniană, din care provine o întreagă şcoală critică postmodernă, stabileşte un raport de intimă interdependenţă între instituţia carnavalului şi *poliglosie* sau *heteroglosie* – concepte instanţiate în *Problems* suspendare temporară a relaţiilor de forţă, dar mai ales ca etalare a *spectacolului lumii* intrat într-un nemeritat con de umbră din pricina austerităţii protestante. Este una dintre fermele sale convingeri, pornind de la observaţia de bun-simţ că Anglia este, istoriceşte vorbind, mai curând catolică decât reformată îl

Londra, cu enorma ei varietate culturală, cu un neverosimil miceliu instituţional şi o ameţitoare reţea subterană dublând spaţiul fizic şi simbolic *of Dostoevsky's Poetics*, trans. Caryl Emerson, introd. Wayne Booth, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1984. Carnavalul este manifestarea liberă a tuturor vocilor, fenomen pe care Bahtin îl constată în *roman*. Preferinţa lui Ackroyd pentru acest gen elastic, jocul amuzant şi amuzat cu formele eliberate de reguli tradiţionale şi deliciul alternativelor şocante indică o consanguină aplecare către carnavalesc, în ciuda negărilor sistematice cu care romancierul londonez întâmpină astfel de apropieri. Prezenţa sa constantă în dezbaterea teoretică astăzi, ca şi la începutul carierei,

confirmă interesul pentru *metaficţiune*. Pentru o circumscriere a lui *Bahtin acum* în lumea de expresie engleză continuă să fie relevant volumul îngrijit de Simon Dentith, *Bakhtinian Thought*, Routledge, London and New York, 1995.

1. Studii susţinute de recuperare a fundalului catolic al culturii engleze, în context britanic, marchează cercetarea literar-culturală din ultimii ani, dacă ar fi să amintim numai *Hamlet în Purgatory*, Princeton University Press, Princeton, NJ, 2001, datorat întemeietorului noului istorism, Stephen Greenblatt.

al urbei – de la faimosul metrou comandat de regina Victoria, la adăposturile antiaeriene impuse de război şi la infrastructura industrial-tehno-logică de somptuoasă metropolă postmodernă a lumii – este principalul şi mereu prezentul personaj al scrierilor lui Ackroyd, un uriaş cămin şi o neîmblânzită dihonie, mai impresionantă decât Parisul lui Eugene Sue, decât Roma lui Alberto Moravia sau Lisabona lui José Saramago. Mai impresionantă, poate, chiar decât Londra lui Charles Dickens, „inimitabilul" în sfârşit imitat!

Jocul cu Ide-a Dickens ar putea fi sintagma definitorie pentru Peter Ackroyd. Un Joc" în care *DICKENS*, *coextensiv cu LONDRA*, este *miza* şi *garantul identitar*. „What the dickens!", la urma urmelor… Şi e de presupus – „Ce dracu'!" – că butada i-ar fi pe plac contemporanului nostru, cum i-ar fi fost genialului povestitor. „He Do the Police în Different Voices" (Face ca poliţaii în fel şi chip) revine ca *passe-partout* formula de recunoaştere dintre personajele „fictive" Chatterton, Eliot şi Dickens însuşi, din „biografia" *Dickens* – limbajul povestirii demotice ca „prieten comun". Londonez dintotdeauna, Ackroyd nu-şi poate imagina alt loc unde ar putea muri decât falnicul port numit de romani Londinium. Interludiul de câţiva ani „la ţară" – un mod de a fi atât de englezesc! – se resoarbe, între tragedia pierderii lui Brian, partenerul aproape de o viaţă, şi dorul de frenezia culturii urbane, în deceniile profund londoneze, precum în sutele, miile de pagini despre acest oraş deschis.

O epopee nemărturisit reluată se confundă cu performanţa literară a lui Ackroyd din ultimele două decenii: mai întâi, *The Great Fire of London* (*Marele foc al Londrei*), din 1982, în care romancierul postmodern – termen pe care îl respinge cu un anume dozaj de teatralitate – „rescrie" *Little Dorrit* (*Micuţa Dorrit*); urmează, în 1983, *The Last Testament of Oscar Wilde*, cu nuanţe parizian-londoneze

topindu-se în mizeria proscrisului de la Reading, şi, un an mai târziu, *T.S. Eliot*: *ALife* (*Viaţa lui T.S. Elioi*), punctată de blestemele „tărâmului pustiu"; frust intitulatul *Hawksmoor*, din 1986, suprapune personajul istoric fictivului Nicholas Dyer, „discipol" al inegalabilului Sir Christopher Wren, „tatăl" Londrei capitale la nivelul arhitecturii europene, genitorul *Londrei-ca-Roma*, al cărei ecou străbate secolele de după Elizabeta I; *Dickens*, din 1990, ca şi *Introduction to Dickens* (*Introducere la Dickens*), subtil scrisă un an mai apoi, desfiinţează programatic graniţa dintre istorie literară/culturală, biografie şi ficţiune, propulsând naraţiunea pe fundalul inepuizabilei metropole în care – ne amintim din *Bleak House* (*Casa umbrelor*) – reptile preistorice sunt capabile a convieţui cu birocraţi surprinşi într-un similar proces de fosilizare, în ritmuri suspendate din timp, spre folosul eonilor răbdători şi al disperării ieşite din orice tipar lumesc; *Dan Leno and the Limehouse Golem* (*Dan Leno şi golemul din Limehouse*), din 1994, combină, sub aparenţa de *crime novei*, periplul vieţii unui faimos comediant de music-hall victorian – personajul titular – cu episoade din cariera londoneză a lui Karl Marx şi a lui George Gissing, primul responsabil de teoretizarea comunismului ca sistem social, cel de al doilea de departajarea naturalismului de realism, toţi, în ultimă instanţă, legaţi prin fire trainice de Charles Dickens, observatorul cu ochi alert al cenuşiului de sub luciul de *high-life*; „biografia" *Blake*, din 1995, evocă un Lambeth acum dispărut, rezervor, în vremea trăsnitului

William, al vizionarismului swedenborgian şi al lecturilor din Scripturi în grădina casei, executate cu tihnit tact de William şi Catherine, soţii abstraşi realului tern, de preferinţă goi puşcă, spre uluirea cosmică a vecinilor, la ceas de tihnită amiază; *The Life of Thomas More* (*Viaţa lui Thomas More*), „biografia" compusă în 1998, trasează cu minuţie martiriul unui londonez de o impecabilă principialitate religioasă şi morală, unul dintre cei mai demni locatari ai Turnului penitenciar; în sfârşit, *The Plato Papers* (*Documentele lui Platon*), menit a apărea în ultima zi de 1 aprilie a mileniului al doilea (sic), imaginează o Londră a mileniului al patrulea, dar care aminteşte de atâtea metropole europene din „preistoria" ei, printre care Atena lui Platon; la vremea publicării „documentelor lui Platon", Ackroyd lucra la *Secret London* (*Londra secretă*), un soi de corolar al „cânturilor" precedente ale acestei impresionante suite epice.

Ghilimelele din jurul *biografiilor* semnate de Ackroyd cer explicitarea termenului, desigur, întemeiată în incertitudinea ontologică a diferenţei dintre *fapt* şi *ficţiune* – topos postmodern predilect (şi îndârjit respins de romancier!) –, poetica ackroydiană revine obsesiv la necesara stipulare a unui tip de scriere nou, în care istorie şi roman, proză şi poezie, biografie seacă şi viaţă romanţată, relatare de cotidian şi jurnal intim, practică şi teorie literară se confundă la nesfârşit, precum biografia cu autobiografia, literatura cu critica şi realitatea cu fantezia. Astfel încheiat, viciosul cerc – deopotrivă creator şi her-meneutic – ne atrage atenţia asupra fragilului prag dintre adevăr şi minciună în istorie. De la

Herodot încoace nu reuşim să desprindem istoria „celor întâmplate" de istoria „aşternută în scris" 1. Am face mai bine să-l acceptăm mai curând ca *marele mincinos al istoriei*, decât părintele ei! Or, compunând „biografii" celebre, fie ele cât de împovărate de abundente surse biografice – este vorba, să nu uităm, de Morus, Milton, Blake, Chatterton, Dickens, Eliot –, Ackroyd îşi asumă ingrata dar plăcuta misiune de a preface substanţa narativă în *jeu d'esprit*. „Toate formele istoriei sunt forme ale ficţiunii" 2, iar „romanul, sau orice

1. Un studiu excepţional dedică problemei François Hartog, sub titlul *The Mirror of Herodotus*: *The Representation of the Other in the Writing of History*, trans. Janet Lloyd, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 1988 (varianta în limba engleză pe care am avut-o la îndemână). Celor interesaţi li se recomandă călduros lucrările de mare forţă intelectuală ale lui Hayden White: *Metahistory*: *The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe*, 1973, *Tropics of Discourse*: *Essays în Cultural Criticism*, 1978, *The Content of the Form*, 1987, şi *Figurai Realism*: *Studies in the Mimesis Efect*, 1999, toate publicate de John's Hopkins University Press, Baltimore. Într-o lucrare recentă (*Psychoanalysis*, *Historiography*, *and Feminist Theory*: *The Search for Criticai Method*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997), Katherine Kearnes reia chestiunea, adăugând inerentei narativităţi istoriografice la orice palier elementul apartenenţei sexuale. *Orlando* de Virginia Woolf ar fi, astfel, un posibil precursor al notaţiilor biobibliografice intitulate când „viaţă", când „biografie", când „roman" de către mereu *ludicul* Ackroyd.

2. Interviu cu Jeremy Gibson, din 26 august 1989, în Jeremy Gibson & Julian Wolfreys, *Peter Ackroyd*:

formă de scriere, se hrăneşte din forme anterioare de scriere, încât, într-un fel, toate romanele mele tind să cuprindă în ele romanele altora" 1.

Precum Fowles, în *Iubita locotenentului francez*, Eco, în *Numele trandafirului*, sau Rushdie, în *Versetele satanice*, Ackroyd jonglează dibaci cu texte „canonice", urmând linia şerpuită dintre istorie şi „istorie", temător să nu ferece între gratii taxonomic precise identitatea fluidă a vreunuia dintre *subiecţii* „biografiilor" sale. De unde şi dublul şi paradoxalul Dickens, mai aproape de *mog* decât de *ypacpia*. De unde, totodată, şi conştiinţa borgesian-jamesoniană a „închisorii limbajului": suntem ceea ce citim2; „uneori am impresia că sunt făcut din cerneală şi hârtie", declară Karl Marx – Karl

The Ludic and Labyrinthine Text, Macmillan Press Ltd., Houndsmill, Basingstock, Hampshire & London, 2000, p. 223.

1. *Ibid*., p. 222.

2. Interviurile luate lui Peter Ackroyd de către doctoranzi, critici literari şi cronicari culturali repetă obstinat precepte ale teoriei postmoderne cu privire la „dominaţia textului", „moartea autorului", „închisoarea limbajului", trimiţând la lucrări bine cunoscute ca Roland Barthes, *Writing Degree Zero and Elements of Semiology* (intrată în conştiinţa anglo-americană prin traducerea semnată de Annette Lavers şi Colin Smith, însoţită de prefaţa lui Susan Sontag, Hill and Wang, New York, 1968), Fredric Jameson, *The Prison-House of Language*: *A* Criticai *Account of Structuralism and Russian Formalism* (Princeton University Press, Princeton, NJ, 1972) sau, din nou, Roland Barthes, „The Death of the Author" (tradus şi editat de Stephen Heath în *Image*, *Music*, *Text*, Hill and Wang, New York, 1977). La fel de obstinat Ackroyd respinge înrâurirea teoretică pe care ar fi avut-o astfel de texte asupra sa.

Marx al lui Peter Ackroyd, fireşte. Precum celălalt mare zugrav al Londrei, geniul comic Hogarth, a cărui linie a frumuseţii nu se sfieşte să şi-o însuşească1, Ackroyd preferă caldele contururi curbe, modelate după natură, liniilor reci ale grafiei care este cultura. Londonezul contemporan cu Dr. Johnson ar fi optat pentru burtosul Sancho, în faţa ososului şi livresc lividului Quijote. Contemporanul nostru vede în Londra însăşi un gigantic trup.

Oraşul-trup, cu mădularele, intestinele, venele şi arterele sale, cu creierul, stomacul şi pletele răsfrânte peste umeri, cu ochii, obrajii şi

fruntea sa, cu secreţia de urdoare şi sudoare eliberată prin porii osteniţi de truda zilnică, este o puzderie

Nu a scăpat criticilor histrionismul afişat de – altminteri – un rafinat critic al modernismului şi al specificului literaturii engleze, cum se poate constata şi din rândurile de faţă. 1. Ipoteza sa de lucru este „a vedea dacă pot să găsesc, în literatura engleză, linia hogarthiană a frumuseţii, acea molcomă curbă dublă pe care Pevsner o socotea caracteristică pentru arta engleză", cf. Susana Onega, *Metafiction and Myth in the Novels of Peter Ackroyd*, Camden House, Columbia, 1999, p. 5. De altfel, conferinţa publică apărută ulterior sub titlul *The englishness of English Literature* (*Caracterul englez al literaturii engleze*), din 1996, preia explicit premisele teoretice ale germanului Nikolaus Pevsner, autorul, în 1956, al lucrării de căpătâi *The englishness of English Art* (*Caracterul englez al artei engleze*). Ackroyd o face aruncând o privire „dinăuntru", în căutarea dificil de stabilitului *specific naţional* care, şi pentru cel mai înveterat londonez, este în mare parte mai curând o chestiune de „biografie", decât de biografie. Adică de ficţiune, în slujba faptului.

de trupuri, împlântate unul în celălalt, ca în imaginile naivelor noastre reprezentări despre generaţia spontanee, în care miei ţâşnesc din portocale cu aceeaşi savoare cu care mugurii de trandafir poartă în pistilul abia presupus păsări colibri… „Fiecare dintre noi plasează în altă parte *inima* sau *centrul* oraşului" (*subl. ns.*) *1*, remarcă un intervievator. Pentru Dickens, de pildă, centrul este zona St Mary Axe. Pentru Ackroyd, după propria mărturie, „este *the City*, trebuie să fie acele câteva străduţe care există încă din vremuri anglo-saxone (…); poate că e un clişeu ce spun, dar trebuie să fie – cu posibilitatea să greşesc, când spun asta – cel mai consecvent locuit colţ al Europei. Poate chiar greşesc, dar avem mărturii că, încă de pe vremea celţilor, acelea erau locurile efectiv ocupate de oameni, deci ele sunt străzile care constituie centrul Londrei pentru mine" 2.

Este, într-adevăr, *oraşul organic*, cu excrescenţe şi diformităţi, sfidând chingile disciplinare, dând mereu pe dinafară, niciodată „conţinut sau ordonat, ca, de exemplu, Parisul lui Hausmann" 3.

1. Interviu cu Peter Ackroyd, din 21 decembrie 1997, în Jeremy Gibson & Julian Wolfreys, op. cit., p. 252.

2. *Ibid*., pp. 252 – 253. Că dependenţa de Dickens este osmotică, prefăcând romancierul Dickens în tipul numit „Dickens", se poate

deduce încă de la primul roman ackroydian, ca „rescriere" a *Micuţei Dorrit*, dacă ne gândim că Londra acestui text dickensian, „Londra", este cunoscută în critica de specialitate drept „the world's city" (oraşul lumii), cf. John Lucas, *Charles Dickens*: *The Major Novels*, Penguin Books, London, 1992.

3. Observaţia lui Julian Wolfreys, în Jeremy Gibson & Julian Wolfreys, op. cit., p. 255.

Este „un soi de megalopolis" 1, cu expansiunea industrial-arhitecturală şi demografică a secolului al XVIII-lea, cu ceaţa şi bezna densă a secolului al XIX-lea, dar şi cu sălbăticia primitivă a mlaştinilor în care Dickens imaginează monştri dinaintea istoriei umanedinaintea „istoriei". Este locul în care se întâlnesc „geometria sacră" şi anodinele trăsături ale peisajului, de pildă „clădirea companiei Lloyd, care se înalţă exact în locul în care s-a ridicat cel mai falnic *maypole* din câte s-au cunoscut vreodată" 2.

Păgânii stâlpi de Arminden (*maypoles*) sunt tot atâtea condeie care trasează urme de recunoaştere pe chipul milenarului oraş. „Oraşul ne scrie, într-un fel", insistă Wolfreys. „A, da", replică încredinţat romancierul, pentru că „londonezii din partea locului sunt foarte rari, fiecare generaţie aducând cu sine valuri de imigranţi, fie din Irlanda, fie din Franţa, Polonia sau Olanda", asigurând „acel element poliglot din care se înfruptă Wordsworth" 3. Este substanţa compozită din care se alimentează „nesfârşita mitologie a Londrei" 4, *mitul* care este Londra. Londra este o *scriere*, o *înscriere* a trecutului între literele prezentului, un *palimpsest*, „o constantă reinventare, asta e Londra" 5, o „deturnare cu mijloacele imaginaţiei" 6 a ceea ce au scris înainte un Dickens, un

1. Definiţia lui Ackroyd, *idem*.

2. Replica lui Ackroyd, *ibid*., p. 252.

3. Ibid. pp. 253 – 254.

4. William Tuttle, „The Plato Papers by Peter Ackroyd", în *The Seattle Times*, 2 April 2000.

5. Peter Ackroyd, în Jeremy Gibson & Julian Wolfreys, op. cit., p. 256.

6. Francis Gilbert, „Citizen of Utopia Books", în *The Guardian*, 25 February 1998.

Blake, un Milton sau un Morus. Atât de intim difuzate în corpul literei lui Ackroyd sunt trăsăturile de condei ale „taţilor literari din

English Music (*Muzică englezească*) – Malory, Bunyan, Blake, Defoe, Dickens, Doyle – pe care îi «ucide» prin creatoare re/răsscriere" 1, încât Londra este, oricând, cel puţin *două oraşe*, precum *dublul Dickens*, nu istoria sa de oraş, ci istoria oraşului, „istoria" – a *tale oftwo cities*, ca să glosăm dickensian!

Labirintic ca ambientul urban în sine, *textul oraşului* este el şi altul, acelaşi şi altceva, aici şi acolo, în acelaşi timp. El fuge şi se apropie de cel care îl scrie, căutând, din când în când, trăsăturile altui condei, mişcările altei mâini, trasând grafele după zvâcnirile altor nervi, inconştient şi de bunăvoie. Este pastişa care aminteşte de medievalul *pasticcium*, un compozit din fragmente „lipite" între ele, ca pasta fiartă din făina atâtor boabe. Cum să le mai ştii rostul? Tot astfel Londra – oraşul pastişă care se imită pe sine, luându-se singur peste picior, „mereu teatral, mereu ca pe scenă; priviţi clădirile noi din *City*, un fel de monstruozităţi babiloniene, pentru că s-a ridicat un nou Babilon sau un nou Egipt în centrul Londrei" 2. Or, pentru a *demonstra* Londra, este nevoie de pricepere de expert.

Un astfel de căutător în tainele *Londrei-ca-text* este Peter Ackroyd. „Monstruozităţile gotice" din centrul capitalei mai demult imperiale amintesc.

1. Ukko Hänninen, *Rewriting Literary History*: *Peter Ackroyd* and *Intertextuality*, Master's Thesis, June 1997, University of Helsinki, Faculty of Arts, Departament of English, p. 21.

2. Peter Ackroyd, în Jeremy Gibson & Julian Wolfreys, op. cit., p. 260.

fără îndoială, de reşedinţele romane care se făleau pe malul Tamisei, „făloase ca limba [londonezilor], cum spuneam în *Note pentru o nouă cultură* (…), o istorie a culturii europene moderne, (…) *à-propos* de pastişă, puternic influenţată de Saussure, Lacan, Derrida" 1. *Londra-grai-viu*, corul vocilor din piaţă, de la bursă, din staţiile de metrou, de pe platforma pitorescului *double decker*, din sala de pantomimă refăcând emoţia victorienilor vizitaţi de un Santa Claus respectabil pentru toate vârstele, din sălile de concurs pentru milionarii de rând care mai au amintiri culturale pe termen lung şi din platourile în care se pun în scenă regăsiri patetice după o viaţă de despărţire, corul pasagerilor grăbiţi în orele de vârf, în acelaşi timp impacienţi şi reţinuţi – un cor protestant, jucând cu naturală

contrafacere distanţa şi indiferenţa faţă de aproape! *Mind the gap*! ne sună în minte vocea prevăzătoare din *Underground*.

Despre feţele livide ale subsolului umed scria modernistul Pound, a cărui lume – „*în a station of the metro*" – i-a solicitat interes documentar lui Ackroyd. Dar despre trupurile pline de viaţă şi expuse în spectacolul bălţat al carnavalului, încă realitate în zonele puternic multiculturale ale Londrei, câte se mai văd şi se mai aud astăzi? *Oraşul-arlechin*, cu paiete şi confetti, cu haine pestriţe şi chip pictat, ca picţii altă dată, cu papai-noage şi goarnă de tinichea, *oraşul-burg* în cel mai tautologic sens al cuvântului, *oraşul-pentru-plebe*, în sensul în care Orwell simţea multiplicarea simplu biologică a speţei, *oraşul-comedie* şi *comedia umană* dintr-însul – aceasta este Londra lui Ackroyd. Este monstrul cenuşiu parazitat de păcătoşi sordizi din *Portretul lui Dorian Gray*.

1. *Ibid*., p. 261.

grămada de ciumaţi din *Jurnalul* lui Defoe, vaietele prostituatelor şi ale băieţilor rupţi de foame în solda mizeră a stăpânului belicos din Londra lui Blake, dar, mai presus şi înainte de orice, „Danemarca" în care poposeşte Pip, purtat de „marile speranţe" ale devenirii sale de *gentleman*. Căci, ce vede Pip în sala de spectacol la care nici nu visase vreodată să ajungă, dacă nu o umbră spăimoasă, huiduită de galeria înfierbântată, pentru că „prea se dă" la „prinţul nehotărât" cu „ciorapi alandala" şi întors pe faţă şi pe dos de una, Ofelia, „prada unei nebunii muzicale ca melcu'", că bietu' băiat nu ştie ce să facă, „dacă e mai nobil în mintea lui să sufere", mai ales că unii îi dau cu „da", da' alţii cu „ba", ba unii cu „da şi ba", adică „dă cu banu'!", că ai fi zis „halal societate de dezbateri!", d-aia sau şi pus pe *Rule, Britannia*! şi ţinte, nene! Pip, care a avut norocul chior de a vedea isprăvile de pe scenă din rândul întâi, apoi de a sta la taifas cu interpretul principal, conchide că asemenea spectacol spulberă toate speranţele, în faţa a douăzeci de mii de oameni, în faţa lumii.

Pentru Ackroyd comicul este principalul motor al scrierii în textul cărţii sau al lumii. Cu fundalul catolic al copilăriei şi gustul dramatic exersat cotidian de marele teatru shakespearian al străzii, Ackroyd admiră necondiţionat orice „înscenare" veselă. Un articol despre Wilde, din 1987, şi-l intitulează „Comedia ca tragedie". Un altul, despre Dickens, din 1991, vorbeşte despre „urmărirea stafiei lui Dickens" în joviala Londră comercială. Pe Keats şi Blake îi gustă mai

ales în tonurile demotice ale pronunţiei cockney, iar Erasmus îi gâdilă urechea cu mustrările benigne la adresa prostiei omeneşti. În *Documentele lui Platon* este scos dintre foucauldienele straturi arheologice ale unei culturi apuse romanul comic intitulat *Originea speciilor* de Charles D –, adică Dickens… Cine altul să întruchipeze mai fericit spiritul locului? – *genius Iod* el însuşi. Viaţa ca atare îi pare o perpetuă „combinaţie de seriozitate şi farsă sau *ivit*", în lume dominând „un anume soi de umor [care este] seriozitatea, cum o fi ea" 1. Şi, în timp ce defamiliarizează falşii Dickenşi „de gata" pentru consumul lui *Mr. Popular Sentiment*, Ackroyd se apleacă reverent în faţa marilor săi interpreţi: farsa şi umorul.

Un Dickens pentru toate gusturile semnează simbolic toate romanele-biografie care alcătuiesc epopeea londoneză a lui Peter Ackroyd. „Re-scriind" pagini dickensiene, aidoma borgesianului Pierre Menard, angajat în epocala întreprindere de a „transcrie" *Don Quijote*, Ackroyd reface canonul literaturii engleze, declarat în contra „marii tradiţii" leavisiene şi a „reevaluărilor" aferente. Optează, adică, pentru roman ca gen jos, *keoitog*" în sensul de performanţă de masă în care este preluat şi amplificat de cultura burgheză. Deducem, printre rânduri, definiţia lui Fielding, londonezul prin adopţiune literară şi de dragul scenei: romanul este „o epopee comică în proză". Este genul cel mai modern, deschis, democratic, suplu, găzduind orice vizitator de ocazie, de la *câmp* la *thriller*, de la însemnarea intimă la articolul publicitar şi de la conferinţa pe temă dată la excogitările demne de un tratat doct. Este locul

1. Interviu cu Jeremy Gibson, din 26 august 1989, în Jeremy Gibson & Julian Wolfreys, op. cit., p. 222.

2. Ukko Hănninen, op. cit., p. 34.

În care se poate practica o „critică literară oblică" 2, pentru atributul latin grecii clasici folosind adjectivul *nAdyiog*, cu derivate moderne precum „plagiat".

Un *plagiat* „ca la carte" este încăpătorul roman-biografie ackroydian ce s-ar putea prezenta sub numele atât de burghez de *Mr. Text* (*e*), potrivit preceptului borgesian al lui Eliot că „poeţii imaturi imită, cei maturi fură" – alt fel de a spune talent individual *vs*. tradiţie. Un joc mereu reluat, o inepuizabilă explozie de energie ludică. Chatterton, emblema intertextualităţii perfecte, a farsei sobre şi a seriozităţii autopenalizate dur, i-ar putea sta drept zălog. „Scriu

aşa-zise biografii, se destăinuie Ackroyd, dar lucrurile se încurcă în actul interpretării (...) şi un *cadru interpretativ* [le] ficţionalizează (...), încât, în multe cazuri, *inventez eu* sursele textuale" (*subl. ns.*) *1*. Un *onpapayfiog* repetat asigură succesul la public al acestui scriitor „pentru toţi". Din hălcile macerate între fălcile balenei şi metabolizate în stomacul capabil a digera şi pietre naşte noul trup, gata de devorat. Canibalizându-i pe Morus şi Bunyan, pe Defoe şi Blake, pe Wilde şi Eliot, Ackroyd scrie *un „Dickens" care se confundă cu literatura engleză*. Regurgitând şi redumicând euharisticul trup al acesteia, reface „cartea unică rescrisă la nesfârşit" 2 la care se restrâng toate textele scrise vreodată, într-un act de „plagiat cosmic" 3. Din *Viaţa lui Dickens* de Forster aflăm că iniţial victorianul gândise un deznodământ mai puţin

1. Interviu cu Jeremy Gibson, din 26 august 1989, în Jeremy Gibson & Julian Wolfreys, op. cit., p. 224.

2. *Ibid*., p. 233.

3. *Ibid*., p. 224.

fericit pentru aşteptările lui Pip, dar că, cedând lui Mr. şi (mai ales) Mrs. Popular Sentiment, a croit, în cele din urmă, „mari speranţe" pentru micul Pip, insignifiant ca sămânţa de măr pe care o scuipi, înainte de a înghiţi parfumata carne vegetală. O chestiune de „biografie" 1.

Documentele lui Platon refac, la rândul lor, „istoria" Londrei, îndepărtată, de astă dată, în

1. Pentru a urmări paralelismul dintre viziunea lui Ackroyd şi a unor autorităţi recunoscute în materie de intertextualitate, pot fi utile următoarele titluri (consultate, cu interes de anglist, în engleză): *Roland Barthes by Roland Barthes*, trans. Richard Howard, Hill and Wang, New York, 1977; Harold Bloom, *The Anxiety ofinfluence*: *A Theory of Poetry*, Oxford University Press, Oxford, 1973; Umberto Eco, *Reflections on The Name of the Rose*, Secker & Warburg, London, 1985; Michel Foucault, „What is an Author?", în Josue V. Harari (ed.), *Textual Strategies*: *Perspectives în Post-Structuralist Criticism*, Cornell University Press, Ithaca, NY, 1979; Gerard Genette, *Palimpsestes*: *Literature in the Second Degree*, trans. Channa Newman & Claude Doubinsky, University of Nebraska Press, Lincoln NE & London, 1997; Linda Hutcheon, *A Theory of Parody*: *The Teachings of Twentieth-Century Art Forms*, Methuen, New York & London, 1985; Julia Kristeva, *Deşire în Language*: *A Semiotic Approach to Literature*

and Art, trans. Thomas Gora, Alice Jardine & Leon S. Roudinez, Columbia University Press, New York, 1980; Heinrich Plett (ed.), *Intertextuality*, Walter de Gruyter, Berlin & New York, 1981; Michael Riffaterre, *Ficţional Truth*, John's Hopkins University Press, Baltimore MD & London, 1990.

timp, prin ricoşeu invers: suntem în anul 3700. Privind înapoi, în negura vremii, se profilează vag Era Iluminării, perioada dintre anii 3400 şi 2300; un pas încă înspre origini (care?) ne duce la Era Decăderii, dintre 2300 şi 1500; coborând în timp, ajungem la intervalul dintre anul 1500 şi 300, adică Era Apostolilor; *în sfârşit*, adică *la început*, Era lui Orfeu întinde compasul istoriei de la anul 300 la 3500 „înainte de Hristos". O ironică reconsiderare a toposului vârstelor omenirii, din care nu a dispărut reperul creştin, propune o istorie alternativă, privită, pentru confortul nostru rutinier, dinspre trecut spre viitor, în credula idee a progresului moştenită de la Kant şi ridicată pe metereze aristotelice1. În lumea viitorului s-a produs o succesivă involuţie: vârsta de aur a mitului (vremea lui Orfeu) a fost înlocuită de una mai puţin nobilă a teocraţiei (cu apostolii pe post de profeţi), urmată de epoca ştiinţei (cu o întreagă decădere ca substitut al forţei ordonatoare), pentru ca lucrurile să se fi precipitat dezastruos, printr-o *colapstrofă* cu totul misterioasă, aflată la începutul unei epoci a luminii, energiei şi frumuseţii interioare sau a arhetipului.

Deducem că, graţie puterii acesteia, triada shakespeariană a nebunului, îndrăgostitului şi poetului are încă efectul vizionar pe care Ackroyd îl percepe condensat în experienţele extatice ale lui Blake. Puţine sunt însă numele înţelepţilor din „preistoria" Londrei iluminate în care se distinge

1. Discuţia cu privire la exemplarul *pattern* estetic în care stagiritul ordonează lumea, pavând drumul lin către paradigma kantiană ocupă parte din premisele teoretice ale studiului despre Peter Ackroyd semnat de Jeremy Gibson şi Julian Wolfreys la care ne-am referit mai sus.

oratorul *comic* Platon, receptacul al culturii şi inteligenţei viitorului şi victimă a judecăţii unui tribunal care îl acuză, precum pe mentorul omonimului său din Atena clasică, de coruperea minţilor tinere. Păcătuind prin originalitate, deci clasat drept eretic, Platon este, în final, absolvit, dar refuză iertarea ca pe o înjosire şi decide să părăsească cetatea, nu înainte de a-i destăinui Sidoniei, fidelă

ascultătoare a discursurilor sale, mitul giganţilor care au fost strămoşii englezilor! Şi dacă, propune Platon, aceasta nu este decât o simplă profeţie, iară nu istorie? Avem vreo certitudine în privinţa istoriei? Dacă giganţi sunt tocmai londonezii iluminaţi, iar Platon o arătare într-un vis de gigant?

Documentele lui Platon confirmă temele favorite ale „biografului", anume *Londra* şi *timpul*. Nimic nu poate exista în afara lor. Londra ca straniu *cronotop* reunind note de distopie wellsiană şi satiră huxieyană propune o „relectură" 1 a *Utopiei* lui Morus, a *Cetăţii lui Dumnezeu* augustiniene şi, desigur, a *Republicii* lui Platon. O satiră a Londrei contemporane, în care cultul reţelelor invizibile ale inteligenţei scientizate până la insuportabil a ajuns să fie singura formă de adoraţie, deconstruieşte mitul iluminist al raţionalismului biruitor, punând sub semnul întrebării binecunoscuta teză weberiană. Ca de obicei, identitatea aparentă a grafelor ackroydiene se pune în ecuaţie cu o contraparte dickensiană. Aici hipotextul se numeşte *The Pickwick Papers* (*Documentele Clubului Pickwick*), iar apropierii fonetice – ştiutul efect aliterativ, constitutiv al „caracterului englez al literaturii engleze" – i se

1. O fascinantă teorie a „lecturii continue" o formulează Matei Călinescu în *Rereading*, Yale University Press, New Haven & London, 1993.

adaugă varii componente tematic-structurale. Ca în romanul lui Charles Dickens, un excentric pe cât de simpatic, pe atât de ineficient în societate se remarcă tocmai prin stângăciile propriei sale bonomii. Ca în paginile trimise tiparului în anul de graţie 1837, când victorianismul intră în drepturi, o sumedenie de aventuri disparate dau farmecul unei naraţiuni de o gratuită năstruşnicie, în fine, ca în cazul Clubului Pickwick, o mână de personaje strunite de simpla opţiune idiosincratică ia ordine de la instanţa liber consimţită, care funcţionează ca liant de conştiinţe. Cine sunt membrii Clubului Platon?

O londoneză cu ascendent parcă elen, Myander, a lăsat în scris „istoria" unei lumi în schimbare, în anul 2310. Oraşul Sfânt, refăcut în 2998, figurează în documente oficiale, într-o scrisoare a lui Pop-corn către Mellitus, din 3399, ca şi în proverbele înregistrate în anul 3640. Anonimele documente ale lui Platon, în schimb, din 3705, readuc în memoria colectivă cazul marelui orator angajat în căutarea adevărului. Aflăm aceste fulgurante informaţii din notaţiile introductive.

Textul – greu de calificat după orice normă la îndemânăalternează dialogul de tip socratic (îndeobşte între Sidonia şi Sparkler, cuplu cu onomastică subliniat contrastantă, amintind de efecte retorice elizabetane) cu relatări la persoana întâi, tip jurnal intim şi însemnare gravă, pasaje de dialog ale omului cu sufletul său, ca în textele medievale, extrase de dicţionar, descrieri detaşate, recuperări arheologice şi evocări istorice, chemări din lumea spiritelor etc. Străbătând mozaicul textual ajungem la personaje, fie ele actori ai dramoletei din faţa ochilor noştri (barocii Ornatus şi Madrigal, sprinţarul Sparkler, preţioasa Sidonia, naivul Platon şi insistentul său Suflet), ori actori ai textelor salvate fragmentar prin operaţiuni de mare perspicacitate spirituală. Aceştia din urmă nu sunt mulţi: Gabriel, printre Apostolii mai răsăriţi, Don Quijote, un dezamăgit, ca şi eroul *Originii speciilor*, scriere de un anume Charles D –, al cărui nume şters de timp nu poate fi decât cel al autorului *Marilor speranţe* şi al *Timpurilor grele*, judecând analogic, E.A. Poe, adică Eminent American Poet! Ştirbite de timp sunt şi patronimicele englezilor Ore-well, Cole-ridge şi Gold-smith, cu rezonanţe minerale trădând pietrificarea, ori Pope şi Priestly, cândva nume cu ecou sacru, ori Wilde şi Savage, temuţi pe vremuri!

Platon întreprinde mitica descindere în lumea infernală, care trece prin Clapham, locul geometric al Londrei profunde, cu gospodine tâmpe şi negustoraşi plictisiţi, de unde înţeleptul are viziunea cerului londonez ca acoperiş al unei peşteri. Anglia profundă a serialelor difuzate mai întâi în formulă romanescă, apoi radio şi TV şi, în acest viitor hightec, în sofisticate reţele electronice, trimite semnale multiple cititorului contrariat: Marx şi unul dintre fraţii Marx au devenit unul şi acelaşi, despre Freud persistă vagi amintiri ca despre un comic de oarecare popularitate, cât despre Gog şi Magog, mitologicele creaturi ale Albionului, nimeni nu mai ştie nimic. Victoria plenară a amneziei se traduce drept succes tehnologic absolut. Fericiţi cei săraci cu duhul! Mr. & Mrs. Popular Sentiment ne fac cu mâna dintre pagini aducând şi a *Călătoriile lui Gulliver*, şi a *Minunata lume nouă*, şi a *1984*. Encomiu erasmic sau literatură SF?

Roman comic, cu gaguri şi poante spumoase, cu întorsături de frază şi vorbe de duh, cu personaje supuse unui ameţitor şir de metamorfoze circumstanţiale. Formulă încercată cândva de Scarron. Farsă încărcată de cuvenite alambicări de situaţie. Foileton cotidian, cu

notaţii scurte, de teamă că auditoriul se va plictisi altminteri. Dickens ridica la rang de literatură naţională acest gen propice consumului rapid, aducător de haz şi stabilitate domestică, păstrător al valorilor familiei, garant al dialogului comunitar.

Despre Platon, proaspăt revenit la Atena după judecata maestrului Socrate, ştim că decisese să le vorbească locuitorilor înţelept în eresuri poetice. Să fi fost şi el de părere că totul în lume e comic, seriozitatea fiind un soi anume de umor? Că totul e comic în sensul practicat de concetăţenii săi, adică dincolo de zidurile cetăţii? Că, precum Sloppy, spălăcit, deşirat şi şleampăt ca propriu-i nume, poate aduce la urechea lui Mr. & Mrs. Popular Sentiment vocea autorităţii diluată în *registrul jos*, dedulcită îi spuse de rând şi ciripită ca pentru totnatul? Că, sigur, atâta vreme cât citeşte cuminte Biblia şi ziarul, adică are ştiinţă de ce *zice poliţia*, va fi capabil să se adreseze celor mulţi? „He Do the Police în Different Voices”…

Mihaela Anghelescu Irimia IANĂ

„OCTAVIAN GOGA” CLUJ

Cuprins

Documentele lui Platon… 9

Postfaţă: *Tot Londra*, *tot Dickens* (Mihaela Anghelescu Irimia) …

În colecţia Biblioteca Polirom au apărut:

Honoré de Balzac – *Proscrişii şi alte povestiri din* Comedia umană Émile Zola – *Prada* Mihai Eminescu – *Opera poetică* A.S. Puşkin – *Talismanul* (*poezii*) Nikos Kazantzakis – *Zorba Grecul* F.M. Dostoievski – *Idiotul* Konrad Lorenz – *Şi el vorbea cu patrupedele*, *cu păsările şi cu peştii*. *Aşa a descoperit omul câinele*

Gustave Flaubert – *Doamna Bovary* Boris Pasternak – *Doctor Jivago Dulcea mea Doamnă*/ *Eminul meu iubit* – Corespondenţă inedită Mihai Eminescu – Veronica Micle

Jean-Paul Sartre – *Adevăr şi existenţă* Rainer Maria Rilke – *Elegiile duineze*. *Sonetele către Orfeu*

Rabindranath Tagore – *Gitanjali*. *Jertfa lirică* Dante – *Divina Comedie* Jean-Paul Sartre – *Carnete dintr-un război anapoda*

Oscar Wilde – *Decăderea minciunii*. *Eseuri* Miguel de Cervantes – *Nuvele exemplare* (2 vol.) Miguel de Unamuno – *Trei nuvele exemplare şi un Prolog*

Ernst Junger – *Cartea ceasului de nisip* Stawomir Mrozek –

Povestiri 1990-1993 N.V. Gogol – *Opere 1* (*Serile în cătunul de lângă Dikanka*, *Mirgorod*)

N.V. Gogol – *Opere 2* (*Povestiri din*

Sankt-Petersburg, *Revizorul*, *Căsătoria*) N.V. Gogol – *Opere 3* (*Suflete moarte*) Oscar Wilde – *Portretul lui Dorian Gray* D.H. Lawrence – *Amantul doamnei Chatterley* Honoré de Balzac – *O afacere tenebroasă* David Lodge – *Schimb de dame* F. Scott Fitzgerald – *Blândeţea nopţii* Mihail Bulgakov – *Cupa vieţii* Salman Rushdie – *Ruşinea* Saul Bellow – *Ravelstein* A.P. Cehov – *Stepa şi alte povestiri* J.D. Salinger – *Nouă povestiri* Ian McEwan – *Amsterdam* Andrei Makine – *Crima Olgăi Arbelina* Jonathan Coe – Casa *somnului* J.D. Salinger – *De veghe în lanul de secară* John Fowles – *Iubita locotenentului francez* David Lodge – *Ce mică-i lumea*! José Saramago – *Toate numele* Peter Ackroyd – *Documentele lui Platon* în pregătire:

Antonio Tabucchi – *Capul pierdut al lui*

Damasceno Monteiro Ernst Jünger – *Grădini şi drumuri* D.H. Lawrence – *Fii şi îndrăgostiţi* F. Scott Fitzgerald – *Marele Gatsby* Mika Waltari – *Etruscul* www.polirom.ro

Redactor: Cornelia Bucur Coperta: Manuela Oboroceanu Tehnoredactor: Ioana Mariniuc

Bun de tipar: ianuarie 2002. Apărut: 2002

Editura Polirom, B-dul Copou nr. 4 P.O. Box 266

6600, Iaşi, Tel. & Fax (032) 21.41.00; (032) 21.41.11;

(032) 21.74.40 (difuzare); E-mail: officepolirom.ro

Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, el. 7

P.O. Box 1 – 728, 70700 Tel.: (01) 313.89.78; E-mail: poliromdnt.ro

Tiparul executat la S.C. Polirom Co S.A.

6600, Iaşi, Calea Chişinăului nr. 32 „Tel.: (032) 230323; Fax: (032) 230485

Valoarea timbrului literar este de 2% din preţul de vânzare şi se adaugă acestuia. Sumele se virează la Uniunea Scriitorilor din România, cont nr. 2511. 1-171.1/ROL